

C-uppsats 15 hp
Musiklärarexamen
2008

Yvonne Palm Lebel

— **Musikklasser i Sverige** —

Organisation och musikaliskt innehåll

Handledare: Maria Calissendorff

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Förord

Lite personlig bakgrund

Genom mitt eget arbete i Upplands Väsby Musikklasser har jag stött och blött en rad olika organisatoriska och innehållsmässiga frågor med både kollegor och skolledare och ofta kommer funderingar upp om hur andra skolor med musikklasser gör i olika hänseenden. Vid några tillfällen har jag på musikklasslärarträffar fått möjlighet att utbyta en del erfarenheter men minst lika många nya frågor har för mig varit resultatet av dessa möten. När jag nu stod inför uppgiften att skriva en uppsats var ämnesvalet inte så svårt att hitta, men däremot var det svårt att snäva in sig så att arbetet inte skulle bli omöjlig att genomföra. Att fokuset dels hamnade i styrdokumentens värld var nog inte en slump eftersom jag under läsåret 2006/2007 gick en fortbildningskurs på Musikhögskolan i Stockholm och diskussionerna där kretsade mycket kring dessa. Det var oerhört lärorikt att bolla erfarenheter med 19 andra musiklärare från hela landet varav de flesta inte alls arbetade i någon musikprofil.

Att sammanställa alla enkäter och analysera dem var ett tidskrävande arbete men också roligt. Det kändes som om jag lärde känna musiklärarna och deras verksamheter ute i landet nästan på ett personligt sätt eftersom så många var öppna och frispråkiga både i enkäter och i e-postkonversation. Inte sällan fick jag lust att åka ut och hälsa på i skolorna.

Stort tack till vill jag ge till...

... alla som har deltagit i undersökningen eller svarat på kortare frågor på telefon och e-post. Utan era välvilliga insatser hade det aldrig kunna bli någon sammanställning eller uppsats. Min förhoppning är att innehållet i tabeller och text kan återknytas till er och att några nya infallsvinklar och idéer kan skapas för era verksamheter.

... min skolledning, Kent Norström och Helene Ohlsson, för att jag fått tid till att koncentrera mig på uppsatsen särskilt i uppsatsens slutskede.

... mina kollegor på skolan. Mats Gålnander som tidvis har fått hantera både mina och sina egna musiklektioner på skolan, vilket han gjort med den äran. Mats och även Gunilla Sjödel har hjälpt mig med korrekturläsning och språkbruk. Mentorskollegan Torgny Svensson är en ständig stöttepelare

... min tuffa handledare Maria Calissendorff för dina knivskarpa kommentarer och framförallt massiva peppning när jag under en period var redo att helt ge upp och lägga ned hela projektet.

... min fantastiska man Peter. Hade det inte varit för honom så skulle inte mycket ha fungerat. Han har tagit hand om våra två barn på 3 och 5 år så att jag fått ro att sätta mig framför datorn timma efter timma. Hans kunskaper i databashantering har också varit till oerhört stor hjälp. Peter du är en klippa!

Abstrakt

Syftet var att via en enkätundersökning kartlägga och beskriva musikklassers verksamhet inom den svenska grundskolan, musikaliskt innehåll och musiklärarnas förhållningssätt till Skolverkets styrdokument i musikämnet.

I Sverige finns cirka 70 grundskolor med musikklassprofilering år 2008 varav majoriteten drivs i kommunal regi. Eleverna antas med ett antagningsprov på nästan alla skolor. Musiklärarna i undersökningen har en avsevärt högre kompetensnivå jämfört med musiklärare i vanliga klasser. Musiklärarna har ett brett musikaliskt förhållningssätt på de flesta skolor men vissa skolor profilerar sig åt vissa genrer exempelvis klassiskt eller rock/pop. Vissa skolor har en utpräglad sång- eller instrumentalprofil men de flesta blandar momenten i undervisningen. Någon riksorganisation eller sammanslutning för musikklasser existerar inte, trots att detta framhävs i en del sammanhang.

Den nationella kursplanen i musik ifrågasätts av flera musiklärare som menar att den inte är relevant i förhållande till den resurstilldelning ämnet har i vanliga klasser, medan den däremot kan vara relevant för musikklasser. Den bättre följsamheten av styrdokumentet i musikklass kan ge en snedfördelning av betygen mellan musikklasser och vanliga klasser till vanliga musikelevers fördel.

Nyckelord: musikklass, musikprofil, kursplan, betygskriterier,

Innehållsförteckning

Abstrakt	3
Innehållsförteckning	4
1. Inledning	6
Innehållet i musikundervisningen – vad styr?	6
Syfte	7
2. Bakgrund	7
<i>Profilklasser som marknadsföringsmedel</i>	7
<i>Innehållsförteckning för musikklass</i>	7
<i>Reglering kring antagningsprov till profilklasser</i>	8
<i>Adolf Fredriks Musikklasser – det första svenska initiativet</i>	8
<i>Musikprofileringen sprider sig</i>	9
<i>Musikklassförsöket utvärderas</i>	10
<i>Begreppet Musikklass</i>	11
<i>Ingen övergripande organisation</i>	12
Läroplaner	13
<i>Nu gällande styrdokument i musikämnet</i>	13
<i>Begreppet: ”De fyra M:en” och ”De fyra F:en”</i>	16
3. Forskning om musikklass	17
Med musikklasser i fokus.....	17
Med styrdokument för musikämnet i fokus	18
4. Metod	19
Anonymitet eller konfidentialitet.....	19
Enkäternas konstruktion.....	19
Arbetsgång med enkäterna	20
Urval.....	21
Datainsamlingen	23
Bortfallsanalys	24
5. Resultat	25
Gruppering av enkätsvaren.....	25
<i>Grupp 1. Övergripande frågor om skolan (SE fråga 3-8)</i>	25
<i>Grupp 2. Musikämnets inriktning/innehåll (SE fråga 16, LE fråga 12-15 +20)</i>	29
<i>Grupp 3. Rekrytering av elever (SE fråga 9-13)</i>	34
<i>Grupp 4. Musikämnets resurser (Skolenkät fråga 14, 15, 17-19)</i>	37
<i>Grupp 5. Musiklärarnas kompetens (LE fråga 4-7)</i>	42
<i>Grupp 6. Undervisningens musikaliska innehåll och konsertverksamhet</i>	45

<i>Grupp 7. Skolledningens roll (LE fråga 18,19)</i>	51
<i>Grupp 8. Styrdokument och bedömning (LE 9-11, 16,17,21,22)</i>	53
<i>Grupp 9. Avslutande öppen fråga – övrigt (LE fråga 23)</i>	60
Inlämnade styrdokument – Analys	62
<i>Kursplaner, sammanställning och beskrivning</i>	64
<i>Lokala betygskriterier, sammanställning och beskrivning</i>	65
6. Diskussion och slutsatser	67
Kartläggning musikklasser – sammanfattning	67
Antagningsproven	67
<i>Kvotering</i>	69
Musiklärarna, kompetens och förhållningssätt.....	69
De nationella styrdokumentens relevans.....	72
Betygen – jämförelse med vanliga klasser.....	73
Lokaler och utrustning	74
Elevernas förkunskaper.....	75
Musikklass som etikett och marknadsföringsverktyg.....	75
Övergripande organisation	76
Begreppet musikklass igen.....	78
Vidare forskning kring musikklasser	79
7. Slutord	80
8. Litteraturförteckning	81
9. Figurförteckning	82
10. Bilagor	83
Bilaga 1. Missiv	83
Bilaga 2. Skolenkät	84
Bilaga 3. Lärarenkäten	87
Bilaga 4. Musiklärarnas Riksförbunds Basutrustningslista.....	92

1. Inledning

Innehållet i musikundervisningen – vad styr?

I min egen roll som musklärare i musikklass har jag sedan ett tiotal år stundtals haft diskussioner med kollegor från andra musikklasskolor. Tydligt har det framgått att det kan skilja en hel del mellan de olika musikklassernas upplägg runt om i landet. Det verkar inte finnas en och samma innehållsförteckning för musikklasser? Vad eller vem är det egentligen som styr det musikaliska innehållet i undervisning och konsertverksamhet?

Jag ser konkret ett antal olika faktorer som möjliga:

- 1) Nationella styrdokument och de lokala kursplanernas utformning
- 2) Redovisningsformen: Offentligt framträdande/konsert.
- 3) Politiska visioner om musikklassernas funktion i kommunen.
- 4) Musklärarnas utbildning, bakgrund och egna musikintresse och musicerande.
- 5) Musikämnets ekonomiska tilldelning för löpande inköp och konsertverksamhet.
- 6) Musiklokalernas utformning och utrustning.
- 7) Lärarresurser och grupperingar av eleverna
- 8) Eleverna själva i planeringen tillsammans med muskläraren.
- 9) Rektorns pedagogiska visioner.
- 10) Traditioner på skolan.

Att undersöka alla ovanstående punkter skulle tyvärr bli alltför stort och ohanterligt för denna uppsats tidsram så jag tänker därför främst fokusera på ett par av dem som intresserat mig mest nämligen styrdokumentet och musklärarna. Säkerligen kommer flera andra punkter att beröras i arbetet. Några frågor som dyker upp kring dessa två huvudpunkter är:

- Kan det vara så att musklärare i musikklasser runt om i Sverige har en högre grad behörighet och är därmed bättre på att tolka de nationella styrdokumentet än musklärare generellt?
- Är det så att vilken typ av utbildning och eget musicerande kan avspeglas i musikklassernas musikaliska innehåll?
- Kan det vara så att styrdokumentet inte alls är relevanta för varken vanlig musik-undervisning eller den undervisning som bedrivs i musikprofilerna runtom i landet?

I NU-03¹ beskrivs styrdokumentet som svåra att tolka för musklärarna p.g.a. att de brister i tydlighet, struktur och relevans. Man anger också att behörigheten hos musklärarna i landet har sjunkit från 85% vid 1992 års utvärdering till 76% vid 2003 års utvärdering. Med den bakgrunden föreslår man att kursplanen ska ses över.

---

¹ Sandberg Ralf, Heiling Gunnar & Modin, Christer (2005) *Nationella Utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03)* Stockholm; Skolverket.

Syfte

Syftet med denna undersökning är att kartlägga och beskriva musikklassers verksamhet i den svenska grundskolan. Hur förhåller sig musiklärarna till gällande styrdokument från Skolverket vad gäller kursplaner och betygskriterier och vad består det musikaliska innehållet av? Detta är ett försök att ta ett helhetsgrepp på musikklasserna som det ser ut idag 2008.

2. Bakgrund

Profilklasser som marknadsföringsmedel

I dagens samhälle bygger mer och mer på individens egna ställningstaganden inom alla tänkbara områden. Grundskolan är inget undantag nu när man i många kommuner måste göra ett aktivt val av skola. Detta skapar en känslig organisatorisk problematik för skolorna, vars drivkraft börjar närma sig företagens, när både friskolor och kommunala skolor måste konkurrera med varandra på den s.k. marknaden. Eftersom varje elev representerar en viss summa pengar så gäller det att ha en på många sätt tilltalande skola så att många elever vill söka sig dit. Ett populärt sätt att locka till sig elever är att skapa profilklasser som fördjupar sig i något särskilt ämne utöver den vanliga timplanen. Det finns olika typer av profilklasser t.ex. idrottsklasser, Ma/NO-klasser, bildklasser, musikklasser etc. Skolorna kan med hjälp av de ramar som Skolverket anger i sin timplan, omfördela resurser för en profilering eller inriktning.

Profilering De timmar i timplanen som är avsatta för elevens val innebär att den enskilda eleven kan fördjupa studierna i ett eller flera ämnen. Dessutom kan en skola, inom givna ramar, använda timmar till att ge vissa ämnen mer tid än den som är angiven i timplanen. På det sättet får skolans undervisning en särskild profil, eller inriktning.²

Innehållsförteckning för musikklass

För att kunna göra ett aktivt val av skola krävs att elever och även föräldrar har kunskap om den utbildning man söker sig till. Om man då vänder sig till Skolverket för att få reda på vad t.ex. musikklassers verksamhet ska innehålla så finns inget annat att hämta än det styrdokument som gäller för alla skolor, såväl kommunala som friskolor, läroplanen Lpo94. Det åligger varje skola att framställa sina egna kursplaner för varje ämne med Lpo94 som grund, oavsett om man har vanliga klasser eller profilklasser på skolan. Den nationella utvärderingen i musik från Skolverket visar på mycket stora skillnader mellan grundskolornas vanliga musikundervisning i landet. Ur sammanfattningen vill jag delge följande citat:

Som en huvudslutsats har vi funnit stora variationer i vilka musikkunskaper som utvecklas hos eleverna i olika skolor, klasser och grupper i musikundervisningen. Likaså finns det stora skillnader vad det gäller musiklärarnas arbetssituation och arbetsvillkor. En annan slutsats är att lärarna använder läroplanen, lokala arbetsplaner och andra måldokument i relativt liten utsträckning som utgångspunkt för undervisningen i musik. Lärare och elever kan sägas vara ”levande läromedel” eller ”sin egen läroplan” och väljer

---

² Faktablad ”Grundskola”, www.skolverket.se

sin inriktning och innehåll i undervisningen utifrån sin egen kompetens och sina intressen.³

Finns det anledning att tro att liknande skillnader finns mellan landets olika musikprofilklasser?

Reglering kring antagningsprov till profilklasser

Något som ofta nämns i samband med musikklass eller musikprofil är de antagningsprov som större delen av dessa skolor organiserar som urvalsinstrument. Det finns varken i skollagen eller i grundskoleförordningen några bestämmelser om urvalsförfaranden i grundskolan, men däremot finns det för friskolor. De riktlinjer som finns för närvarande för alla är samlade i ett PM från Skolverket⁴ där man exempelvis kan läsa följande:

För fristående skolor infördes en bestämmelse, 1 a kap. 3 § förordningen (1996:1206) om fristående skolor, där det sägs att hänsyn får tas till färdighetsprov i dans och musik om utbildningen kräver att den sökande har speciella färdigheter inom dessa områden. I övrigt får tester eller prov inte utgöra villkor för antagning, urval eller för att få fortsätta vid skolan. Någon motsvarande reglering finns inte för grundskolan. Dock föreskrivs i förordningen (1999:250) om förberedande dansutbildning i grundskolan att till utbildningen skall de elever tas emot som har förutsättningar att utvecklas inom dansen och att antagningen skall göras av en särskild antagningsnämnd, vars beslut om antagning inte får överklagas.

Detsamma borde då gälla även för antagningsnämnden för musik som för dansen, dvs. att rektorer inte kan överklaga beslut om att en viss elev ska antas eller inte. Såvida inte rektorn själv har musikalisk kompetens och medverkar vid antagningsprovet tillsammans med musklärarna.

Skolverket har tagit en del initiativ till regeringen för att få fram en reglering som gäller även för grundskolan. Det sista yttrandet i frågan skedde 2002 den 6 mars. Dåvarande utbildningsministern Thomas Östros svarar på fråga i riksdagen om intagningsprov (2001/02: 820) uppgett att det var angeläget att grundskolan skulle få samma villkor som de fristående skolorna. Han uppgav vidare att det efter sedvanlig beredning skulle göras nödvändig justering i grundskoleförordningen men någon sådan ändring har inte gjorts ännu.

Adolf Fredriks Musikklasser – det första svenska initiativet.

Musikklasserna i Sverige föddes i Stockholm 1939 i Adolf Fredriks skola och förebilden för Adolf Fredriks musikklasser (AF) fanns ute i Europa, King's College i Cambridge, Die Städtisch Singschule i Augsburg och Sangéskolen och Drengekoriet i Köpenhamn för att nämna några.⁵ Initiativtagare var Hugo Hammarström som hade ett brett syfte med sångklassförsöket, nämligen att utveckla och vårda ett allmänmusikaliskt intresse hos eleverna.⁶ Enligt hans mening saknade musikbegåvade elever möjlighet att utvecklas i den musikundervisning som ordinarie folkskola erbjöd.

³ Sandberg, Heiling & Modin, (2005).

⁴ Skolverket. Antagningsvillkor till s.k. profilklasser i grundskolan. PM 2005-05-31 www.skolverket.se

⁵ Gustafsson, Jonas (1990) *Utvärdering av musikklassverksamheten i fem kranskommuner runt Stockholm. Slutrapport*. Centrum för musikpedagogisk forskning, Musikhögskolan i Stockholm.

⁶ Hammarström H. refererad av Gårsjö Bengt, (1995) *Musikklasser – Våra första profilsolor*. C-uppsats, Stockholm MPC.

Där var syftet att lära barnen fosterländska sånger och psalmer så att man kunde delta i den kyrkliga sången. Kyrkan hade då ett stort inflytande över skolan.

AF:s verksamhet hade från början en betoning på det vokala och körsång i likhet med de utländska förebilderna. Den betoningen kvarstod även när man ändrade benämningen från sångklass till musikklass i samband med att 1955 års undervisningsplan för den allmänna folkskolan även ändrade ämnesbeteckningen från sång till musik. Även i dag med Lpo 94 som grund för undervisningen i grundskolan ligger betoningen på körsången.

Musikprofileringen sprider sig

1960 tog Lennart Krantz ett liknande initiativ som ovan i Norrköping och 1962 i Västerås gjorde Bror Samuelsson likaså. Därefter dröjde det fram till början av 1980-talet innan fler kommuner skulle starta musikklasser. Man var tvungen att ansöka om tillstånd hos Skolöverstyrelsen för att starta musikklasser eftersom man behövde göra en jämkning av den obligatoriska timplanen.

De kommuner som startar musiklass under 1980-talet är:

1. Uppsala 1982
2. Sollentuna 1983
3. Norrköping 1983 (eg. utvidgning)
4. Botkyrka 1984
5. Nacka 1984
6. Täby 1984
7. Linköping 1985
8. Göteborg (Brunnsbo) 1985
9. Tyresö 1985
10. Vellinge 1985
11. Haninge 1988

De musikklasser som kom efter AF och som startade under 1980-talet inspirerades först av AF:s verksamhet och betoningen ligger fortfarande i det vokala och körsång på dessa skolor.

I början av 1990-talet sköljer nästa musikklassvåg fram. I och med den nya läroplanen Lpo-94 och en decentralisering av huvudansvaret för skolan behövde man inte längre ansöka om något tillstånd för att bedriva musikklassverksamhet. Flera profiler startades inom Stockholmsregionen och även på några orter runt om i Sverige och nya musikklasser startas kontinuerligt. Idag finns det cirka 70 skolor med musikklass som profil runt om i landet och minst ytterligare 3 skolor ligger i startgroparna för att starta till höstterminen 2008.

Musikklassförsöket utvärderas

Det fanns en rad faktorer som gjorde att musikklasser kom att starta i kranskommunerna runt Stockholm i början av 1980-talet.

- En pågående strid om Adolf Fredriks musikklassers eventuella flytt till Västertorp⁷ initierad av att skolans lokaler hade omfattande renoveringsbehov. En stridighet som beskrivs i flera skrifter.⁸
- Ett förslag om att banta ned antalet paralleller på Adolf Fredrik och eventuellt helt utestänga elever från kranskommunerna.
- Stockholms kommun höjde den interkommunala ersättningen för platser i musikklasser. Detta gjorde det naturligtvis intressant för kommunerna att undersöka om det var möjligt att själva organisera och driva musikklasser och på så sätt hämta hem eleverna och därmed också pengarna till hemkommunen.
- Skolans ökade decentralisering gjorde det möjligt för kommunen att omfördela eleverna och använda resurserna mer fritt.

De fem kranskommuner som får tillstånd hos regeringen att starta musikklasser och därmed jämka timplanen är Botkyrka, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Täby. I anslutning till dessa beslut uttalade också regeringen att verksamheten skulle följas och utvärderas av Skolöverstyrelsen. Först fick Lars-Olof Jiveskog uppdraget men det övertogs 1985 av lektor Kurt Lindgren vid Musikhögskolan i Stockholm. Han skrev bl.a. en delrapport⁹ men pga. Lindgrens tragiska bortgång togs arbetet över av Jonas Gustafsson¹⁰ som slutförde arbetet med utvärderingen 1990. Gustafssons objektiva beskrivning av verksamheten i musikklasserna under utvärderingsperioden kan i vissa avseenden stämma ganska bra överens med en del av det som är musikklassers verksamhet idag men mycket har förändrats de senaste 18 åren. Exempelvis har vi en annan läroplan sedan 1994 och i samband med den blev det möjligt för skolorna att själva organisera musikprofilering utan att söka tillstånd någonstans. Detta kan vara en bidragande orsak varför det inte finns någon förteckning över musikklasserna i Sverige. I Lindgrens delrapport hittar man beskrivning av ett omfattande undersökningsområde och syftet med utvärderingen i sin helhet:

Syftet med utvärderingen i sin helhet är:
att söka bedöma hur försöksverksamheten med musikklasser totalt fungerar
att beskriva musikklassverksamheten i förhållande till övrig verksamhet inom grundskolans ram
att klargöra musikklassverksamheten i relation till den allmänna musikundervisningen
att kartlägga vilka problem som uppstår i olika delar av försöksverksamheten
att följa upp och kontrollera hur eleverna utvecklas i den miljö som musikklassen utgör
att ge ett empiriskt prövat underlag för framtida beslut om inrättande av musikklasser

⁷ Gårsjö, Bengt (1995) *Musikklasser – Våra första profilsolor*. C-uppsats, Stockholm MPC.

⁸ Byström, Per-Åke; Johansson, Bo (1999) *Tidernas körklang: en bok om Adolf Fredriks musikklasser, Stockholms musikgymnasium och mycket annat*, Stockholm; *Adolf Fredriks musikklasser*.

⁹ Lindgren, Kurt (1987) *En studie av en musikpedagogisk verksamhets formering i grundskolan*, Specialarbete -Högskolan för lärarutbildning i Stockholm

¹⁰ Gustafsson, Jonas (1990)

Begreppet Musikklass

Allteftersom musikklasserna under 1980-talet spred sig till många fler kommuner tog Bengt Går sjö i Norrköping 1988 initiativet att samla musikklassernas lärare för att under ett par studiedagar utbyta erfarenheter kring musikklassernas verksamhet. Dessa träffar har återkommit i stort sett årligen sedan dess, och kommunerna turas om att organisera dem.

Vid en sådan träff 1994 ansågs det nödvändigt att skapa ett gemensamt begrepp för vad musikklasser är och det man då kom fram till var:

1. att musikundervisningen håller en nivå, som förutsätter att eleverna har särskild begåvning för ämnet,
2. att eleverna genomgått ett sång- och musikalitetstest före antagning,
3. att musikundervisningen har en utpräglat vokal inriktning,
4. att musikämnet har stort utrymme i timplanen, dvs. på mellanstadiet minst 5 veckotimmar per årskurs och på högstadiet minst 4 veckotimmar per årskurs,
5. att rekryteringen sker från ett upptagningsområde som är större än den egna skolans (Anm. Veckotimme = 40-minuterslektion)¹¹

Man refererar ofta till denna definition när man skriver om musikklasser i olika sammanhang och med hjälp av det skrivna ordets kraft blir definitionen en sanning, desto fler som refererar till den. Förvånande är dock att man inte stöter på någon som reflekterar över dess legitimitet. Ingenstans i Skolverkets skrifter nämns denna definition därför att den inte på något sätt är en frukt av en beslutprocess inom Skolverkets ramar. Vilka var det som var på mötet 1994 och vad var deras motivation till att en definition av begreppet behövdes?

Kanhända var motivet att skapa en kvalitetsstämpel eller att värna om barnkörstraditionen.

Hursomhelst kan man ifrågasätta varenda en av punkterna ovan därför att varje punkt har olika innebörd för varje skola. Jag har gjort en kortfattad och inte på något sätt uttömmande genomgång av följande punkter:

1. Hur vet man om en elev har särskild begåvning för ämnet? Härom tvista de lärde. Arv, miljö, engagemang, mognad etc. Många faktorer spelar in. Vilken nivå avses och i vilka avseenden i undervisningen? Många sånger eller få svårare sånger eller...?
2. Hur ett sådant prov ska gå till och vad som egentligen ska mätas finns ingen anvisning om. Provens utformning kan således bli lite hursomhelst.
3. Vad menas med vokal inriktning, att man bara sjunger eller att man sjunger mestadels? Ska man sjunga i stämmor eller räcker det att sjunga unisont?
4. Denna definition kan snarare göra så att skolorna begränsar sig till detta i stället för att satsa ännu mer resurser på profilen. Inget står dessutom om gruppstorlekar. Olika grupperingar kräver som bekant olika lärarresurser och även ibland olika lokaltyper.
5. Rekryteringsområde? En kommun kan ju ha 3000 invånare och en annan kan ha 90 000 invånare. Naturligtvis är ju elevunderlaget ojämförbart och säger ingenting om den musikaliska nivån på eleverna eller musikundervisningen heller för den delen.

---

¹¹ Överenskommelse vid konferens för Musiklärare I Musikklass 1994 refererad av Går sjö 1995; Ekbäck 2003.

Ovanstående punkter är således *inte* att betrakta som ett *styrdokument* utan snarare som ett resultat av hur diskussionerna gick bland musklärarna i musikklass i början av 1990-talet. Detta var den minsta gemensamma nämnaren för musikklasser enligt musklärarna vid den tiden.

Många musikklasser som startade under 1990-talet och senare verkar snarare profilera sig åt ett helt annat håll än den rent vokala inriktningen. Det finns bl.a. exempel på rent instrumental inriktning och då kallas de för t.ex. orkesterklasser (t.ex. Göteborg, Uppsala, Haninge, Eskilstuna, Borlänge, Helsingborg). Hela skolor har byggts upp med instrumental-undervisningen som nav som exempelvis friskolan Lilla Akademien i Stockholm och Musikgrundskolan Synkopen i Helsingborg som drivs av kommunala musikskolan. På dessa skolor förutsätts alla elever ta individuella lektioner på sitt instrument inom ramen för skoldagen men till egen bekostnad. Detta är en lösning som Skolverket verkar ha godtagit trots att skolan enligt lag ska vara avgiftsfri. Jag citerar även här från tidigare nämnda PM från Skolverket:

Det finns inte något författningsstöd som ger en skola rätt att kräva av eleverna att de även på fritiden skall vara aktiva inom den valda inriktningen, t.ex. genom att kräva medlemskap i en förening.¹²

Andra speciella inriktningar som finns är t.ex. tema drama & musikal exempelvis Stockholm-Hässelbygårdsskolan och Stockholm-Kulturama. Ett par skolor har i klassen delat med annan inriktning t.ex. Eriksdalsskolan i Stockholm där halva klassen har musik och halva teater eller Christinaskolan i Piteå där inriktningarna musik eller dans delar på klassen. Dessa delningar skapar goda förutsättningar för samarbeten i projekt. Många musikklassskolor tar avstamp i Lpo94 på ett brett sätt och blandar både det vokala med ensemblespel i olika former. Inget koncept är egentligen rätt eller fel, för de styrdokument vi har att hålla oss till tillåter mycket stora variationer och inriktningar inom ämnet.

Ingen övergripande organisation

Det finns idag cirka 70 skolor med musikklass som profil och till hösten 2008 startar ytterligare två: Stockholm/Sundbyberg och Köping, men det finns ingen rikstäckande paraplyorganisation. Musikklassträffen anordnas varje eller ibland vartannat år på frivillig basis och adresslistan uppdateras med hjälp av de som kommer på träffen och möjligen ”djungeltrumman”. Nya musikklasser har inget kansli eller dylikt att vända sig till. Ekbäck¹³ antyder felaktigt i sitt examensarbete på KMH att det skulle finnas en sådan organisation: Sveriges Musklärare i Musikklass (MIM). Informationen har Ekbäck hämtat från en skolhemsida i samband med att han refererar till ovan nämnda definition på musikklass och denna information finns fortfarande kvar där idag. Ytterligare ett exempel på vilseledande information finns på en annan skolas hemsida där man kan läsa att skolan är ansluten till denna icke befintliga organisation. Texten innehåller lite historik kring musikprofilen.

---

¹² Skolverket. *Antagningsvillkor till s.k. profilklasser i grundskolan*. PM 2005-05-31 www.skolverket.se

¹³ Ekbäck Anders (2003) ”Musikklass på högstadiet – elevers upplevelse av musikprofil” Examensarbete KMH

X-skolan fick uppdraget att starta en ny musikprofil. Modellen liknar andra musikskolor och X-skolan är nu ansluten till Sveriges Musikklassers Riksförening.

Det finns inte heller någon korrekt förteckning över vilka skolor som har musikklass som profil. På Skolverkets hemsida finns en databas att söka i men den är alltför övergripande och kan inte enkelt ge en lista över musikprofil i form av musikklasser utan listar alla skolor som har någon form av musikprofilering. Man kan inte heller hitta någon övergripande undersökning på musikklasser i Sverige som ger någon information om vad musiklärarna faktiskt arbetar med i undervisningen. En del skolor har mycket utförlig information om sina musikklasser på sin hemsida. Man hittar bilder, beskrivande texter och även kursplaner och betygskriterier. Andra skolor har sparsmakad information eller ingen alls.

Läroplaner

Sedan Adolf Fredriks musikklasser startade 1939 har skolan bytt läroplan fem gånger: 1955, 1962, 1969, 1980 och sist 1994. Vid 1955 års läroplan ändrades ämnets namn från *sång* till *musik* vilket dock inte påverkade innehållet i Adolf Fredriks musikundervisning. Eftersom de flesta av landets musikprofiler kommit till under 1980 och 1990-talen innebär det att man har som mest haft två olika läroplaner i dessa musikprofiler. 40 skolor har enbart haft Lpo94 som styrdokument. Någon omfattande utvärdering av hur man förhåller sig till den nu gällande läroplanen, Lpo94 med tillägget Kp2000, finns inte. När Gustafssons¹⁴ utvärdering gjordes var Lgr80 den gällande läroplanen.

Nu gällande styrdokument i musikämnet

Eftersom en del av denna uppsats kommer att kretsa kring kursplan och betygskriterier i musik redovisas här Kursplan 2000 för ämnet musik.

---

¹⁴ Gustafsson, Jonas (1990)

Kursplan Musik inrättad 2000-07

Ämnets syfte och roll i utbildningen

Musiken är djupt förankrad i människan och genomsyrar i rika och varierande former alla kulturer. Musik förenar och engagerar tanke och känsla på ett direkt och omedelbart sätt. Musik påverkar individen samtidigt på flera olika medvetandenivåer och utgör ett viktigt redskap för lärande, rekreation, bearbetning av medvetna och omedvetna intryck samt för gestaltning och förmedling av idéer och tankar. Utbildningen i musikämnet syftar till att ge varje elev lust och möjlighet att utveckla sin musikalitet och få uppleva att kunskaper i musik bottnar i, frigör och förstärker den egna identiteten både socialt, kognitivt och emotionellt.

I dagens internationella ungdomskultur förenas musik och text, ofta i kombination med bild, till nya uttrycksformer som speglar och påverkar den växande individens livssyn. I musikämnet sätts denna musikerfarenhet in i ett nytt och bredare sammanhang. Detta ger fördjupad kompetens att analysera och värdera musikupplevelser, se ämnesövergripande samband och kulturella skillnader samt att själv bli aktiv i ämnet genom eget musicerande och skapande.

Musik är en del av kulturarvet. Musikämnet främjar en musikalisk allmänbildning och lägger en grund för delaktighet i skolans och samhällets kulturliv. Utbildningen syftar även till att ge ett historiskt perspektiv på musik och låta eleverna uppleva och förstå att musik är ett socialt och allmänskulturellt redskap som används på olika nivåer, alltifrån vardagligt bruksmusicerande till konstnärlig utövning. Musik är också ett gränsöverskridande språk som främjar förståelse och tolerans samt underlättar integration och samverkan i skola och samhälle.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i musik sträva efter att eleven

- utvecklar kunskaper på instrument och i sång som en grund för musicerande enskilt och i grupp och för fortsatt självständig vidareutveckling i musik,
- utvecklar tillit till den egna sångförmågan och blir medveten om dess utvecklingsmöjligheter och sociala betydelse,
- utvecklar förmåga att själv skapa musik för att kommunicera tankar och idéer,
- utvecklar förmåga till medvetet lyssnande som en väg till musikupplevelse och fördjupad kunskap,
- använder sina musikkunskaper i gemensamt musicerande och därigenom utvecklar ansvar och samarbetsförmåga,
- blir förtrogen med musikens form, struktur, skriftspråk och uttrycksmedel samt dess funktioner och villkor i olika miljöer, kulturer och epoker,
- utvecklar sitt musicerande och lyssnande till att omfatta musik inom olika epoker och genrer, sin förmåga att kritiskt granska och värdera musik samt sin förståelse och respekt för andra människors musikpreferenser,
- blir förtrogen med musikens beröringspunkter med andra kunskapsområden och utvecklar förmåga att kombinera musik med andra gestaltungsformer som bild, text, drama, dans och rörelse,
- utvecklar sin förmåga att använda IT som ett stöd både för lärande och musicerande samt som redskap för skapande i olika former.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Vokalt och instrumentalt musicerande utgör ämnets kärna. Såväl det enskilda som det gemensamma musicerandet bygger upp kunskaper inom grundläggande begrepp som melodi, metrik och harmonik samt om sambanden mellan dessa. Lärandet i ämnet innebär att dessa begrepp tillämpas i musicerande och musikskapande. Koncentrerat lyssnande, regelbundet återkommande övning samt utveckling av hörförståelse är viktiga medel för den personliga kunskapsutvecklingen och musikupplevelsen.

Kursplan 2000 Musik forts.

Musicerande och musikskapande i grupp är ämnets centrala samarbetsform där organisation, ledning och bedömning övas. Där utvecklas även kreativitet och förmåga att se och förstå samband mellan detalj och helhet. Individuell kunskap utvecklas på detta sätt i interaktion med andra till nya ämnesspecifika kvaliteter och blir till fungerande delar av gemensamt musicerande. I såväl musicerande som skapande ges också successivt utrymme för utvecklingen av en mer personlig och estetisk medvetenhet hos eleverna. Det metriskt och tonalt korrekta skall, liksom i lyrik, kunna vika för ett friare, mer personligt uttryckssätt.

Musiken har betydelse för personlighetsutveckling och lärande. Beröringspunkterna mellan musik och andra ämnen kan ge eleven möjlighet att välja sin egen personliga väg till musikkunskap. Musikämnet kan tjäna som konkret utgångspunkt och stöd för lärande i andra ämnen och för uppnående av skolans övergripande mål. Som stöd för elevens utveckling till självständig förståelse, kunskap och färdighet i ämnet ligger språkämnen nära till hands. Musik och språk bygger på ljudkommunikation och har många beståndsdelar gemensamma. Musik har också nära släktskap med matematik genom att många av ämnets begrepp är matematiskt definierade, alltifrån taktart och rytm till tonart och ackord.

Utvecklingen av IT erbjuder nya möjligheter till lärande, kommunikation, musicerande och skapande och har förändrat ämnets förutsättningar. Det innebär att även elever utan färdighet på instrument självständigt kan arbeta med musik, såväl genom eget komponerande som för att lära sig olika delar av ämnet.

Musikens gränsöverskridande karaktär kan ge eleverna möjligheter att samverka i gemensamt musicerande oberoende av etnisk och kulturell bakgrund och gör ämnet till ett socialt viktigt instrument i skolan. Även i detta avseende ger IT förändrade förutsättningar för samarbete och global musikkommunikation över nätverk.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret

Eleven skall

- kunna delta i unison sång och enkla former av melodi-, rytm- och ackordspel samt föra samtal kring musicerandet,
- individuellt och tillsammans med andra kunna skapa musik i elementära former,
- förstå och använda begrepp som melodi, ackord, puls, rytm och taktart i olika uttrycks- och gestaltungsformer,
- vara medveten om och kunna reflektera kring musikens funktioner och varierande uttryck i dagens och gångna tiders samhällen.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

Eleven skall

- kunna använda sin röst i unison och flerstämmig sång,
- kunna delta i gruppmusicerande med melodi-, rytm- och ackordspel samt kunna reflektera över och bedöma utförandet,
- kunna använda musik, text och andra uttrycksformer i skapande och improvisation för att gestalta tankar och idéer,
- kunna tillämpa centrala ämnesbegrepp i eget musicerande, musikskapande och musiklyssnande,
- ha kunskaper om musikens uttrycksformer, funktioner och traditioner i olika kulturer samt kunna reflektera kring dessa utifrån musiken i dagens svenska samhälle,
- vara medveten om olika ljud- och musikmiljöers påverkan på människan och vikten av hörselvård.

Bedömning i ämnet musik

Bedömningens inriktning

Elevens musikkunskaper utvecklas i växelverkan mellan aktivt musicerande och skapande och kontinuerlig tillämpning av ämnets grundläggande begrepp inom dessa aktiviteter. Bedömningen avser därför dels denna kunskap som helhet och dels de olika aspekterna av den.

I musicerande bedöms både den enskilda prestationen och elevens förmåga till samspel och interaktion med andra i musicerandet. Bedömning av elevens skapande i ämnet avser förmågan att använda sig av musik som personligt uttrycksmedel – individuellt och tillsammans med andra. Vidare skall elevens förmåga att analysera, värdera och ta ansvar för eget musicerande och skapande ligga till grund för bedömningen.

Kursplan 2000 Musik forts.**Kriterier för betyget Väl godkänt**

Eleven deltar i sång och spel på melodi-, rytm- och ackordinstrument i olika former av gruppmusicerande. Eleven tar ansvar i gruppmusicerande och skapande genom att i enkla former planera och genomföra musikaliska aktiviteter.

Eleven utvecklar egna idéer och prövar dessa i musikaliska former och uttrycksätt, förstår och använder sig av grundläggande begrepp och musikaliska symboler vid sång och spel och är förtrogen med en personlig repertoar.

Eleven uppfattar väsentliga drag och sammanhang i musikens utveckling genom tiderna.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänt

Eleven utför sång eller spel på något instrument på en nivå som fungerar både i grupp och som soloinslag.

Eleven använder musik som ett personligt uttrycksmedel i eget skapande och gör estetiska överväganden.

Eleven exemplifierar musikens olika uttryck och funktioner ur ett historiskt och globalt perspektiv och relaterar dessa till varandra.

Begreppet: ”De fyra M:en” och ”De fyra F:en”

I samband med att Lpo94 och den nya kursplanen i musik implementerades ville man införliva de nya kunskapsformerna *Färdigheter*, *Fakta*, *Förståelse* och *Förtrogenhet* med de fyra kursmomenten *Musicerande*, *Musiklyssnande*, *Musikkunnande* och *Musikskapande*.

Ralf Sandberg och Gunnar Heiling presenterade en form av kunskapsmatris i musik som var ett resultat av 1992 års nationella utvärdering¹⁵.

	Färdighet	Fakta	Förståelse	Förtrogenhet
Musicerande	Sång och tal, spel på instrument, datorer och elektr. instr. dans rörelse, kroppsuppfattning	Tal och röstvärd, musikinstrument, olika musikaliska uttrycksformer och tekniker	Erfarenheter och reflektioner över gemensamt musicerande, musikalisk uttrycksförmåga	Musikalisk känsla, samspelsförmåga, timing, musikalisk utlevelse, kommunikation och gemenskap
Musiklyssnande	Lyssningsteknik, analys av musik, uppspelningsteknik, inspelningsteknik, medieteknik	Musiktraditioner, musikstilar, epoker repertoar, artister, massmediemusik, musikeryrken	Reflektioner över musikens ”språk” dess symboler och betydelse tolkning av kulturella koder.	Musikupplevelse, historisk och nutida musikorientering, kritisk granskning och bedömning av musik.
Musikkunnande	Notskrivning, gehörsträning, harmonisering, arrangering, partiturläsning	Notkunskap, musikteori, ackordlära, rytm, metrik, form och struktur, uttrycksformer	Intellectuell bearbetning av musikföreteelser, förståelse av musikens betydelsebärande innebörder.	Stilartskänsla, förtrogenhet med musikhistoriska epoker och musikkulturer, recension av musik.
Musikskapande	Bygga musik; ljud och musikskapande, improvisationsteknik, kompositionsteknik, fria rörelser och dans	Musikens byggstenar; melodi, ackord, rytm, puls, dynamik, klangfärg, sound, modalitet	Musikaliskt tänkande; musikens form och struktur, uttrycksformer/uttrycksätt, kompositionsform	Eget musikaliskt skapande, förverkligande av egna musikaliska tankar, och idéer, egen musikproduktion

Figur 1. Kunskapsmatris i Musik

¹⁵ Sandberg, Ralf (1993) *Musik – Huvudrapport. Den nationella utvärderingen av grundskolan våren 1992*. Skolverkets rapport nr 23. Stockholm Liber Distribution.

3. Forskning om musikklass

Med musikklasser i fokus

Ekbäcks tidigare nämnda examensarbete behandlar musikklassers verksamhet utifrån ett elevperspektiv på en skola och utfallet är att eleverna är mycket nöjda med sin tid i musikklass med enstaka undantag. Resultatet i hans undersökning skulle säkerligen bli ungefär detsamma i vilken musikklass man än gör om den. Musikämnet är överhuvudtaget den svenska skolans i särklass populäraste ämne vilket också NU-03¹⁶ kunde visa. Att samla de elever, som brinner för och har goda förutsättningar för ämnet, i samma klass borgar för att stämningen och arbetsviljan inom ämnet är avsevärt bättre än i en vanlig klass.

I Anna-Maria Svenssons examensarbete ”Varför Musikprofil?”¹⁷ har två helt skilda typer av musikprofilering noggrannare studerats och jämförts. Sollentuna musikklasser på Häggviksskolan och friskolan Lillgårdsskolan i Linköping.

Svensson kom fram till två huvudsynsätt till varför skolorna hade musik som profilering

- 1) Musiken som konstform.
- 2) Musik som medel och metod

Hon beskriver att i Sollentuna Musikklasser har man musiken i sig som det högsta målet. Det övergripande målet är att ge eleverna en bred kunskap om musik, musikhistoriskt och musikteoretiskt. Detta förverkligas genom att ge eleverna sex musiklektioner i veckan där målet är att nå ett så gott musikaliskt resultat som möjligt. Eleverna antas med antagningsprov. Här är *musiken som konstform* i centrum. På Lillgårdsskolan har man endast något mer musikundervisning än vanliga klasser. I stället försöker man att få musiken och de andra praktiskt estetiska ämnena att genomsyra skolan i sin helhet. Inga musikaliska krav finns på elever som söker till skolan. Här är det *musiken som medel och metod* som är i centrum, enligt Anna-Maria Svensson.

Elisabeth Lutteman¹⁸ har i sin C-uppsats gjort en djupdykning i musikklassvärlden med hjälp av intervjuer med sex lärare från två musikklasskolor i Stockholms län. Båda skolorna har kör som sin profil. Undersökningen syftar till att belysa musiklärarnas syn på bl.a. musikklassverksamheten, musikalisk kunskap och musikalitet. Det som framgår av Luttemans undersökning är att musiklärarna till stor del själva styr repertoarval och metoder i verksamheten, men andra faktorer som t.ex. standardrepertoar inom körtraditionen, den praktiska organisationen och den utåtriktade konsertverksamheten starkt påverkar undervisningsprocessen. De nationella och lokala styrdokumenterna avhandlas också och de intervjuade musiklärarna anser att dokumenten på olika sätt inte är realistiska. De menar att de är ganska bra för musikklasser men de visioner som sätts upp är ouppnåeliga med de resurser som ges till ämnet till och med för musikklasser. Man uttrycker vidare att de lokala styrdokumenterna inte är direkt kopplade till vanliga musikundervisningen. Följande citat är hämtat från en musiklärarintervju:

---

¹⁶ Nationella Utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03). Stockholm; Skolverket (2005).

¹⁷ Svensson, Anna-Maria *Varför musikprofil?* Examensarbete KMH (1999).

¹⁸ Lutteman, Elisabeth (2006) *Musikklass ett pedagogiskt spänningsfält*, C-uppsats. Luleå Tekniska Universitet.

Vi har gjort/en/ lokal arbetsplan, utvecklingsplan och arbetsgruppsdeklaration, och betygsriterier. Det finns massor med sådana här dokument som man skriver och stoppar in i en pärm och så står den där. Det låter ju cyniskt om man skulle tycka att ”jag struntar i [dokumenten]”, men jag ser hellre till eleverna än jag tänker att /jag inte får göra/ [något] för /att/ det /inte står/ i Lpo94. Det är ju väldigt svårt att applicera Lpo94 på vår verksamhet.¹⁹

Med styrdokument för musikämnet i fokus

All musikundervisning i grundskolan ska bygga på den gällande läroplanen och nationella kursplaner med följande uppmaning från Skolverket:

Kursplanerna är utformade för att klargöra vad alla elever skall lära sig men lämnar samtidigt stort utrymme för lärare och elever att välja stoff och arbetsmetoder. Kursplanerna anger inte arbetssätt, organisation eller metoder. Däremot lägger de fast de kunskapskvaliteter som undervisningen skall utveckla och anger därmed en ram inom vilken val av stoff och metoder skall göras lokalt. På varje skola och i varje klass måste lärare tolka de nationella kursplanerna och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen med utgångspunkt i elevernas förutsättningar, erfarenheter, intressen och behov.²⁰

Hur man förhåller sig till styrdokumentet skiljer sig mycket för de som undervisar i musikämnet i grundskolan. I Mats Runbergs ”Kursplan, vadå kursplan?”²¹ visar det sig att endast en av sju intervjuade lärare som undervisar i musik hade en klar och tydlig bild av vad det står i den nationella kursplanen. Runberg funderar även över varför det offras så mycket resurser på att formulera både nationella och lokala planer när man ändå kan göra som man vill och ingen kontrollstation finns för att verifiera att målen nås (jämför nationella prov). Därtill finns inga extra resurser om det skulle visa sig att en elev inte nått målen i musikämnet. Han menar att detta faktum gör att lärarna inte känner motivation att formulera lokala mål.

Även i Thore Erikssons²² examensarbete ”Vem tar ansvar för att eleverna når målen t.o.m. år fem i ämnet musik?” visar det sig tydligt att svaren på frågan i titeln är – ingen. Musiklärarna, rektorerna och kommunpolitiker bär alla ansvaret för att alla elever når målen men för elever som inte gör detta finns inga extra resurser att sätta in. På skolorna prioriteras de s.k. kärnämnen när det kommer till resurser och medvetenheten om detta gör att musiklärarna inte finner det lönt att ens försöka begära extra stödundervisning i musikämnet i skolår 5.

¹⁹ Lutteman, Elisabeth (2006).

²⁰ www.skolverket.se, Kursplaner – Inledning

²¹ Runberg Mats (1999) *Kursplan? Vadå kursplan?* C-uppsats i musikpedagogik, Örebro universitet.

²² Eriksson Thore (2004) *Vem tar ansvar för att eleverna når målen t.o.m. år fem i ämnet musik?* Examensarbete i musikpedagogik SMI

4. Metod

Ansatsen till den här uppsatsen är både av kvantitativ och av kvalitativ karaktär där vissa delar av undersökningen är direkt kvantifierbara och andra delar kräver djupare analys av dokument och förhållningssätt. Undersökningen bygger främst på en enkätundersökning hos musklärare i musikklass/musikprofil i Sverige. I samband med enkäten samlas befintliga kursplaner och betygskriterier för att studera deras konstruktion och överensstämmande med Skolverkets styrdokument²³ för musikämnet²⁴. Viss information som kan utläsas från hemsidor för skolor som inte svarat på enkäten bifogas sammanställningsresultatet för den övergripande enkätdelen. De data som samlats in är således både av kvantitativ och kvalitativ art och analysen presenteras både i tabeller och textmässiga tolkningar av materialets innehåll.

Anonymitet eller konfidentialitet

När man talar etik inom forskning kommer begreppen anonymitet och konfidentialitet upp och en tydlig beskrivning av begreppen hittar jag i Bells²⁵ *Introduktion till Forskningsmetodik* som i sin tur refererar till Sapford & Abbot²⁶.

Konfidentialitet är ett löfte att man inte ska kunna identifieras (beskrivas på ett sådant sätt att man kan identifieras) medan anonymitet betyder att inte ens forskaren själv ska veta vilka svar som angivits av vilken respondent.

I föreliggande uppsats är inte deltagarna anonyma men alla uppgifter har behandlats konfidentiellt för att inte personer eller skolor ska kunna pekats ut. Det föreligger dock en risk att om man känner till en viss verksamhet väldigt väl kan man koppla viss information till verksamheten eller vissa personer. I det första missivet som gick ut (se Bilaga 1) fanns ingen information med om anonymitet eller konfidentialitet. Detta misstag korrigerades senare med ett kort tillägg i påminnelsebrevet som informerade om att inga namn skulle komma att nämnas i sammanställningen eller diskussionen i uppsatsen. Ytterligare ett misstag gjordes i samband med utskicket av den sista påminnelsen. Ett större antal e-postadresser klipptes in i fel adressfält vilket gjorde att mottagarna kunde identifiera varandra. Detta uppmärksammades och en skriftlig ursäkt skickades till berörda.

Enkäternas konstruktion

Enkäten är uppdelad i två delar: en övergripande skolenkät och en individuell lärarenkät med cirka 20 frågor per enkät. Uppdelningen gjordes för att underlätta för själva ifyllandet. Alla lärare behövde inte fylla i samma sak kring det som är gemensamma uppgifter för skolans verksamhet. Ibland har någon skolledare fyllt i skolenkäten men oftare är det musklärare som fyllt i. Kanske krånglade uppdelningen till det något för ibland kom endast en av enkäterna in från en skola och då fick man påminna om den saknade enkäten.

---

²³ Skolverket, (2006) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94*.

²⁴ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*. SKOLFS 2000:135.

²⁵ Bell Judith (2005) *Introduktion till Forskningsmetodik* (4: uppl.) Lund; Studentlitteratur.

²⁶ Sapford, R.J. & Abbot, V. (1996) *Ethics, politics and research*. London; Sage.

Enkätfrågornas innehåll:

- övergripande statistik kring verksamheten
- arbetsfördelning/organisation
- lärarnas musikaliska bakgrund
- lärarnas förhållningssätt till styrdokumentet och verksamhetens innehåll
- förhållande till skolledning

Den sista punkten togs med av den anledningen att den som har det övergripande huvudansvaret för verksamheten är skolledarna och med en väl insatt skolledning kan de bästa förhållandena för verksamheten skapas. De är skyldiga att ge lärarna de verktyg man behöver för att klara sitt uppdrag. Deras förhållningssätt kan vara avgörande för kvalitén i verksamhet. Denna punkt var kanhända den mest kontroversiella i enkäten för en del lärare kan känna sig illojala mot sin skola och rektor om man svarar på ett visst sätt och därför bör resultatet i tolkas med en viss försiktighet.

Frågornas konstruktion är av olika karaktär²⁷. Ett antal kategorifrågor finns med i främst i skolenkäten, men huvudtypen av frågor i båda enkäterna är alternativfrågor där man ibland kan välja fler än ett svarsalternativ. Detta för att förenkla så mycket som möjligt för ifyllandet av enkäten. Oftast finns också möjlighet att göra ett eget alternativ.

I lärarenkäten finns två helt öppna frågor. Den ena där man med egna ord gör en beskrivning av verksamheten och den andra där möjlighet finns att skriva fritt kring verksamheten eller komma med frågor eller uppmaningar till undersökningen.

Arbetsgång med enkäterna

Första omgången enkäter skickades ut i början av november 2007 och en del svar inkom direkt. Påminnelser gick inte ut förrän efter jullovet i januari 2008 p.g.a. att den största arbetsbelastningen för musikklasslärare ligger veckorna innan jul och då krymper möjligheterna för lärarna att hinna fylla i enkäten. I januari hade också några fler skolor hittats så en del skolor fick sitt första utskick då. Sedan gick ytterligare ett par påminnelser ut varav den sista i mitten av mars 2008.

Det fanns tre olika sätt att skicka in enkätsvar och styrdokument:

1) Digitalt via e-post 2) Vanlig postgång 3) Fax. Det vanligaste var att enkäterna skickades via e-brev och sedan post, men några utnyttjade också faxmöjligheten. Vid ett par tillfällen blev det lite problem med att skicka enkäten digitalt via e-post, men det kunde lösas sig. Endast ett fall har kommit till min kännedom där en lärare inte skickat enkäten för att det krånglade med att bifoga filen och sedan inte tyckte sig hinna med att försöka igen.

Faktauppgifter man kunde läsa sig till via hemsidor kompletterade datainsamlingen. De skolor som inte lämnat in skolenkäten kontaktades, i uppsatsens slutskede, via mail och/eller telefon för att komplettera en del av den övergripande fakta över musikprofilen, t.ex. startår, undervisningstid, antal elevplatser, sökande, upptagningsområde etc.

---

²⁷ Bell, Judith (2005).

Urval

Att göra en undersökning på musikklasser visade sig ställa till en del problem när urvalet för enkäten skulle definieras. Som jag tidigare nämnt finns ingen paraplyorganisation över Sveriges musikklasser och därmed inte heller något upprättat register, av Trost²⁸ kallad urvalsram. För att hitta så många skolor som möjligt blev därför en del detektivarbete nödvändigt. Utskickslistan för riksmötet för musikklasslärare var ändå ett första register att utgå ifrån. Där fanns 37 skolor listade men en del kontaktuppgifter behövde uppdateras så listan har uppdaterats och kompletterats kontinuerligt på olika sätt. Ett antal sökningar på internet har gjorts, först övergripande och senare också kommun för kommun med hjälp av invånarstatistik hämtad från Sveriges kommuner och landstings hemsida.²⁹ På skolornas egna hemsidor finns kontaktinformation åtminstone till expedition och skolledning men inte alltför sällan även till musiklärarna. En del telefonsamtal till expeditioner och rektorer gjordes för att komplettera kontaktuppgifter och för att samtidigt uppmärksamma skolorna på undersökningen. Ambitionen var att samla så många skolor som möjligt i listan men ett par skolor plockades senare bort efter att ha granskats närmare. Det visade sig att musikprofilen på dessa skolor egentligen inte innebar någon avsevärd utökning av undervisning, eleverna var inte samlade i en egen klass och inget antagningsförfarande fanns. Utöver det visade profilens plan inte på en kvalificerad fördjupning. Dessa faktorer gjorde att jag uteslöt dessa skolor från undersökningen. Listan landade slutligen på 71 olika musikklasser i Sverige och målsättningen var att få ungefär lika många lärare att svara på enkäten. Det är vanligast att fler än en musiklärare samarbetar med profilen på skolan och om fler lärare svarar från vissa skolor kan det ju kompensera att vissa skolor inte svarar alls på enkätundersökningen.

Hur man organiserar undervisningen skiljer sig också väldigt från skola till skola t.ex. olika grupperingar för olika typ av musikundervisning. Ibland köper skolan in tjänster från t.ex. musikskolan att sköta specifika delar i musikundervisningen såsom ensemblespel.

Här följer den slutliga listan över landets musikklasser, inklusive de två skolor som startar ht 2008. Två skolor har två olika typer musikklasser varför de står listade två gånger.

1. Borlänge Musikklasser – Forsaklackskolan, Instrumentalklasser
2. Botkyrka Musikklasser - Björkhaga skola
3. Enköping - Västerledsskolan (6-9)
4. Enköping - Iljansskolan (7-9)
5. Eskilstuna - Gamla Stadens Musikklasser
6. Eskilstuna - Stålforskolans Instrumentalklasser
7. Gävle Musikklasser - Solängsskolan
8. Göteborg; Linnéstaden - Nordhemsskolan
9. Göteborgs Musikklasser - Brunnboskolan
10. Göteborg; Kortedala Musikklasser - Utmarksskolan
11. Göteborg; Örgyte - Nya Lundenskolans Orkesterklasser
12. Halmstads Musikklasser - Östergårdsskolan

²⁸ Trost, Jan (2001). *Enkätboken* Lund; Studentlitteratur.

²⁹ www.skl.se

13. Haninge Musikklasser - Brandbergsskolan
14. Haninge Musikklasser - Brandbergsskolan Orkesterklasser
15. Helsingborg; Musikgrundskolan Synkopen – Magnus Stenbocksskolan, Instrumentalklasser
16. Helsingborgs Musikklasser – Wieselgrensskolan
17. Härnösands Musikklasser - Franzénskolan
18. Härryda Musikklasser – Ekdalaskolan
19. Järfälla Musikklasser –Tallbohovsskolan
20. Karlstad Musikklasser – Norrstrandsskolan
21. Katrineholms Musikklasser - Tallåsskolan & Södra skolan
22. Kils Musikklasser - Sannerudsskolan
23. Kinda Musikklasser - Värgårdsskolan
24. Kristianstads Musikklasser – Frökengårdsskolan
25. Kungälv - Ytterbyskolans Musikklasser
26. Köpings Musikklasser – Karlbergsskolan 2008
27. Landskronas Estetklasser – Dammhagsskolan
28. Linköpings Musikklasser – Folkungasskolan
29. Lunds Musikklasser – Lerbäcksskolan
30. Malmö; Limhamns Musikklasser – Djupadalsskolan
31. Mölndal - Kvarnbyskolans Musikklasser
32. Nacka Musikklasser - Järla och Eklidens skolor
33. Norrköpings Musikklasser - Hagaskolan
34. Norrköpings Musikklasser - Navestadskolan
35. Norrtälje Musikklasser - Roslagsskolan
36. Nyköpings Musikklasser - Borgmästarskolan
37. Olofström; Holje Musikklasser - Högavångsskolan
38. Piteå Musik & Dansklasser – Christinaskolan
39. Ronneby - Kallingskolan
40. Sollentuna Musikklasser - Häggviksskolan
41. Stockholm; Farsta - Hökarängsskolan
42. Stockholm; Adolf Fredriks Musikklasser –Adolf Fredriks skola
43. Stockholm; Eriksdalsskolans Musikklasser - Instrumentalklasser
44. Stockholm; Hammarby Sjöstad - Kulturama Musikdramatiska Grundskola
45. Stockholm; Hässelbygårdsskolans musikallinje
46. Stockholm; Lilla Akademin, Instrumentalklasser
47. Stockholm; Sunbyberg - Kulturama Musikdramatiska Grundskola (2008)
48. Stockholm; Rågsved - Rågsvedsskolans Rocklinje
49. Stockholm; Årsta - Skanskvarnsskolans Musikklass
50. Stockholm; Älvsjö - Sjöängsskolans Musikklasser
51. Strängnäs - Tosteröskolan (4-6)
52. Strängnäs - Karinslundsskolan (6-9)
53. Söderköpings Musikklasser - Ramunderskolan
54. Södertälje Musikklasser - Rosenborgsskolan
55. Tomelilla Musikklasser - Byavångsskolan (4-6)
56. Tomelilla Musikklasser - Kastanjeskolan (7-9)
57. Trollhättan - Hjortmosseskolan

58. Tyresö Musikklasser – Nyboda skola
59. Täby Musikklasser - Grindtorpsskolan
60. Uddevalla Musikklasser - Västerskolan
61. Umeå Musikklasser – Grubbeskolan/Backenskolan
62. Umeå Musikprofilklass - Tegn Central skola
63. Upplands Väsby Musikklasser – Väsby skola
64. Uppsala Musikklasser – Balderskolan
65. Uppsala Orkesterklasser - Balderskolan
66. Vellinge musikklasser - Södervångsskolan
67. Vänersborgs musikklasser - Huvudnässkolan
68. Värmdö Musikklasser – Kvarnbergsskolan
69. Värmdö - Munkmoraskolans stråkklasser (f-3)
70. Västerviks musikklasser - Breviksskolan
71. Västerås Musikklasser - Fryxellska skolan
72. Örebro Musikklasser - Karl Johans skola
73. Österåker Musikklasser - Tråsätterskolan

Datainsamlingen

53 olika skolor har bidragit med enkäter, varav 3 skolor med endast skolenkäten och 3 skolor med endast lärarenkäter. Det insamlade materialet består således av:

- 70 lärarenkäter - varav 26 manliga och 44 kvinnliga lärare.
- 50 skolenkäter har inkommit.
- Styrdokument från sammanlagt 38 skolor har inkommit – varav 8 skolor inte har lämnat någon enkät – styrdokumenterna är i dessa fall hämtade från skolornas hemsidor. Det är 28 lokala betygskriterier och 31 lokala kursplaner. Både kursplan och betygskriterier finns från 19 skolor.
- Övergripande information om de skolor som inte har lämnat enkäter har hittats med hjälp av hemsidor och telefonsamtal med skolpersonal och sedan lagts till sammanställningen av undersökningen.

Figur 2. Svarsfrekvens skolor

Bortfallsanalys

71 musikklasser har kontaktats och varje skola har ett skiftande antal musiklärare i musikprofilen. Med hjälp av datainsamlingen kan man uppskatta att minst 250 musiklärare arbetar med musikklasser i Sverige i någon utsträckning. Det finns ett antal faktorer som spelar in om svar kommer in från skolorna eller inte.

- 1) Flera skolor samarbetar med musikskolan kring vissa musikämnen, framförallt ensemble och enskild instrumentalundervisning. Dessa lärare har således en mindre tjänstgöring i musikprofilen och är på så sätt kanske mindre motiverade att svara på en sådan här enkätundersökning.
- 2) Lärare med annan bakgrund än musik arbetar i en del musikprofiler exempelvis danslärare och dramapedagoger. Dessa lärare kan också ha svårt att identifiera sig i frågorna i enkäten som är musikinriktade.
- 3) Misstaget med information om konfidentialiteten i första utskicken har med största sannolikhet avskräckt några från att svara på enkäten. Ett par lärare frågade om just detta i e-brev och inkom heller inte sedan med enkätsvar.
- 4) Ett tiotal olika meddelanden om exempelvis föräldraledighet, sjukskrivning, lärare som nyligen slutat etc. reducerar också antalet musiklärare som kan svara på enkäten. Om man vikarierar för någon en period kanske man inte är helt insatt i hela verksamheten vilket inte heller motiverar till att svara på enkäten.
- 5) Utskicken är enbart gjorda via e-post och det har varit vissa problem att få till korrekta e-postadresser varför man får anta att inte alla som arbetar i musikprofilerna har nåtts av enkäten. I vissa fall ville inte skolan lämna ut e-postadresser utan tog på sig ansvaret att vidarebefordra enkäten och där fanns inte någon verifikation på att musiklärarna verkligen nåddes av enkäten.
- 6) Ytterligare en faktor spelar tydligt in på möjligheten för musiklärarna att svara på enkäten och det är deras arbetsbelastning. Flera lärare har skrivit att de inte hunnit med men skulle försöka svara. Inte alla av dem lyckades dock återkomma med svar.

5. Resultat

Gruppering av enkätsvaren

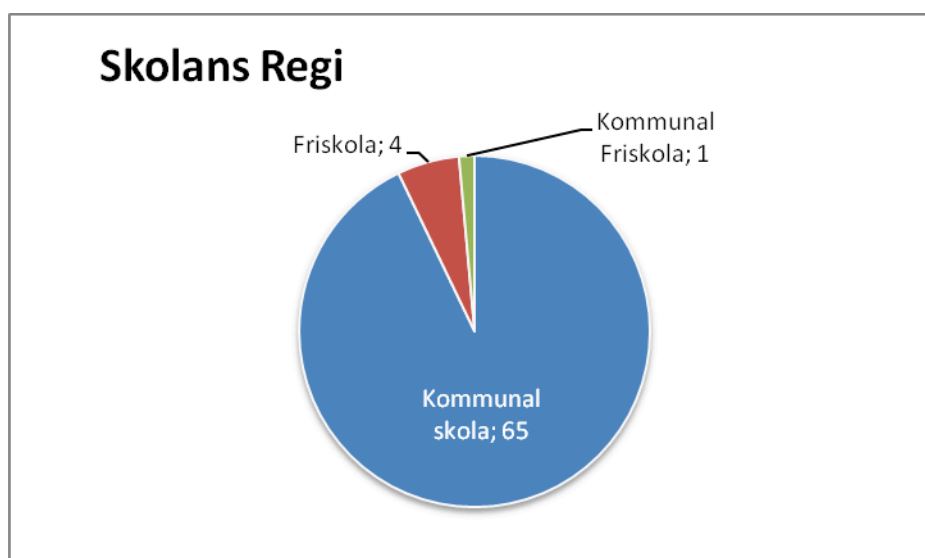
Sammanställning av svaren från både skolenkät (SE) och lärarenkät (LE) kommer att redovisas i tabeller och text och grupperas enligt följande områden:

- Grupp 1. Övergripande frågor om skolan (SE fråga 3 -8)
- Grupp 2. Musikämnets inriktning/innehåll (SE fråga 16, LE fråga 12-15 +20)
- Grupp 3. Rekrytering av elever (SE fråga 9-13)
- Grupp 4. Musikämnets resurser (SE fråga 15, 17-19)
- Grupp 5. Musiklärarnas kompetens (LE fråga 4-7)
- Grupp 6. Undervisningens musikaliska innehåll och konsertverksamhet LE fråga (8,11-15)
- Grupp 7. Skolledningens roll (LE fråga 18,19)
- Grupp 8. Styrdokument och bedömning (LE 9-11, 16,17,21,22)
- Grupp 9. Avslutande öppen fråga (LE fråga 23)

I de citat hämtade ur enkätsvaren som redovisas i undersökningen finns enstaka ändringar av stavfel. Namn eller kommuner har ersatts med X eller uteslutits helt där det varit nödvändigt för att inte röja någons identitet. I övrigt finns ingen redigering av citaten. Vid något fall har ett skolnamn inte raderats då det varit av betydelse för andemeningen i texten.

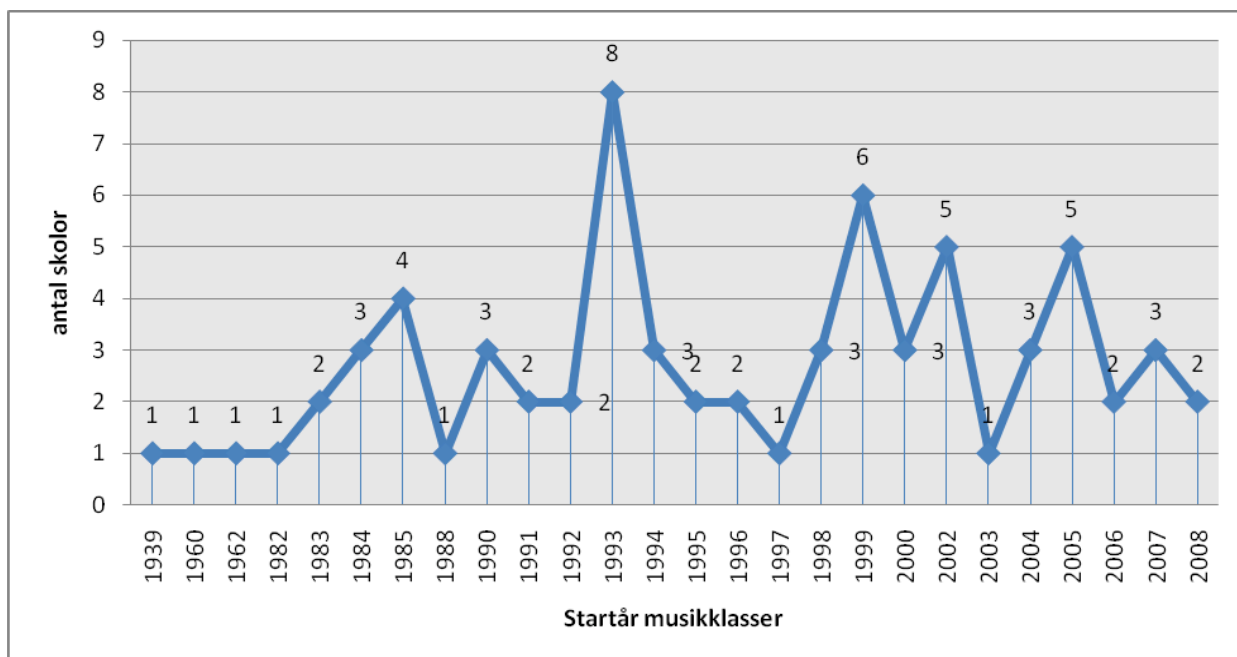
Grupp 1. Övergripande frågor om skolan (SE fråga 3-8)

SE Fråga 3. I vilken regi bedrivs din skola?

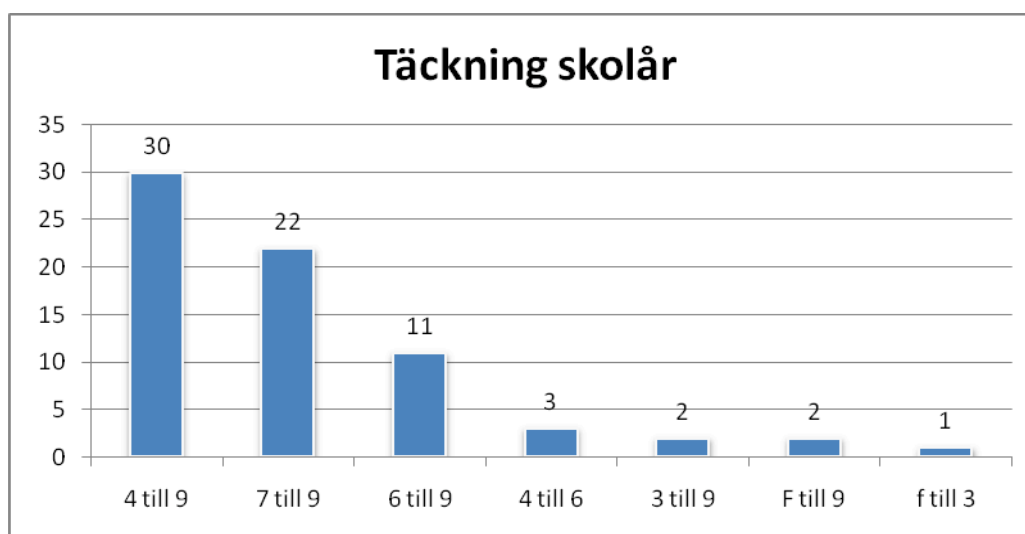
Figur 3. Skolornas regi

SE Fråga 4: Musikklassens startår:

Figur 4. Startår musikklass

SE fråga 8: Musikklass finns i skolår:

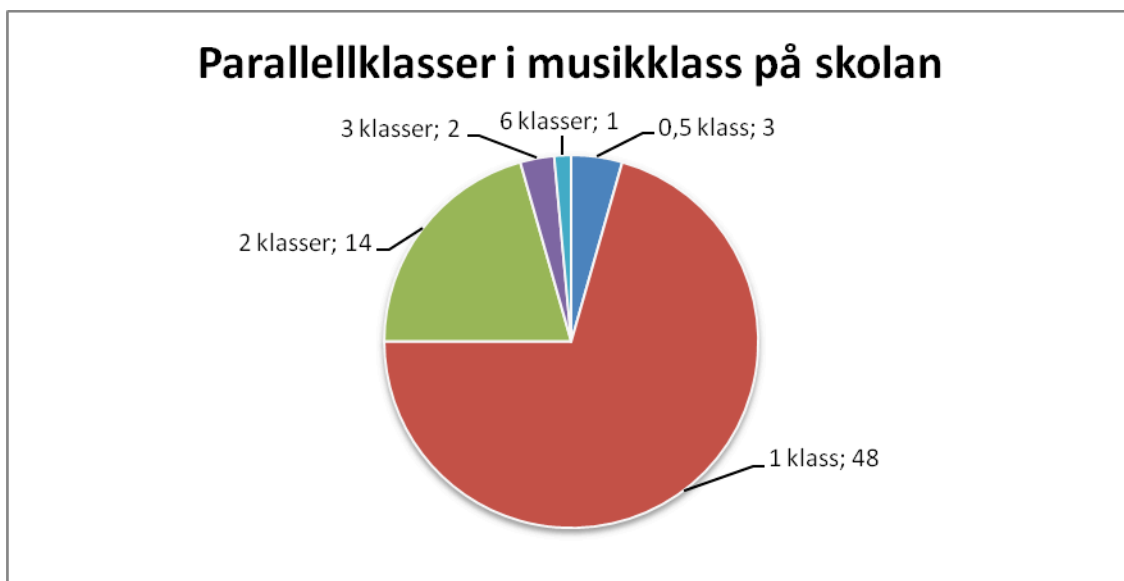
Figur 5. Täckning över skolår

För 2 av de skolor som har skolår 4 till 6 fortsätter eleverna i en annan skola i skolår 7 så fördelningen skulle egentligen kunna vara 32, 20, 11, 1, 2, 2 och 1 i tabellen.

Den tredje ”4 till 6”skolan ligger i en kommun som också etablerat musikklass för de äldre åren i en annan skola med start från skolår 6. Realiteten blir att dessa båda kommunala skolor konkurrerar med varandra om eleverna i år 6. Musikläraren från ena skolan vittnar om att bl.a. starka föräldrars önskemål har drivit fram denna lösning

Det finns sexor på båda skolorna beroende på att X-skolan inte ville släppa ifrån sig sina sexor när kommunen påbjöd senareskolorna att ta emot även sexor. X-skolan var alltså rädda att tappa en hel årskurs och de fick då (p g a föräldrakrav) löfte att låta eleverna gå kvar även i sexan. Detta har senare spridit sig till flera tidigare skolor och en effekt blir alltså att vi konkurrerar om våra elever, inte bara gentemot de befintliga friskolorna, utan också med de skolor som vi samarbetar med. Absurt eller hur? Men så ser det ut.

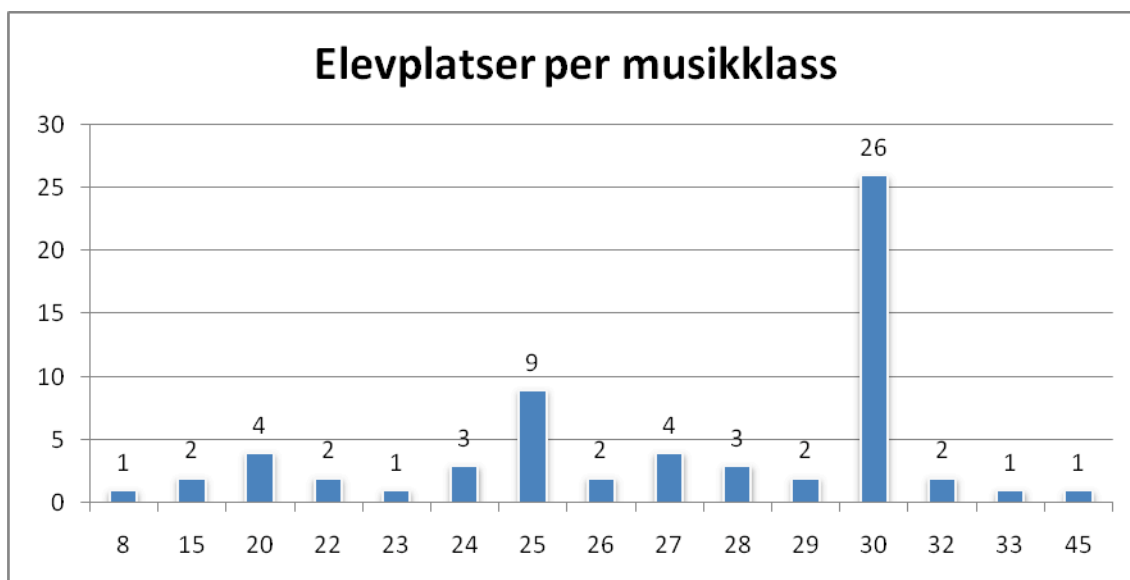
SE Fråga 5: Antal parallellklasser i musiklassprofilen?

Figur 6. Antal paralleller i musikklass på skolan.

Med 0,5 klass menas de skolor som delar klass med annan inriktning eller har ett mindre antal elever per skolår i en åldersblandad musikklass.

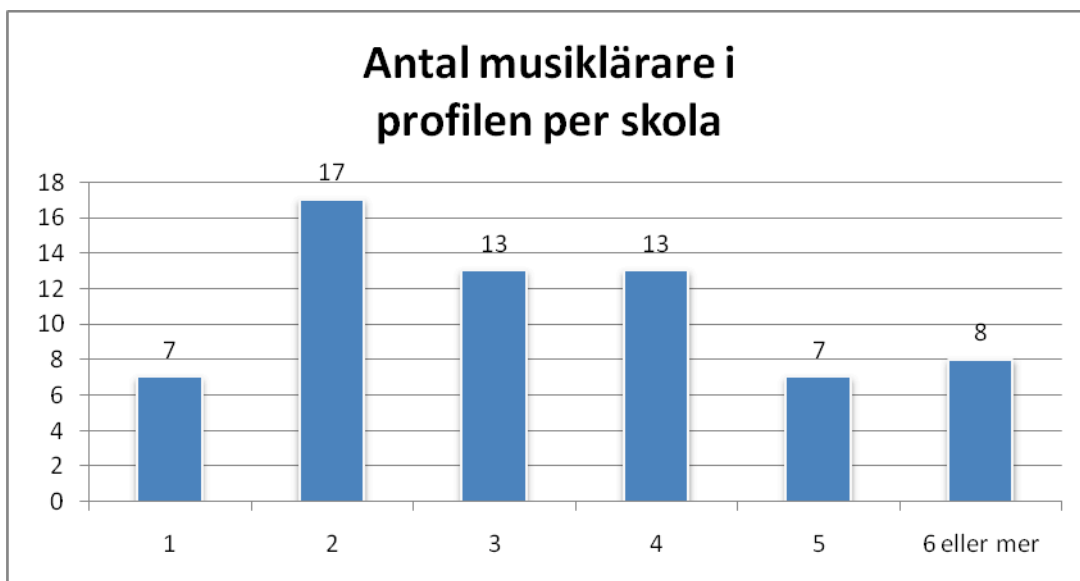
SE fråga 7. Antal elevplatser i varje klass.

Figur 7. Antal Elevplatser per musikklass

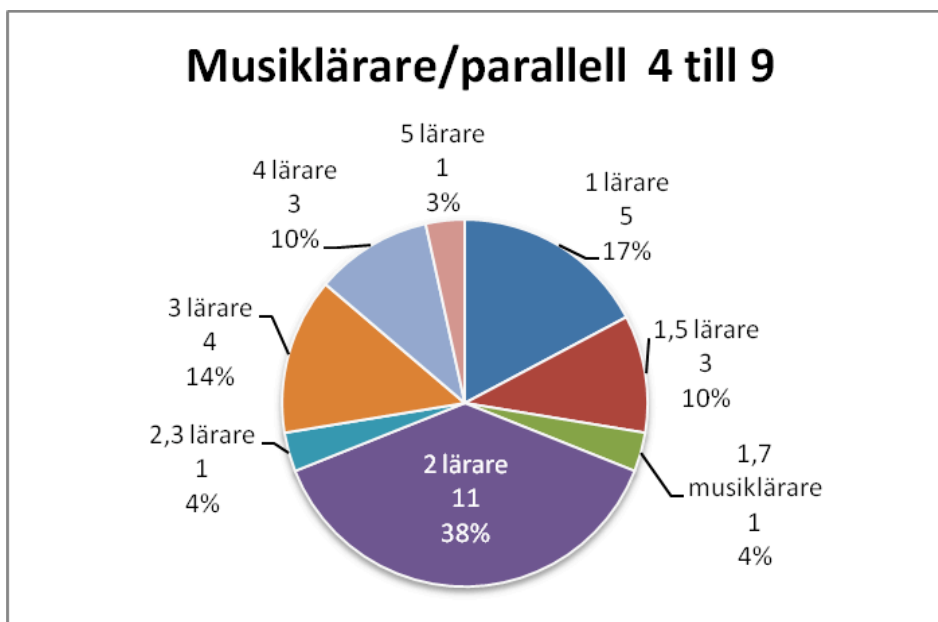
Man måste tillstå att frågan tyvärr inte var tillräckligt specificerad eftersom många har skrivit ett variabelt svar t.ex. 20-24. Detta kanske man gjorde som en beskrivning av nuläget i alla klasser i verksamheten. I dessa fall har det högsta antalet elever angivits i tabellen som ett eventuellt mått på hur många platser det finns maximalt i klasserna på skolan men tabellen ger inte riktigt svar på exakt hur många elevplatser som finns tillgängliga och kanske är det inte heller på många skolor exakt angivet.

SE Fråga 6: Hur många olika musklärare jobbar med musikklassen på skolan?

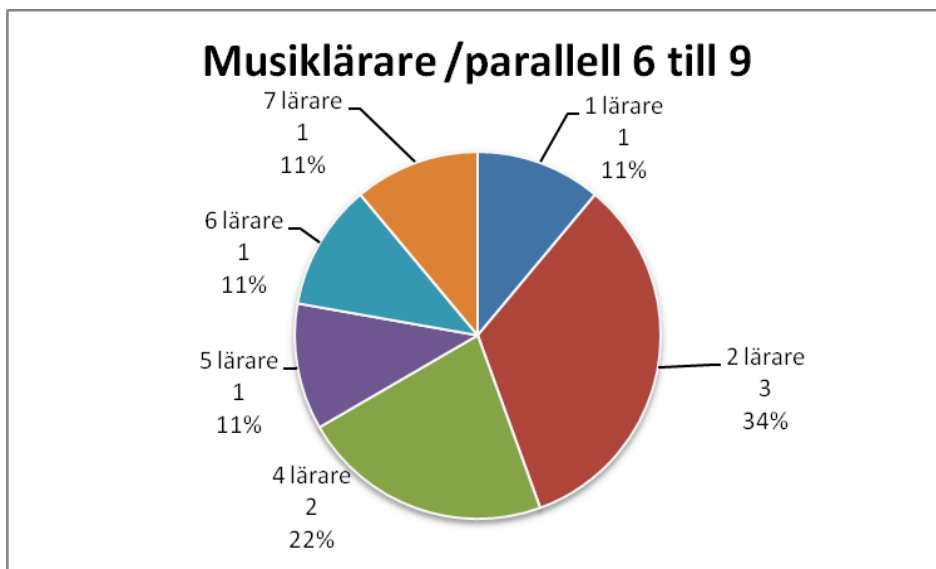

Figur 8. Antal musklärare i musikklassen per skola.

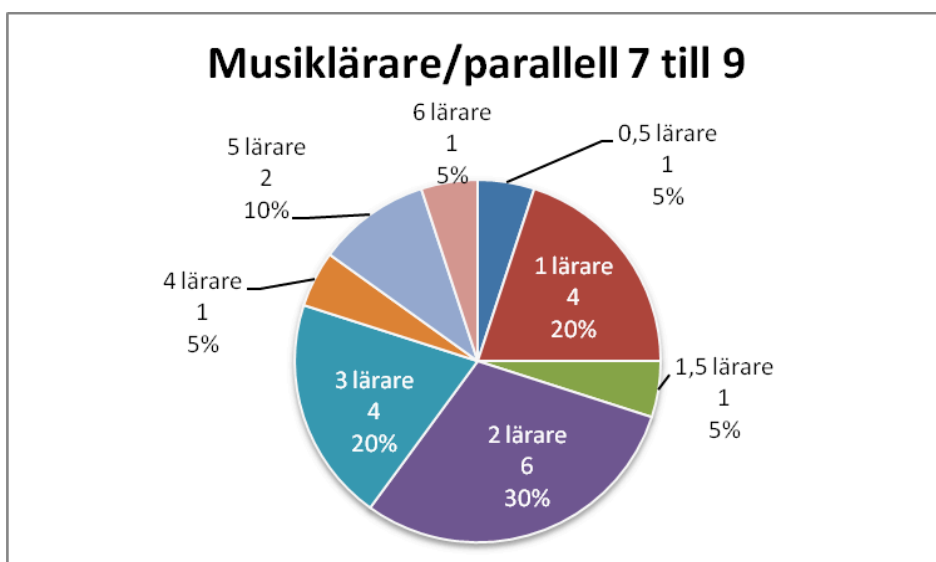
Vid närmare titt på några olika kategorier av täckning skolår så skiljer det mycket mellan skolorna inom samma kategori hur många olika lärare som arbetar med profilen. Detta har naturligtvis en del att göra med omfattning i tjänstgöringen och hur mycket musikundervisning profilen har sammantaget.

Figur 9. Musklärare per parallell 4 till 9.

Figur 10. Musiklärare per parallell 6 till 9.

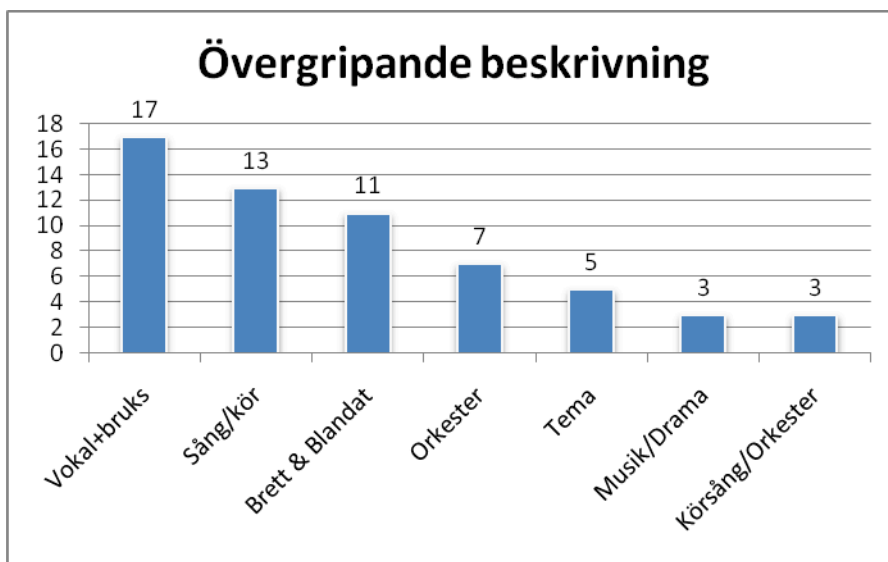
Figur 11. Musiklärare per parallell 7 till 9.

Grupp 2. Musikämnets inriktning/innehåll (SE fråga 16, LE fråga 12-15 +20)

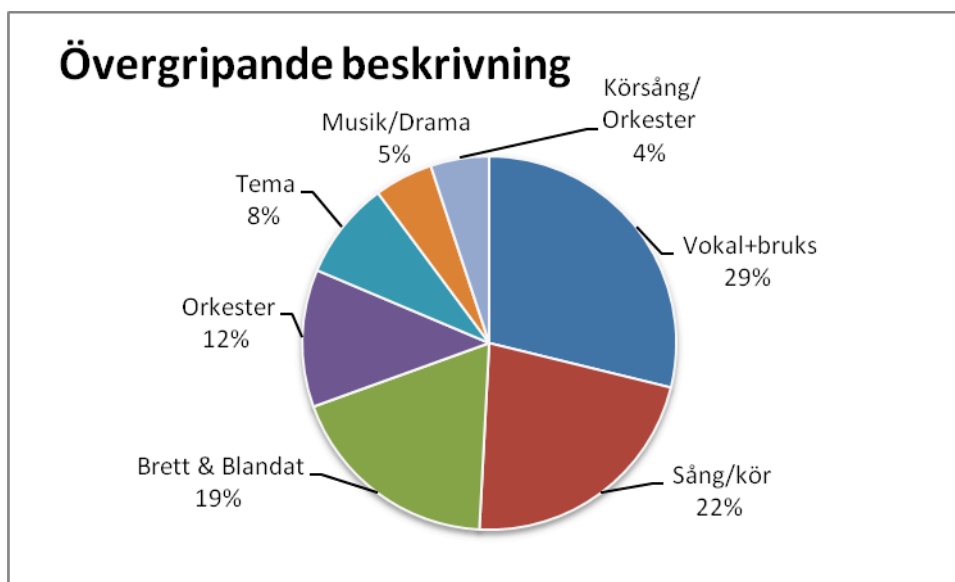
SE fråga 16 Vilken beskrivning passar in på musikklassens övergripande verksamhet?

- Sång/körklasser
- Orkesterklasser - Ren instrumental inriktning
- Vokal inriktning men med viss del bruksspel, teori m.m.
- Temainriktning t.ex. musikal eller Rock och pop etc.
- Annan

Här var uppenbarligen inte frågans konstruktion tillräckligt bra för många ville få med alla olika aspekter av verksamheten på skolan och kunde då inte riktigt identifiera sin verksamhet med någon av enkätens färdiga svar. Detta resulterade i en mängd olika svar. Jag har kunnat utläsa ur dessa svar 3 kategorier som jag valt att kalla: "Brett & Blandat", "Musik & Drama" och "Körsång & Orkester".

Figur 12. Övergripande beskrivning av musikklassinriktning i staplar.

Figur 13. Övergripande beskrivning av musikklassinriktning i procent.

LE fråga 20: Hur skulle du med egna ord formulera det övergripande syftet med musikklassernas undervisning och verksamhet?

I denna öppna fråga avspeglas en lärarkår med ett stort personligt engagemang. Man väljer att lyfta fram lite olika saker i sina formuleringar och jag har försökt att gruppera dem lite efter innehåll. Flera av svaren skulle kunna stå med i mer än en grupp.

15 lärare har valt att inte svara på denna fråga.

Välbefinnande:

Att få gå i en klass med likasinnade, som delar samma intresse för musiken. Att ha roligt, sjunga och spela, få en bra självkänsla och upplevelser av konsertverksamhet. Att bli en musisk människa.

Jag vill att eleverna ska ha en positiv skolgång- Får man hålla på mycket med något man gillar så blir det övriga arbetet roligare. Musik gör människor mjukare och mer flexibla och det är mycket bra att jobba med sitt inre och det kan man göra med musik.

Då jag alltid haft små orkestrar på skolan med orkesterinstrument i samma skola. Syftet är att stärka självkänslan av att vara flera med samma intresse och att ej skämmas över sitt instrument. Detta ger också en bättre miljö på skolan.

1. Att kunna ge eleverna ett rikare liv.
2. Att kunna hjälpa de elever som har det svårt i skolan med ett stimulerande arbete.

1. Hitta en fungerande och lustfylld tid på högstadiet.
2. Vi avser inte att skapa musikbroilers som absolut måste gå vidare med musik som yrkesval.
3. Vi är enda kommunupptagande musikklassalternativ och vi vill kunna erbjuda ett så brett urval som möjligt. Vi är tre musiklärare som har olika spec. kunskaper.

Arbets sättet gör att eleverna förutom musikalisk/dramatisk utveckling även utvecklas som personer. Vi-känslan förstärks i en musikklass.

Att ge barn och ungdomar ett sätt att uttrycka sig oavsett om de har musik som fritidssysselsättning eller yrke i framtiden.

Att ge eleverna en skoltid där deras intresse och talang för musik får ta plats, samt att ge eleverna ett kunnande som de har glädje av i livet.

Att ge musikaliskt och kulturell utbildning inom det obligatoriska skolväsendet samt skapa en trevlig, socialt givande högstadietid.

Att känna glädje i musicerande av olika slag, att våga uppträda inför andra.

Att ge musikbegåvade och intresserade barn och ungdomar möjlighet att utveckla sin musikalitet och sin personlighet, till gagn för sig själva, skolan de går på, kommunens musikliv samt landets musik och kulturliv.

Det är alldeles för komplext för ett kort svar, men här är ett försök:

- sammanhang musik – andra skolämnen för fördjupad kunskap
- ökade kunskaper i ämnet musik
- ökad förståelse för andra människor och ökad samarbetsförmåga
- ökad förmåga att värdesätta annat än traditionella tonårsvärden

En god skolform för de estetiskt lagda med mycket egenansvar, en chans att förverkliga idéer och lära sig en djupare förståelse i ämnet musik.

Det viktigaste är att det är roligt, musik är kul och vi vill att eleverna ska få möjlighet att uppleva glädjen i musiken, både när det gäller att lyssna, sjunga och spela själv eller tillsammans med andra.

För de små barnen handlar det om att ha kul med musik, känna musiken i kroppen, lära musikaliska grunder.

Ha roligt, uppleva gemensamt musicerande och bli ännu bättre på det. Få uppleva många aspekter av musik!

Den musikaliska utvecklingen:

1. Vi vill prioritera musikalisk bredd och nyfikenhet
2. Vi vill genomföra projekt där ensemblespel och musikdrama integreras
3. Vi vill ge eleverna vana och trygghet i att framträda inför kamrater och publik
4. Vi vill utveckla musikaliska färdigheter för ett livslångt musicerande
5. Vi vill ge en gedigen grund för att kunna söka vidare till ex. estetiskt program

Musikklassernas uppgift är att inom grundskolans ram ge röstbegåvade och musikintresserade elever en utökad musikundervisning. Därigenom vill vi ge eleverna goda kunskaper och färdigheter så att de själva kan ta ansvar för sitt musikutövande på olika nivåer. Eleverna får en väl utvecklad vokal förmåga och trygghet i att uppträda inför publik.

Stimulera barn/ungdomars musicerande. Eleverna ska vidga sina musikaliska horisonter. Alla våra elever i musikklasserna går i musikskolan och får där spela ihop med sin instrumentgrupp. Det vi kan göra är att skapa förutsättningar för musicerande över instrumentfamiljgränserna. Orkester med blås, stråk, elektriskt förstärkta instrument och instrument som till vardags ej "får vara med" (dragspel, blockflöjt m.m.). Större och mindre ensembler. Till detta lägger vi sångsolister, kör och ofta dans. Detta är något som nog skulle vara svårare att få till i musikskolan ordinarie verksamhet. Genom musikhistoria, teori och eget musicerande får våra elever en djupare förståelse för musik i stort.

Syftet är att ge eleverna en musikalisk grund/plattform att stå på inför framtiden. Ge dem möjlighet att befinna sig i en musikalisk miljö tillsammans med kamrater med samma intresse. Eleverna ges möjlighet att utveckla sin sångröst - en färdighet övas upp under 6år och de får också erfarenhet av att stå på scen i olika sammanhang.

Att eleverna utvecklar sina musikkunskaper i främst sång och spel och att uppträda inför andra.

Syftet är framförallt att eleverna skall få fördjupa sig i ett av dem valt ämne i detta fall musik. De arbetar med ensemblemusicerande i olika former oavsett vilket instrument de kommer in på, så i våra grupper som alltid består av 15 elever kan dragspelare, trumpetare spela med elgitarrister och sångare. Viktigt för oss är att utgå från vad eleverna har med sig och utveckla och bredda deras kunskaper. Elevernas egna val styr i hög grad musikvalen. Eget skapande i form av improvisation och låtskrivande är viktiga delar. Vi har inte någon obligatorisk kör men det förekommer körsång men mest att köra till låtar. Minst 2 tillfällen under år 7 – 9 arbetar eleverna tillsammans med andra halvan av klassen som går teaterprofil i gemensamma produktioner.

Vi lägger tonvikten på barnens eget musicerande och teorin är med endast som hjälpmedel vid gemensam sång eller spel. Vi vill att barnen ska utvecklas till glada, frimodiga och aktiva elever som har en rik skatt av musikerfarenheter att ösa ur när de lämnar oss. De ska ha medverkat vid olika konserter, ha lärt sig spela bruksinstrument och rytminstrument, vara säkra sångare och gärna ta lektioner på något instrument på Kulturskolan. I vår verksamhet har vi många barn som kanske inte kommer till sin rätt i de teoretiska ämnena men som får glänsa och vara duktiga på musiken och särskilt för dem är det jätteskönt att få gå till musiksalen varje dag. (Att det sen blir mer "spännande" för mig som lärare på konserter o. dyl är en annan femma)

Jag vill ge eleverna verktyg till att musicera på sin egen nivå och efter bästa förmåga. Jag vill ge dem en grund att stå på i vidare musikstudier och andra musikaliska sammanhang som de kan befinna/kommer att befinna sig i.

Elevens musikaliska framtid

Att ge eleven så goda förutsättningar som möjligt att utan problem kunna ta del av/klara av gymnasiets estetiska musikprogram.

Våra elever skall utvecklas till duktiga musiker redan efter år 9. Dom skall också ha en stor erfarenhet av att våga uppträda inför publik och inneha ett stort självförtroende, samt känna att dom är så pass bra att dom tar sig in på t ex Rytmus , Södra latin o liknande Gymnasieskolor

Att ge eleverna en musikalisk bredd och skapa nyfikenhet och öppenhet inför nya musikstilar och former. Alla ska ha med sig en musikalisk allmänbildning att ta med sig i livet vare sig man får musik som yrke eller hobby eller som musikkonsument i samhället på olika sätt. Musiken berikar livet i stort. På köpet får eleverna förhoppningsvis en stimulerande skoltid att minnas med glädje!

Att utbilda eleverna till artister. Dvs allt ifrån hur man klär sig på olika typer av konserter till att kunna sjunga/musicera i olika genrer. De ska få en bred utbildning och ett gott självförtroende.

Syftet är att ge en plattform för fortsatt musicerande både som proffs och amatör. Dessutom för musikintresserade ungdomar förhoppningsvis en mer stimulerande skolgång

Lite mer allmänt:

Att ge vår kommuns elever en chans att fördjupa sitt musikintresse. Vår ambition är att eleverna ska få en bred musikutbildning.

Att stimulera musikaliska och sångbegåvade barn

Syftet är ju att de som gillar musik ska få chansen att pyssla med det. Det vi vill ge dem är en bred grundutbildning som ger dem nycklar att komma vidare och utvecklas.

Utvecklas musikaliskt

Att ge eleverna en bred och fördjupad musikundervisning, med plats för såväl eget skapande, sång, spel som musikteori .

Att tillgodose kommunens barn och ungdomar som har ett stort intresse för musik en grundläggande och kvalitativ musikundervisning.

Framförallt ge en bred musikalisk grund och att träna sig i att framträda för publik i olika sammanhang.

Ge eleverna en grundläggande musikutbildning.

Jag vill lära dom allt jag kan, för att citera Baloo, och strävar efter god kvalitet på min undervisning och material som vi använder oss av.

Vi vill låta musikintresserade ungdomar få en chans att vidga sina vyer på det musikaliska planet och få känna glädjen i att skapa musik tillsammans, samtidigt som de genomför resten av högstadiets ämnen på ett bra sätt

Väcka intresse och visa på olika möjligheter till musicerande. Finna glädjen i att skapa tillsammans.

Att stimulera och aktivera eleverna i sång och musik med konserter som en viktig del i processen.

Innehållet i undervisningen

Erbjuda blås/stråk/slagverk/kompinstrumentelever fördjupade kunskaper i ensemble och teoriundervisning. Kännedom om dessa instrument i ensemblen. Rolig och stimulerande högstadietid.

Ge eleven goda kunskaper i teori, harmonilära, gehörslära, sångteknik, musikhistoria och eget agerande, som sedan kan vara till glädje i det fortsatta ev. musikutövandet el. t.o.m. i kommande yrkesutövande.

I den musikkultur som råder för ungdomsgenerationen är musikklasserna viktigare idag än någonsin (när de utövar den s.k. seriösa musiken)

Vår huvudinriktning är på det vokala planet, där vi vill ge dem en god tonbildning samt sjunga ev. 4 stämmigt i år 9, i alla fall 3-stämmigt. Sen har de ensemble där de spelar bruksinstrument, och blir bättre på det. På teorin jobbar jag med att sätta kunskaperna i samspel med eget musicerande, inte helt lätt alltid, de elever som inte har instrument hemma, som inte vill musicera mer bryr sig inte alltid. Vill att alla ska kunna kompa sitt på piano, veta var tangenterna ligger, alla ska kunna ta gitarrackord. De ska dessutom känna till i stora drag vår musikhistoria.

Konsertverksamheten lyfts fram:

Konsertverksamheten är målet som håller ihop arbetet för vuxna och barn/ungdomar tillsammans. I musikklass får man både tillfälle att bli sedd som musikpresterande individ men också träning i att inordna sig i kollektivet. Vi utbildar inte bara framtida proffsmusiker utan också goda amatörmusikanter, orkesterspelare, körsångare, bandmedlemmar, konsertbesökare etc. åt Sveriges kulturliv och åt dem själva

Mål: eleverna ska uppleva att det är kul med musik – men också känna det krav och ansvar som de kommer att möta i högre musikutbildning. Eftersom uppträdanden är en central del i musikutövande ska det också vara en grund i musikklasser. Alla gillar inte att uppträda, och då är det bättre att man upptäcker detta på grundskolan i stället för på gymnasiet. Eleverna ska ha ett gradvis ökande ansvar – så deras avslutande konsert i nian ska helt och hållet vara deras egen produktion. De ska välja tema, låtar, leta noter/planka (givetvis med hjälp), repetera, sköta ljud och ljus samt utvärdera.

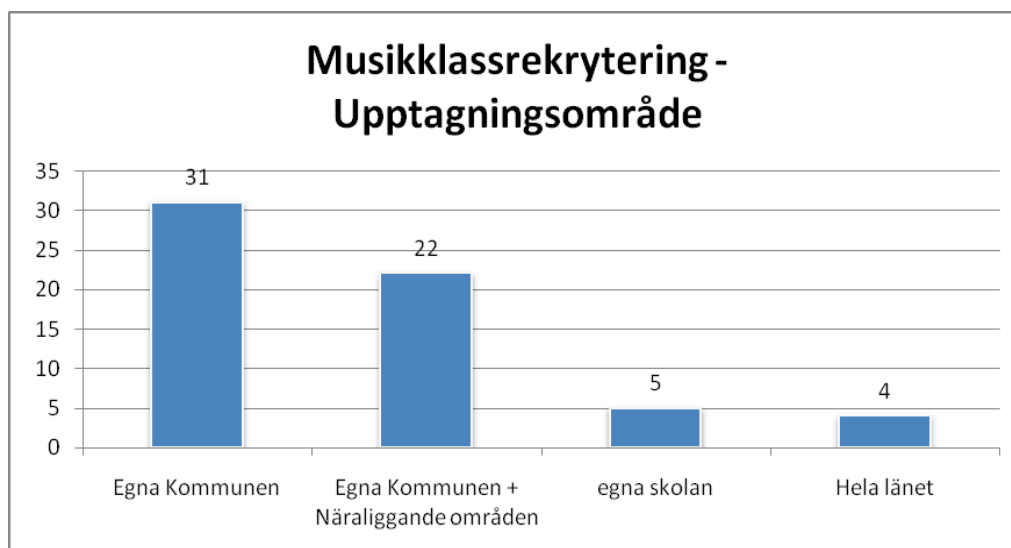
Övriga kommentarer:

Jag tycker inte om musikklasstänket, eftersom det dels är svårt för de elever som går i musikklass att musicera fritt och utan förväntningar, och dels är det orättvist mot övriga elever.

Jättebra fråga! Jag tänkte just dra igång en stor undersökning bland mina kollegor, skolläda och mig själv som försök att formulera detta. Jag tror att vi behöver det.

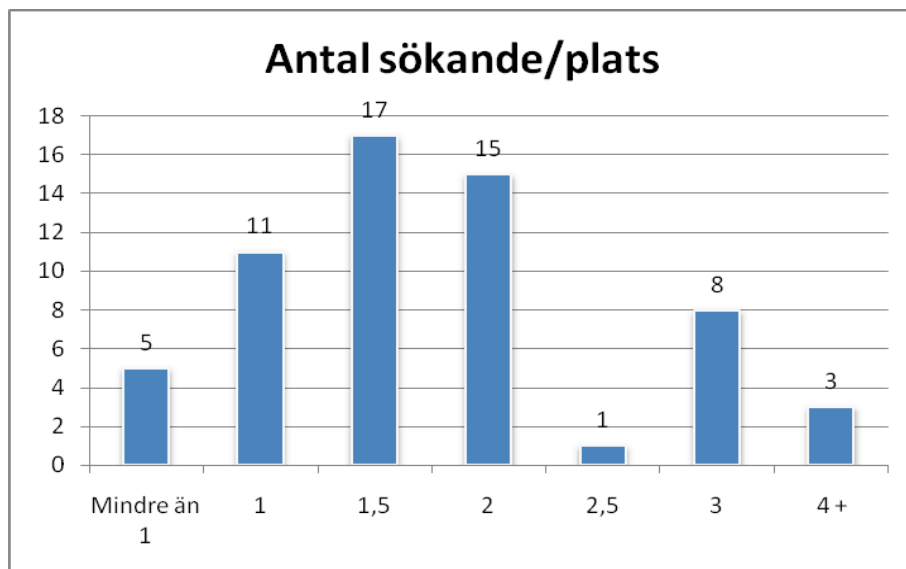
Grupp 3. Rekrytering av elever (SE fråga 9-13)

SE fråga 9: Från vilket upptagningsområde kommer era elever?

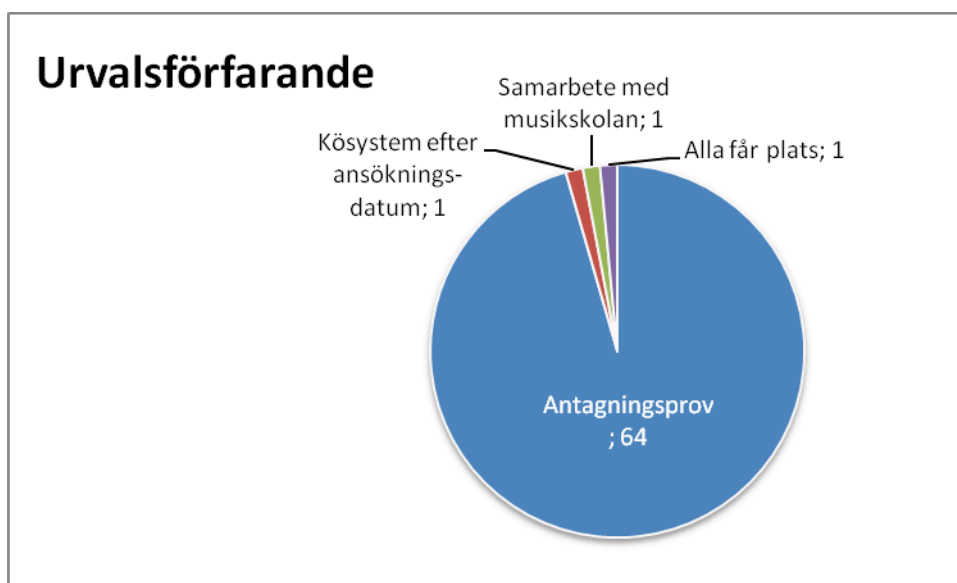
Figur 14. Rekrytering – Upptagningsområde

SE Fråga 10: Hur många sökande har ni ungefär per utbildningsplats?

Figur 14. Antal sökande per utbildningsplats

SE Fråga 11: Vilken form av urvalsförfarande använder ni er av?

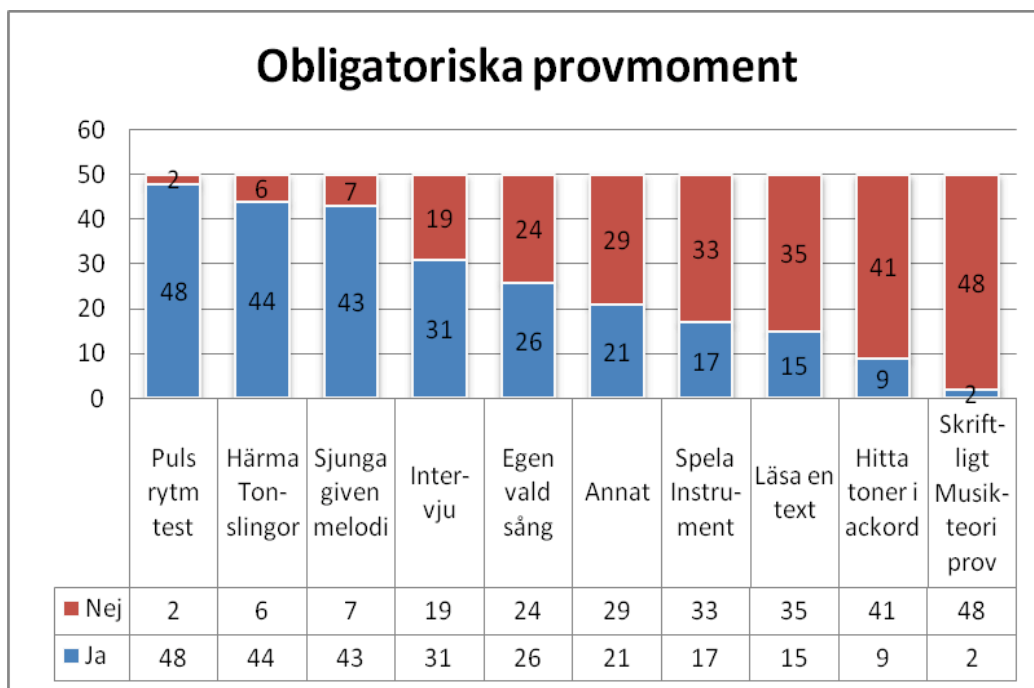

Figur 15. Urvalsförfarande.

Vad urvalsförfarandet "Samarbete med musikskolan" egentligen innebär är lite tvetydigt då det inte framgår om musikskolan håller antagningsprov eller om man helt enkelt handplockar elever till musikklassen. Skolan samarbetar också med musikskolan kring undervisningen i profilen.

Den skola där "Alla får plats" är en 4-6 skola och eleverna grupperas och schemaläggs utifrån det aktuella behovet. En klass kan här alltså vara exempelvis 45 elever. När sedan dessa elever sedan ska byta skola och börja musikklass i 7:an få de göra ett antagningsprov till musikprofilen.

SE Fråga 12: Vid antagningsprov – vilka obligatoriska moment innehåller det?

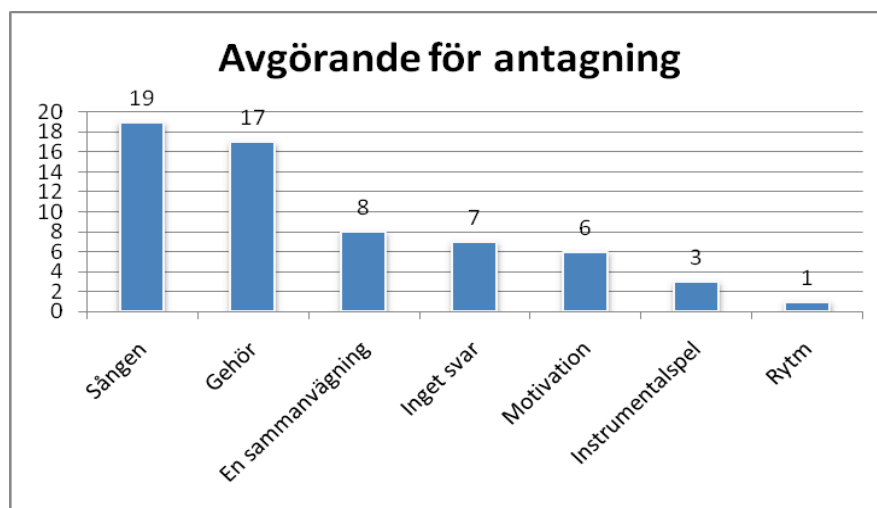
Figur 16. Obligatoriska provmoment.

Exempel på andra obligatoriska provmoment:

- 1) Tonträffning (2)
- 2) Sjunga ”Blinka Lilla” från olika starttoner. (4)
- 3) Samarbeta i grupp
- 4) Omfångstest (2)
- 5) Avsluta improviserad melodi - Hitta grundton
- 6) Grupptest: Lyssna på melodi 2ggr – Vad ändras? (2)
- 7) Hålla sin stämma när musikläraren sjunger en annan,
- 8) Lyssna på tvåolika toner - Vilken är ljusast?
- 9) Lyssna efter dur eller moll,
- 10) Avistaprov på sitt instrument.
- 11) Göra en skriftlig motivering varför man vill börja.
- 12) Spela instrument om de vill (ej obligatorisk)
- 13) Avistaläsning om de läser noter. (ej obligatorisk)

SE fråga 13: Vilket moment, av ovanstående, är det dominerande för om en elev kommer in eller inte i musikklassen?

Här kunde många inte specificera ett specifikt moment utan beskrev med olika rubriker och meningar vad som avgjorde om eleven antogs eller inte. Dessa svar kunde kategoriseras enligt följande tabell:

Figur 17. Avgörande för antagning.

Flera svar innehåller mer än en kategori. T.ex. ”Sång+Gehör+Motivation” eller ”Sång & Gehör” som var en vanlig kombination. 7 skolor har valt att inte svara på den frågan. En lärare kommentar provfrågan så här:

Det är viktigt att ha hållit på med musik på fritiden under kunnig ledning, t ex i kommunala musikskolan eller i en kör. Viktigt att den undervisningen haft kontinuitet under en period. Förkunskaperna är oftast betydligt svagare hos de som inte haft lärare utan ”pysslat” lite hemma.

Antagligen menar den här läraren att förutsättningarna för en elev som hållit på med musik under kunnig ledning är bättre för att antas, men det framgår inte i enkäten att det skulle vara något som poängsätts under provmomentet.

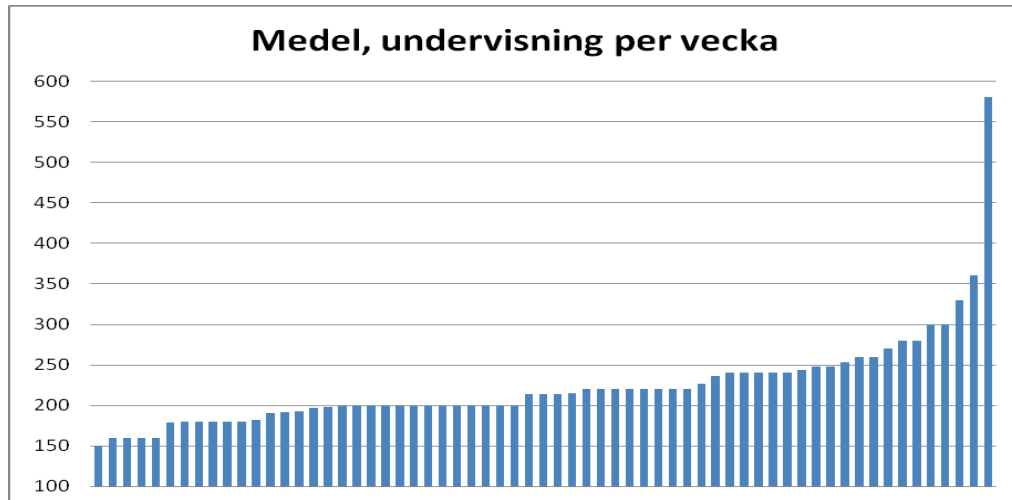
Grupp 4. Musikämnets resurser (Skolenkät fråga 14, 15, 17-19)

SE fråga 14: Hur mycket schemalagd musik (inklusive kör) har klasserna i de olika skolåren?

Lektionstid i minuter per vecka i:																				
4an	160	180	190	200	220	230	240	300	270	540	210	Totalt								
	2	1	1	13	3	1	9	1	1	1	1	34								
5an	160	180	190	200	220	230	240	260	300	270	540	Totalt								
	1	1	1	13	2	1	11	1	1	1	1	34								
6an	160	170	180	190	200	220	230	240	260	300	270	600	225	330	Totalt					
	3	1	2	1	16	2	2	10	1	1	1	1	1	1	43					
7an	150	160	180	185	190	200	210	215	220	225	240	260	270	280	290	300	330	360	600	Tc
	1	6	6	3	1	17	1	1	3	1	6	4	1	1	1	3	1	1	1	
8an	150	160	180	185	190	200	210	215	220	225	240	250	260	270	280	300	330	360	600	Tc
	1	6	6	1	1	17	1	1	4	1	8	1	4	1	1	2	1	1	1	
9an	150	160	180	185	190	200	210	215	220	225	240	250	260	270	280	300	330	360	600	Tc
	1	6	5	1	1	17	1	1	3	1	8	2	4	1	1	3	1	1	1	

Figur 18. Undervisningstid i musik per vecka och skolår.

Här spänner undervisningstiden per vecka mellan 150 och ända upp till 600 minuter men en stor grupp har 200 minuter per vecka. Eftersom många har lite olika mycket undervisning i de olika årskurserna och dessutom inte spänner över alla årskurser följer också en tabell över skolornas medel per vecka. Snittet för alla landets skolor ligger på 222 minuter i veckan.

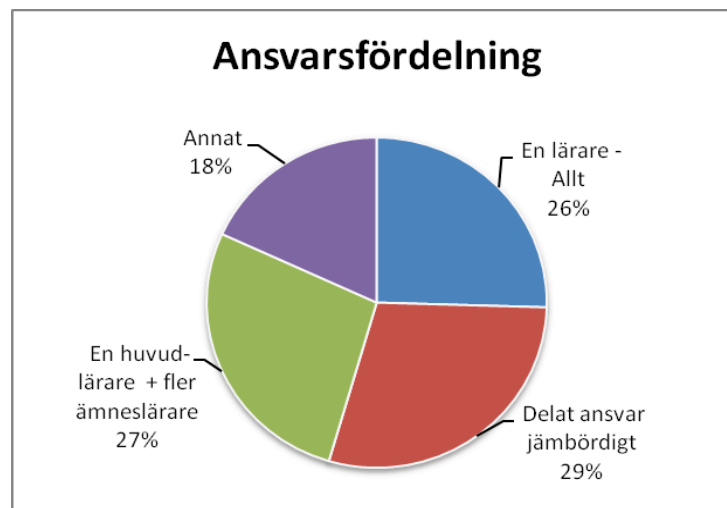

Figur 19. Undervisningstid i musik per vecka i medel.

Den skola som utmärker sig här i fråga om mest undervisningstid i musikämnet är också en friskola. Man har här mer än dubbelt så mycket undervisning som de flesta andra skolor i landet.

Skolenkät Fråga15: Vilken ansvarsfördelning i musikämnet stämmer bäst in för musiklärarna i er musikklass?

- Varje musiklehrare ansvarar för all musikundervisning och konsertverksamhet i sina klasser. Man har eget ansvar vid omdömen och betyg.
- Två lärare undervisar jämbördigt i en klass och man delar upp arbetsområden inom ämnet emellan sig. Man har gemensamt ansvar vid omdömen och betyg.
- En huvudlärare har hand om den övergripande verksamheten i musikklasserna och fler andra lärare undervisar i vissa ämnen t.ex. individuell instrumentalundervisning, musikteori, ensemblespel etc. Huvudläraren ansvarar för slutliga omdömen och betyg men rådgör med alla inblandade musiklehrare.

Figur 20. Ansvarsfördelning inom musikämnet för musiklärarna.

Andra svar:

Alla musiklärare har klasser som man undervisar i klass 2 ggr per vecka. I kör är man tre lärare på tre klasser samtidigt med tillgång till 3 musiksalar för stämrepetitioner. I den klass man undervisar deltar man i eventuellt musikcafé. Konsertverksamheten sköts gemensamt och vi har en producent anställd på 100% för att sköta allt kringarbete och all samordning. Eleverna har bruksspel 1 ggr per vecka och då är man 3 lärare på 2 klasser

2 lärare har 3 klasser var men kör tillsammans. 7-9 har 40 min/v halvklass Ensemble m.m. 3:e lärare. Gemensam betygssättning.

2 lärare har sina klasser, samarbete med parallell i konsertverksamhet. Delat betygsansvar.

En lärare i körsång, en lärare i ensemblespel, två lärare i gitarrspel (en av dem har två av klasserna på skolan), tre lärare kommer till oss från musikskolan och de har varsin klass i orkester respektive gruppspel. Varje klass har sin klassföreståndare (3 st.), och två av dessa är de som undervisar i gitarr.

Ett arbetslag om 4 personer undervisar och planerar gemensamt. Klass och ämnesindelning varierar men oftast är det 2 lärare/lektion. Vi är 2 lärare som oftast har orkester och 2 som oftast har kör. Teori delar vi på. En lärare har 10% för att hålla samman allt.

Vi är 4 stycken som gemensamt planerar för alla klasserna. Vi försöker se till så att de får ha alla 4 också. Kanske inte samma år dock. Eftersom vi lärare har olika inriktningar tycker vi det är en jätte fördel. Däremot tar det ju tid att sköta allt tillsammans. Vi har mötestid en gång i veckan då vi planerar för de vanliga klasserna samt musikklasserna.

Kommunala musikskolan är engagerad på ensembles tid. Dessutom är deras ordinarie undervisning förlagd i skolans lokaler på skoltid.

Undervisning i huvud- och biinstrument ges varje vecka vid Musik- och Dansskolan (kommunal musik- och dansskola)

2 lärare ansvarar gemensamt för orkesterpasset. (90 min/vecka) Brukslektionen delar vi i 3 grupper med varsin lärare. Teori/historia lektionen ansvarar 1 lärare för. Kör/dans/projekt-timmen ansvarar 1 lärare för. (Dansen under en termin har vi en specialist utifrån) Betygsättning och konsertverksamhet gör vi gemensamt i arbetslaget.

SE fråga 17. Vilka instrument finns till förfogande för undervisningen i era musiklokaler?

De flesta skolor har en hel del instrument men många saknar också ett större antal för att kunna lätt kunna använda dem i klassituationen. Inte någon skola lever upp till Musiklärarnas riksförenings basutrustningslista³⁰ vad gäller instrumentarium. Den rekommenderar exempelvis att både blås och stråkinstrument ska finnas och 1 ackordsinstrument per elev. 14 skolor av 46 har färre än 20 ackordsinstrument sammanlagt och kan alltså inte motsvara basutrustningslistans krav. 6 av dessa har knappt några eller inga instrument till elevernas undervisning och de får anses inte alls ha den utrustning som krävs för att kunna tillgodose eleverna innehållet i Lpo94. Skolor som samarbetar med musikskolan får tillgång till fler instrument vid behov.

³⁰ Musiklärarnas riksförbunds basutrustningslista <http://www.mrmusik.nu/> (se även bilaga 4)

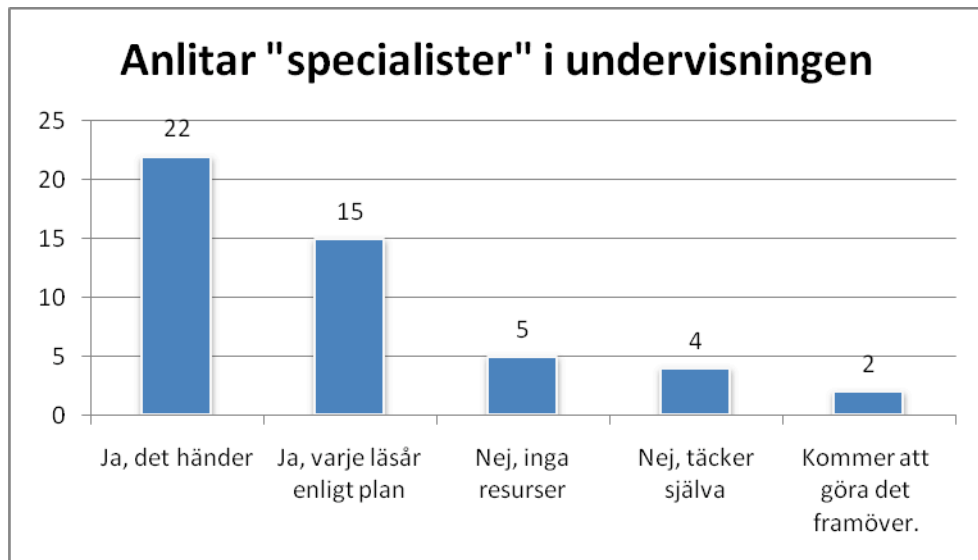
Instrument	Status
Flygel/Piano/ Elpiano	Alla har klaverinstrument.
Gitarrer i elevuppsättning	Här skiftar det från 0 till 60. 15 till 20 är vanligast. 3 skolor saknar helt akustiska gitarrer.
Syntar/keyboard i elevuppsättning	Cirka en tredjedel har <i>ingen</i> eller endast <i>ett par</i> syntar. En tredjedel har runt 10 och den sista tredjedelen är välutrustad med 15 till 40 syntar.
Trumset	Mellan 0 (1 skola) och 6. Vanligast med 2 eller 3.
Elbasar:	2 till 3 är det vanligaste men 6 skolor har 5 till 10 basar. Fyra skolor saknar helt elbas.
Elgitarrer	Samma förhållande som elbasarna
Rytminstrument	De flesta har i princip klassuppsättning av rytminstrument men 5 skolor saknar helt rytminstrument.
Mallets: (klockspel/xylofoner/metallofoner etc.)	21 skolor saknar helt, de flesta har ett par stycken och någon enstaka skola har klassuppsättning.
Andra trummor (congas, bongos, djembe etc.)	2 till 5 är det vanliga 6 skolor har elevuppsättning (13-30st) 9 skolor saknar helt.
Flöjter	De flesta saknar helt eller har 1 el 2. 7 skolor har ett större antal (8-25st)
Andra förekommande instrument:	Ukulele i klassuppsättning fanns på 5 skolor, och dessa skolor hade också klassuppsättning av gitarrer så ukuleleinstrumenten verkade inte vara inköpta i stället för vanliga akustiska gitarrer. En skola har 17 balalikor. Steeldrums och orkesterpukor på en skola, 15 olika blåsinstrument på en skola, Bygelgitarrer och ensträngsbas på en skola. Enstaka olika instrument.

Figur 21. Instrument i musiksalarna.

SE fråga 18: Brukar musikklasserna samarbeta med olika specialister utifrån i samband med musikundervisningen?

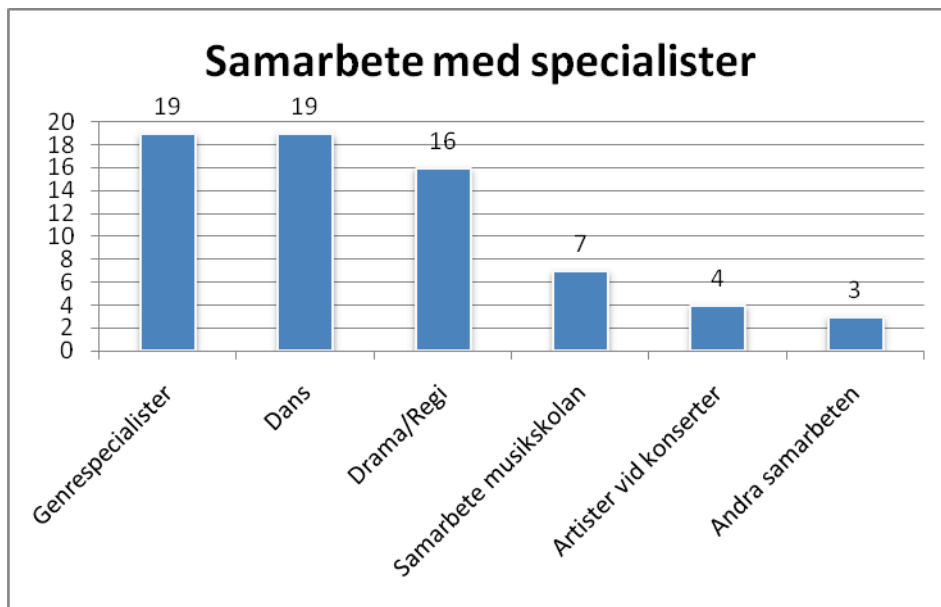
- Ja, det händer.
- Ja, varje läsår enligt en viss plan.
- Nej, det finns inte resurser till men det skulle vara bra.
- Nej, vi täcker själva upp kompetensmässigt för den verksamhet vi har.

Figur 22. Anlitar specialister i undervisningen.

SE fråga 19: Vilka typer av specialister har ni samarbetat med tidigare?

Figur 23. Typer av specialister

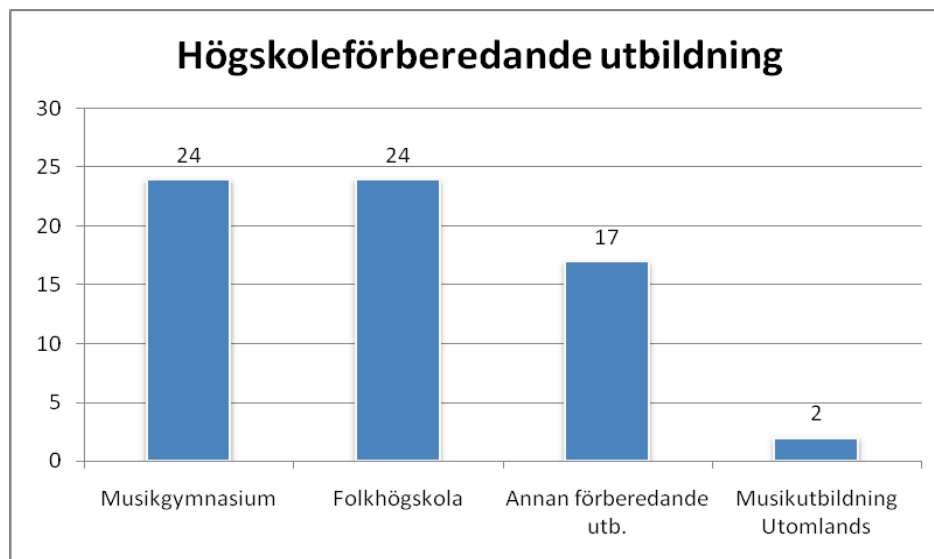
Andra samarbeten i tabellen ovan är:

- Ensemblespel, Rytmik
- Kultur i skolan
- Lärare & Elever från musikgymnasiet.

Anlitande av artister vid konserter förhöjer säkerligen konserterna på många sätt men borde kanske egentligen inte tas med som en egen kategori i denna fråga, såvida inte artisterna också undervisar klasserna i skolan också. Man kan inte anta att det enbart är dessa fyra skolor som engagerar musiker och artister i samband med konserterna eftersom det inte var det frågan syftade till.

Grupp 5. Musiklärarnas kompetens (LE fråga 4-7)

LE Fråga 4: Högskoleförberedande utbildningar:

Figur 24. Högskoleförberedande utbildningar hos musiklärarna.

Exempel på "Annan förberedande utbildning" i tabellen ovan är:

KMI STHLM (Kommunala Musikinstitutet Stockholm)

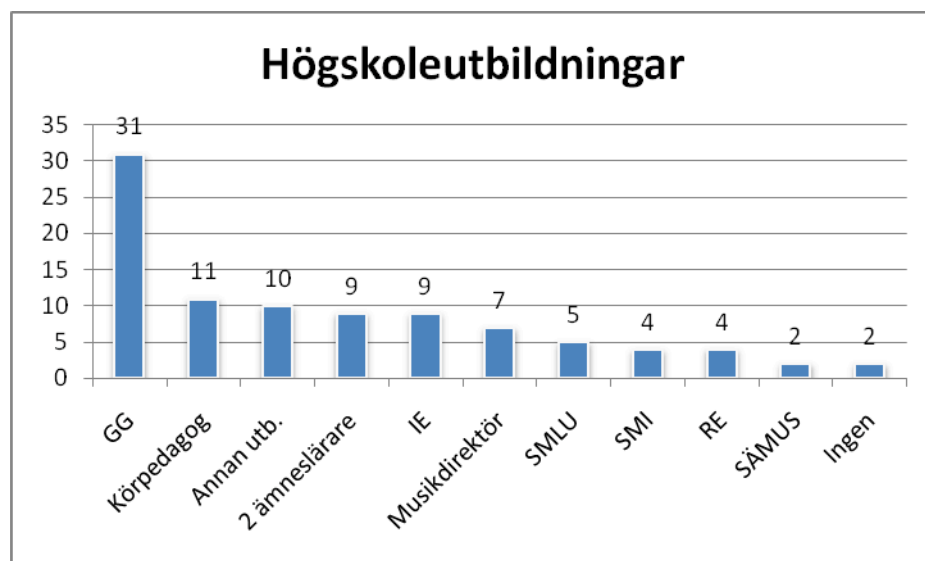
Annan Gymnasielinje: Samhällsvetare, Humanist på gymnasiet, Gymnasium Natur, Sam med estetisk specialisering

4 lärare har gått både musikgymnasium och folkhögskola med musikinriktning.

1 lärare har både studerat på folkhögskola och musikutbildning utomlands.

8 lärare har inte markerat någon högskoleförberedande utbildning i enkäten men dessa har, med ett undantag, gått musikutbildningar på högskolenivå.

LE Fråga 5: Utbildning högskolenivå:

Figur 25. Högskoleutbildningar hos musiklärarna.

GG är en förkortning av Grundskole- och Gymnasielärare i musik.

SÄMUS betyder särskild ämnesutbildning i musik.

SMI är en förkortning av Stockholms Musikpedagogiska Institut.

SMLU en förkortning av Särskild musikleärodbildning.

Tvåämneslärare undervisar i musik och ett annat ämne.

Andra utbildningar är i enkäten:

- Kantorsexamen
- Kyrkomusiker KMH
- Universitet USA (musik)
- Olika musikaliska påbyggnadsutbildningar
- Lärare 4-9 engelska

Hos GG lärarna fanns en övervikt på piano som huvudinstrument (12) och även sång (8) 3 hade träblås som huvudinstrument.

7 GG lärare har inte fyllt i vilket huvudinstrument man har.

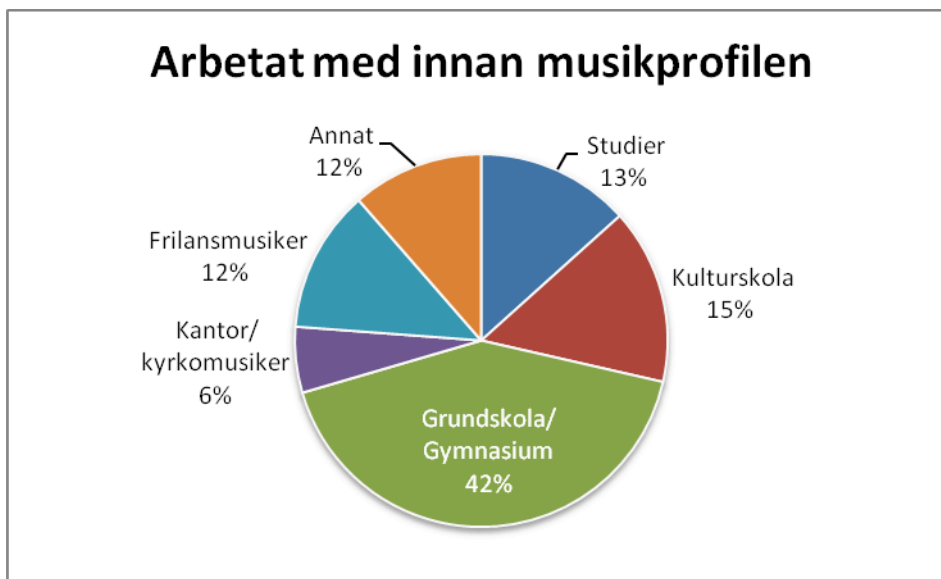
Hos IE lärarna hade 3 piano, 1 piano/GG, 1 jazzpedagog, 1 kör och 1 sång som huvudinriktning. 1 har inte angett huvudinriktning,

SMI lärarna hade inriktningarna sång (1), gitarr (1), träblås (2).

3 lärare har 3 olika utbildningar på högskolenivå.

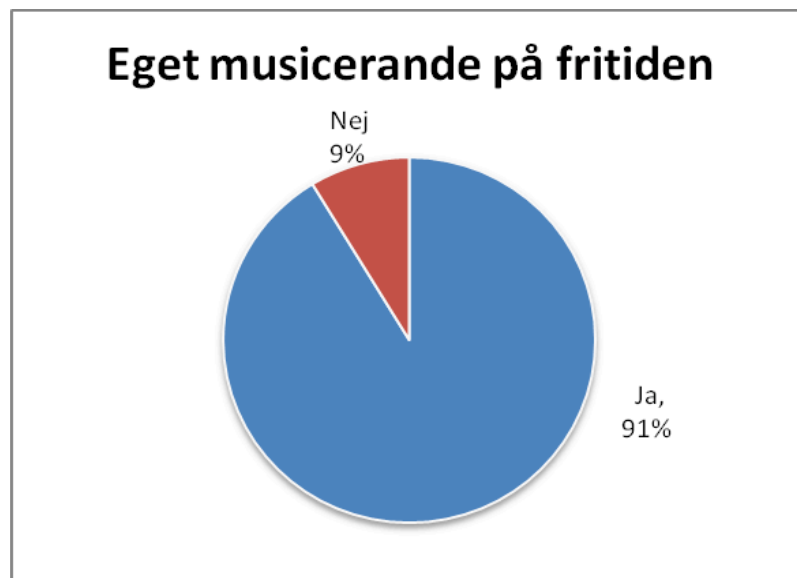
7 lärare har 2 olika utbildningar på högskolenivå.

LE fråga 6 Vad arbetade du med innan du började med musikprofilen?

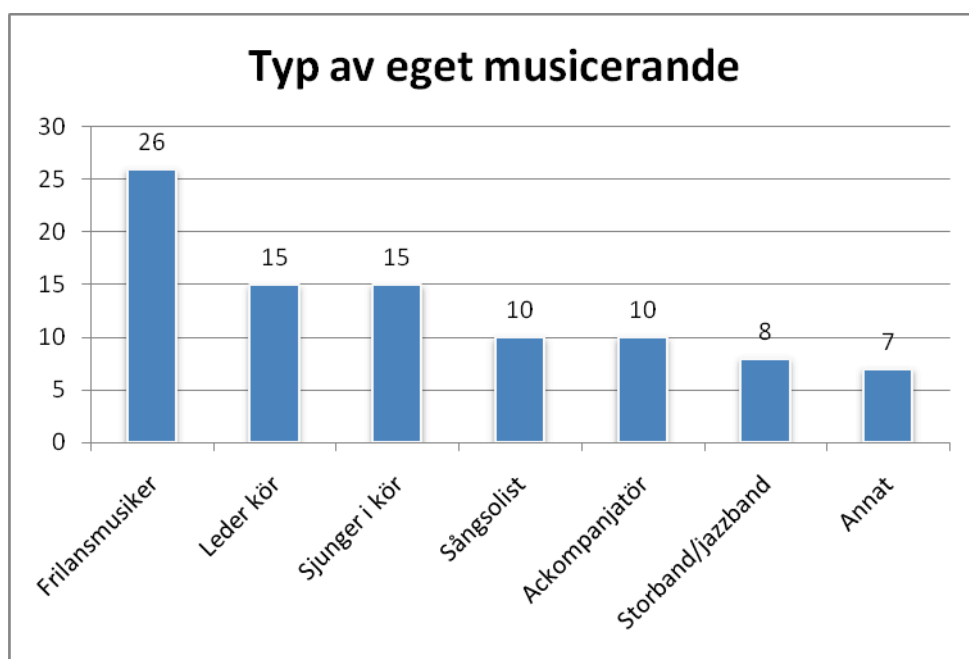

Figur 26. Arbete innan musikklass.

LE Fråga 7: Ägnar du dig åt någon form av eget musicerande utöver musiklärarjobbet och i så fall i vilken form?

Figur 27. Eget musicerande på fritiden.

Figur 28. Typ av musicerande.

Man kan notera att begreppet frilansmusiker är ett övergripande begrepp emedan exempelvis ackompanjör är specifikt och skulle också kunna ingå i kategorin frilansmusiker.

Annat kan vara t.ex:

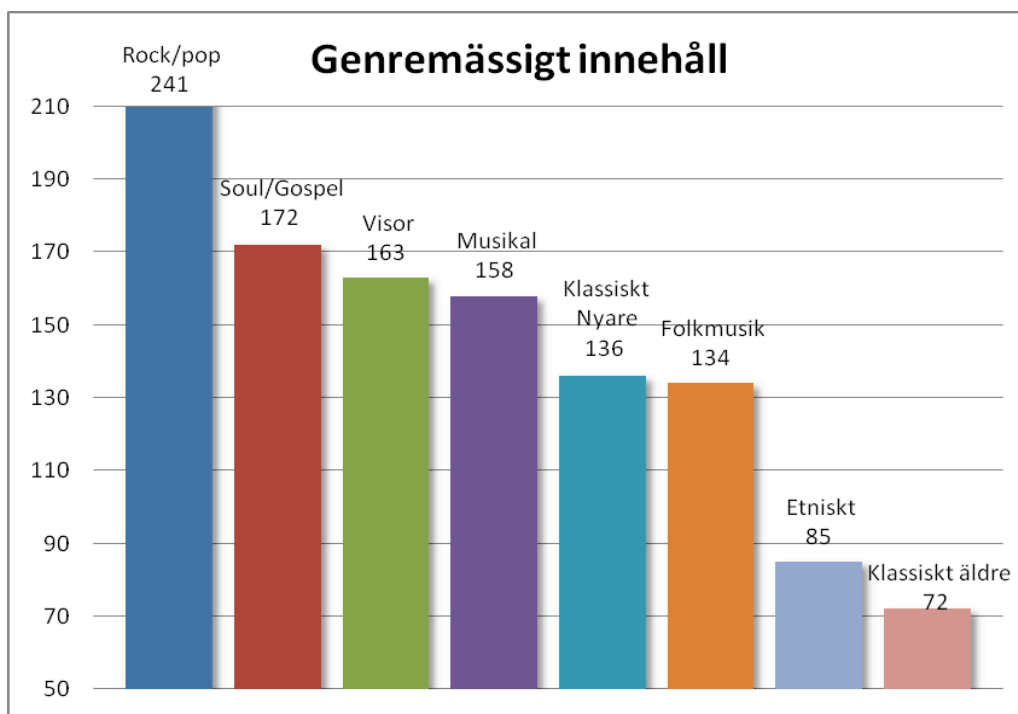
- Kursledare och föreläsare
- Projektledare vid musikevenemang
- Tar sånglektioner
- Komponerar egen musik

Grupp 6. Undervisningens musikaliska innehåll och konsertverksamhet

LE fråga 12. Vilka musikaliska genrer jobbar du med i musikklasserna och i vilken utsträckning?

Denna fråga var inte så bra konstruerad i enkäten i flera hänseenden. Det fanns 3 alternativ i anslutning till varje genre: 1) Mycket ofta och gärna 2) Det händer 3) Aldrig. Där borde funnits en graderad skala mellan exempelvis 1 och 5 för att få en mer korrekt bild av i vilka musikaliska genrer man jobbar och hur mycket. Utöver det upplevdes frågan av en del vara vinklad för att passa körklasser, vilket inte var min intention när den konstruerades.

I sammanställningen av denna fråga har de tre ovanstående svaren fått motsvara en siffra som sedan sammanräknats för att man ska kunna se vilka genrer som är vanligast förekommande på skolorna. Aldrig = 0, Det händer = 2, Mycket ofta och gärna = 5. Dessa värden summerades och illustreras i följande figur:

Figur 29. Genremässigt innehåll.

Det visar sig i undersökningen att 24 skolor jobbar med *alla* nämnda genrer i någon mån och att endast elva skolor *utesluter* tre eller fler av genrererna. Man kan tolka detta som om att större delen av musikklass eleverna får möta en relativt bred musikalisk repertoar.

Här ska också nämnas att det i enkäten inte framgår på vilket sätt man arbetar med genrererna. Man kan inte i enkäten utläsa huruvida man *sjunger* visor och folkmusik, *spelar* rock och pop eller kanske tvärtom.

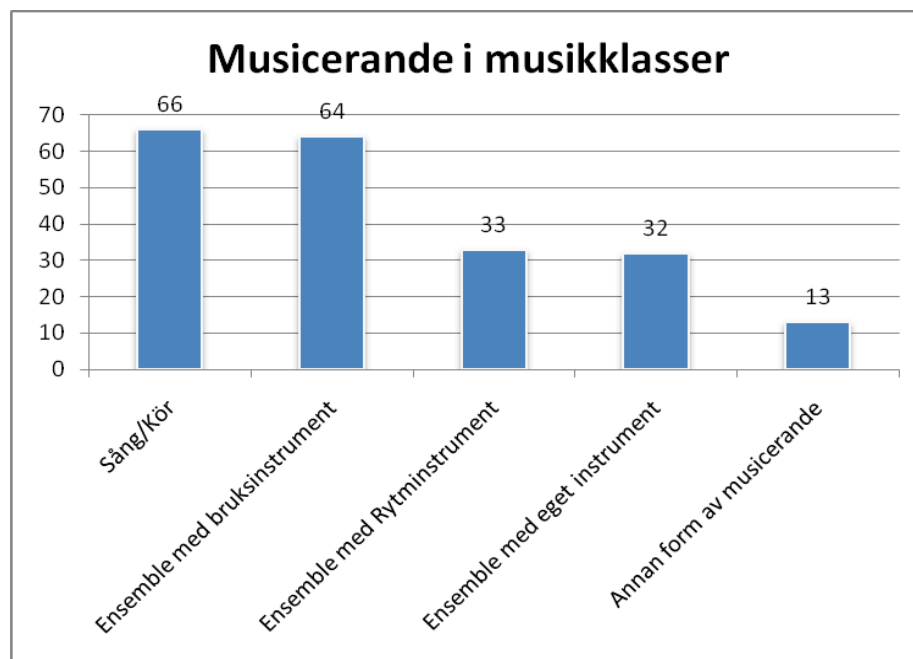
Inom varje ovanstående genre finns naturligtvis flera underkategorier och om man exempelvis arbetar mycket med bruksensemble, där inte alla elever tar individuella

lektioner på sitt instrument kommer mycket av repertoaren att röra sig inom rock och pop genren. Inom den genren kan man sedan jobba med äldre och nyare musik.

Andra kategorier genrer utöver de listade som nämns är:

- Opera, engelsk kyrkomusik
- Jazz (7)
- Psalmer och Koraler
- Högtidssånger ex. Lucia
- Originalmusik för blås
- Funk

LE fråga 13. Vilken typ av musicerande arbetar eleverna med i era musikklasser?

Figur 30. Musicerande i musikklasser.

Med bruksinstrument avses: Trummor, bas, keyboard, synt, piano, gitarr.

Annan form av musicerande representeras i tabellen av:

- Djembe (2)
- Ukulele
- Trumpet/saxofon
- Inslag av egna instrument på konserter
- Som elevens val finns ensemble på eget instrument.
- Stomp, spel på hinkar, glas, käppar etc.
- Inspelning med dator
- Låtskrivarverkstad i orkester
- Musikal/musik & drama (2)
- Rörelse/koreografi

17 av lärarna arbetar med fyra eller fler typer av musicerande med sina elever.

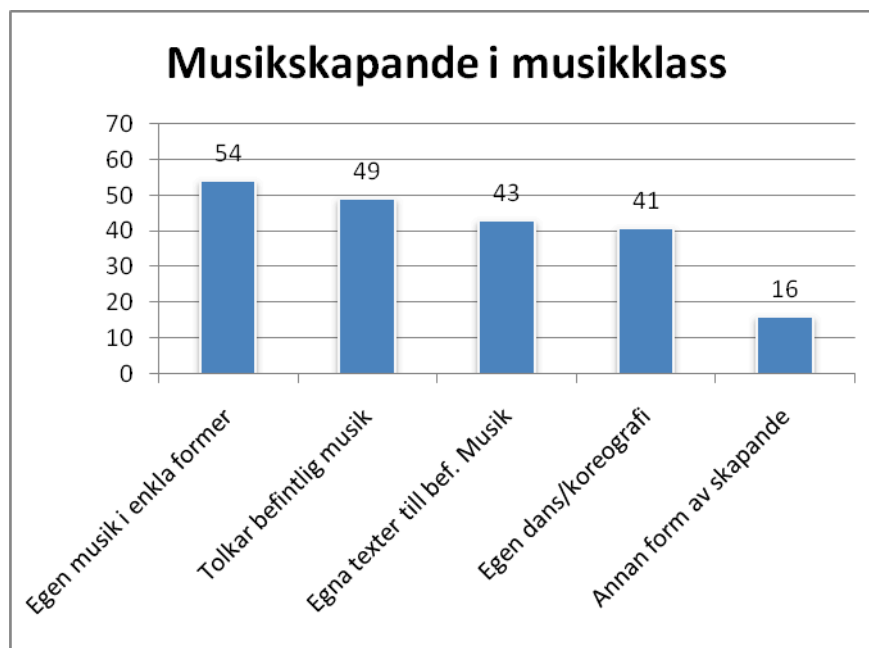
29 av lärarna arbetar med tre typer av musicerande med sina elever.

17 av lärarna arbetar med två typer av musicerande med sina elever.

5 av lärarna arbetar med endast en typ av musicerande med sina elever.

LE fråga 14. Vilken typ av musikskapande arbetar eleverna med i era musikklasser?

Figur 31. Musikskapande i musikklass.

Annan form av skapande representeras i tabellen av:

- Ljudcollage
- Improvisation
- Raptexter enligt annan form.
- Musikteater för förskola & lågstadium
- Elevarrangemang och ensembleledning
- Dator/ Musikstation - keyboard mjukvaror och hårddiskinspelning.
- Lär sig bruksvarianter av improvisationsteknik i t.ex. jazz och folkmusik
- Operaprojekt där eleverna skriver, komponerar och producerar sin egen föreställning
- Väljer musik och skriver manus till musikal i skolår 9

Alla lärare arbetar med någon av ovan nämnda former av skapande i sin undervisning. 24 av lärarna anger att eleverna arbetar med fyra eller fler typer av skapande. 21 av lärarna anger att eleverna arbetar med tre olika typer av skapande. 17 av lärarna anger att eleverna arbetar med två olika typer av skapande. 7 av lärarna anger att eleverna arbetar med en typ av skapande. Av dessa anger tre ”Tolkar befintlig musik”, två ”Egen musik i enkla former” och två ”Egen dans/koreografi”.

LE fråga 15 Om du skulle göra en uppskattning av hur stor del av all musikundervisning för musikklasserna som består av teori (musikteori/gehör/musikhistoria/instrumentkännedom etc.) så är det:

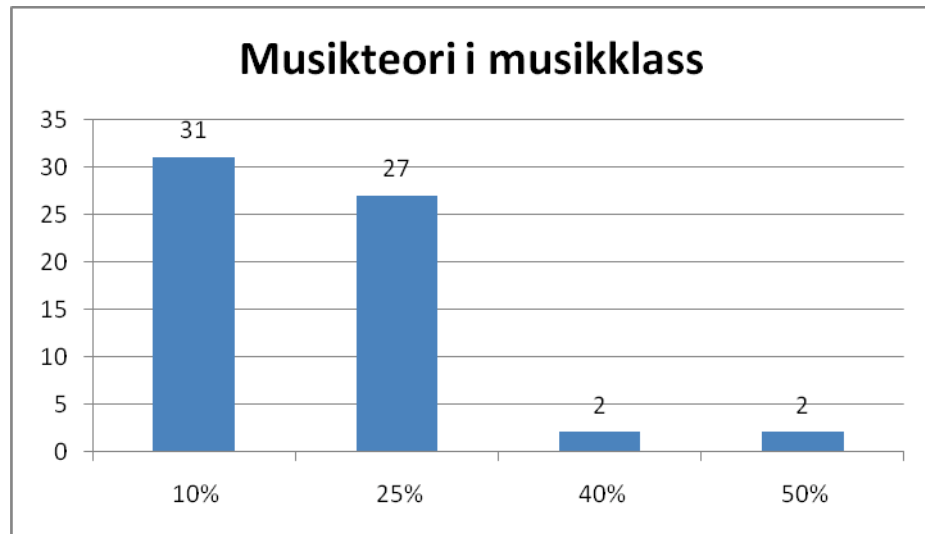
Denna fråga var inte helt lätt att tolka eftersom man kan räkna tiden som spenderas på teori på lite olika sätt vad gäller teori men tabellen ger ändå en liten fingervisning. Är teori bara när man läser om något specifikt eller har genomgångar av musikens olika byggstenar? En del musikklasser har musikteori som ett helt eget ämne på schemat och

då blir det lätt att räkna. Andra skolor väver in musikteori i de praktiska momenten. Ett par lärare kommenterade denna fråga så här:

Svårt att veta exakt hur mycket tid som går åt till teori, när man använder teoribegrepp under både kör, notläsning, ensemblespel, notlära, funktionsanalys-blues, m.m.

Målsättningen är att teorin är ”inbakad” i musicerandet

Figur 32. Musikteori i musikklass

LE fråga 11. Vem/vad styr det musikaliska innehållet i konsertprojekten.?

1. Musikläraren väljer material helt och hållet eftersom de har den musikaliska översikten och kunskap om elevernas musikaliska kunskapsnivå.
2. Eleverna är delaktiga genom att komma med t.ex. låtförslag. Det är dock musikläraren som avgör i slutändan.
3. Den lokala kursplanen beskriver övergripande vad programinnehållet ska vara och utifrån den väljer musikläraren passande material.
4. Vissa projekt får eleverna helt bestämma innehållet i men musiklärarna handleder och t.ex. ser över vad som kan vara realistiskt att framföra.

Figur 33. Vem styr innehållet i konsertprojekten?

Av de lärare som kryssat i svarsalternativ 3 (9) hade alla utom en kryssat i något eller båda svarsalternativen 2 och 4 och sju (av dessa nio) hade *inte* valt Svarsalternativ 1. Man kan göra den bedömningen att dessa sju lärare lägger upp konsertverksamheten mer med utgångspunkt från yttre påverkan och mindre med utgångspunkt från sig själv.

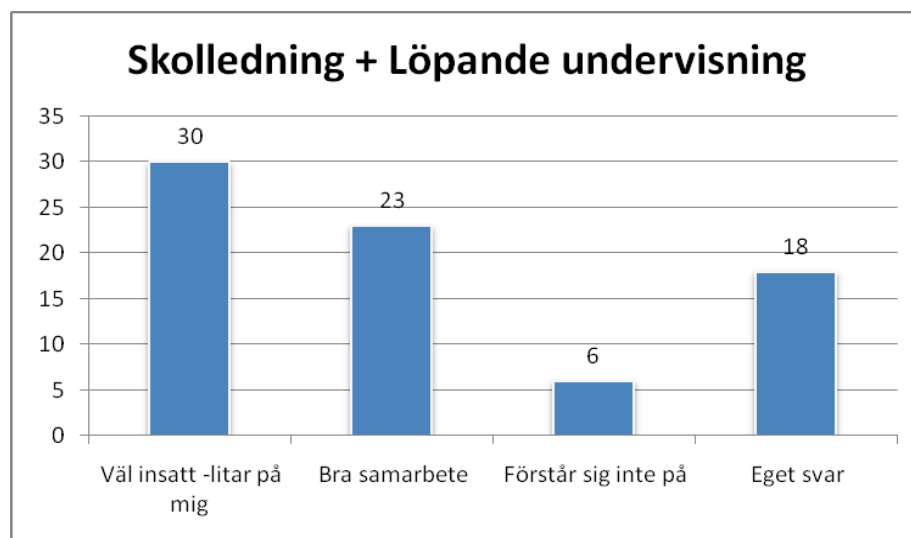
Av de lärare som hade valt svarsalternativ 1 (25) var det många (15) som också valt något av elevalternativen (2 eller 4). Här kan man göra den bedömningen att läraren låter sig påverkas men är själv den som avgör det musikaliska innehållet.

Fem lärare kryssar i svarsalternativ 1 och 4 och man kan tolka det som att dessa lärare bestämmer repertoar i de flesta sammanhang med undantag för de projekt som eleverna får styra över själva.

Grupp 7. Skolledningens roll (LE fråga 18,19)

LE fråga 18. Anser du att du har ett gott stöd från skolledningen vad gäller ditt sätt att planera den löpande musikundervisningen för musikklasserna?

- Jag har en väl insatt skolledning som aldrig ifrågasätter min verksamhet utan litar på mig fullt ut!
- Jag har ett bra samarbete med skolledningen som kanske inte alltid håller med mig men vi kommer alltid fram till en lösning som fungerar för alla.
- Min skolledning förstår sig inte alls på ämnet eller hur musikklassernas undervisning är upplagd och jag kan t.o.m. ibland känna mig motarbetad.
- Eget svar.

Figur 34. Skolledningens stöd för den löpande undervisningen.

Eget svar representeras i tabellen av:

Skolledningen har förtroende för mitt sätt att jobba med musikklasserna. Men de är inte speciellt insatta i vad som krävs för att uppfylla verksamhetsmålen.

Eftersom vi är ganska nya med musikklasser, så har vi stöd från ledningen, men de har inte insett att vi behöver mer tid för att planera, så det känns jobbigt. Vi har inte fått tid till att göra en lokal kursplan vad som gäller från åk 4-9. Känns stressande.

Jag har en ny chef som inte helt är införstådd med verksamheten ännu

Jag har en skolledning som inte ifrågasätter min verksamhet utan litar på mig, MEN jag skulle önska mer stöd genom att komma på lektioner och konserter och mer arbeta aktivt för att utveckla vår verksamhet gentemot UK och kommun.

Ledningen stöttar mig men förstår inte alls vad vi gör och hur mycket arbetet det är förutom undervisningen.

Jag har en skolledning som kanske inte alltid är så väl insatt och visst kan det kännas som om jag är motarbetad ibland men dock aldrig att skolledningen ifrågasätter min verksamhet utan de litar på mig fullt ut!

Man känner sig snarare oförstådd, men å andra sidan lägger de sig sällan i.

Ledningen är dock inga bromsklossar! (Svarat "Förstår sig inte på")

Min skolledning förstår sig ganska lite på ämnet och hur musikklassernas undervisning är upplagd och jag kan ibland känna mig oförstådd för det som behövs för att undervisningen ska kunna ge ett "fullgott resultat".

Min skolledning förstår sig väldigt lite på ämnet eller hur musikklassernas undervisning är upplagd men jag känner mig inte direkt motarbetad. Ett större stöd skulle behövas från politikerhåll däremot. Jag befärad att man inte har en aning om hur det egentligen ser ut i grundskolan. I det ledet är det bara resurser och ekonomi som är värt något. Mjuka värden prioriteras inte.

Musiken har alltid haft hög status på skolan och det känns väldigt positivt.

Vår skolledning är inte insatta, de litar fullt ut på oss som jobbar med musiken.

Är varken motarbetad eller sedd!

Skolledningen är inte så insatt men de litar på oss fullt ut i alla fall.

Ibland är det givetvis bättre. Det var bättre för några år sedan när skolan hade mer pengar. (Svarat "Förstår sig inte på")

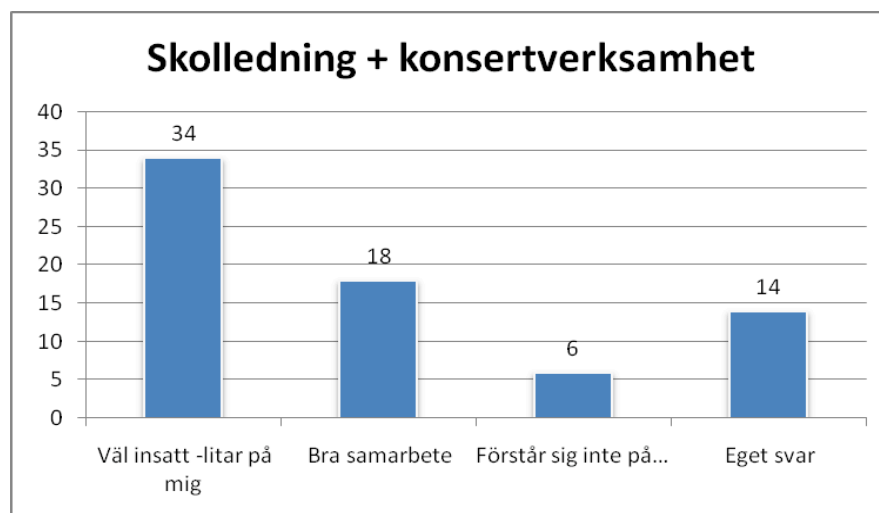
Personligen har jag inte haft någon kontakt alls med skolledningen gällande musikklasserna. De musklärare som har sin anställning på X-skolan har säkert mer kontakt, själv har jag min anställning på kulturskolan.

Skolledningen är inte alls kunnig i musik, men litar helt på oss och stöder fullt ut det vi gör.

Vi har haft många meningsskiljaktigheter, men det börjar bli bättre... (Svarat "Förstår sig inte på")

LE fråga 19. Anser du att du har ett gott stöd från skolledningen vad gäller ditt sätt att genomföra konsertverksamhet för musikklasserna?

(Samma svarsalternativ som i LE fråga 18)

Figur 35. Skolledningens stöd för konsertverksamheten.

Eget svar representeras i tabellen av:

(Några av svaren är samma som i föregående fråga och dessa upprepas inte igen.)

De är inte insatta men motarbetar oss inte heller.

Ett visst mått av krigande sker om tid, resurser mm

Frihet ges att göra de konserter som vi vill!

Hör aldrig något!

Jag har ett ganska bra samarbete med skolledningen som kanske inte alltid håller med mig men vi kommer OFTAST fram till en lösning som fungerar för alla.

Självklart uppskattar skolledningen våra konserter, men de har mycket dålig uppfattning om vad som krävs i fråga om lärartimmar och andra resurser för att det ska gå att genomföra våra stora konserter/projekt Det är vi som lägger en hög ribba, ibland ifrågasätter skolledningen detta med: Måste ni göra det?

Skolledningen förstår mig, och uppskattar konserterna, inser inte hur mycket jobb det egentligen är, kan inte jämföra timme för timme!

Skolledningen har ingen förståelse för hur mycket arbete som går åt till organisationen av konsertverksamheten. Man får räkna med att jobba obetald övertid om man vill förverkliga sina ambitioner att skapa ett så professionellt framträdande som möjligt för eleverna.

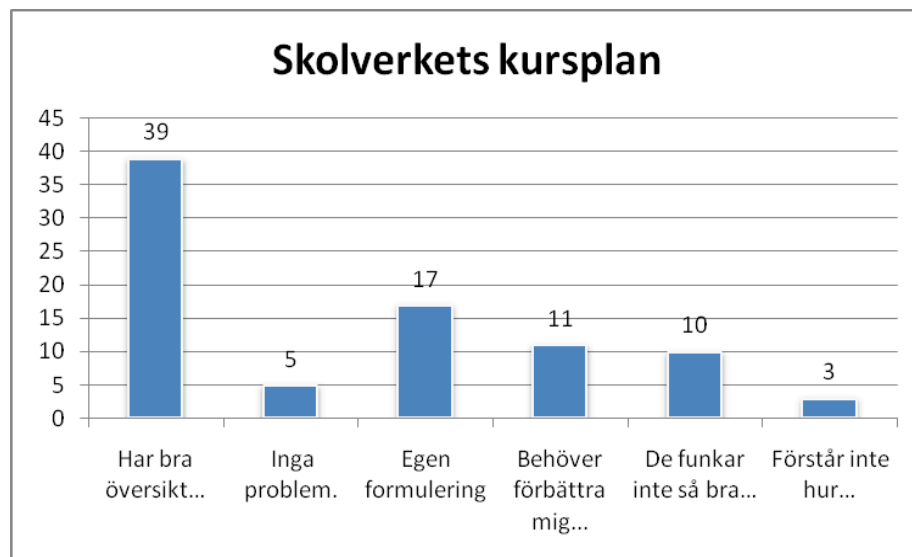
Vi har för det mesta ett bra samarbete, men i vissa frågor har det varit svårt att få förståelse

Vi saknar skolledningen som publik på våra konserter!

Grupp 8. Styrdokument och bedömning (LE 9-11, 16,17,21,22)

LE fråga 16. Anser du att du känner dig väl insatt i Skolverkets gällande kursplaner och förstår hur de ska tolkas?

- Jag har ganska bra översikt och använder mig av dem kontinuerligt i min verksamhet.
- Jag har inga som helst problem att använda mig av och tolka Skolverkets kursplaner för musikämnet. De känns naturliga och väl formulerade.
- Jag skulle absolut behöva förbättra mig på det området.
- Jag har läst dem men tycker inte att de fungerar så bra att tillämpa i min verksamhet.
- Jag förstår inte hur de som har skrivit dessa planer kan tro att man ska kunna följa dem i verkligheten.

Figur 36. Musiklärares förhållningssätt till Skolverkets kursplan

Egen formulering presenteras i tabellen av:

Kritiska kommentarer:

Jag har bra översikt och använder mig av dem kontinuerligt i min verksamhet men jag förstår inte hur de som har skrivit dessa planer kan tro att man ska kunna följa dem i en skolform som inte har samma tidsresurser som min.

De är orealistiska i ordinarie klasser, för där finns nästan ingen tid. De är bra för musikklass.

Det är nog bra intentioner men för ambitiöst!

Vi inte har den utrustning som krävs = dålig ekonomi

En del saker i kursplanen fungerar utan problem medan annat är helt verklighetsfrämmande. Hur kan man tro att ALLT som står i kursplanen ska hinnas med på den tidstilldelning som finns.

För ”luddigt” skrivna, man kan tolka dem hur som helst

För musikklasserna är det inga problem att följa Skolverkets kursplaner, men i den dagliga musikundervisningen är de på intet sätt verklighetsförankrade.

Jag läser dem ibland och jobbar utifrån dem, men förstår inte hur man ska kunna leva upp till dem i en icke musikklass, det är knappt man klarar det med 5 timmar i veckan

Vår skola har ingen utbyggd IT-verksamhet, och det är därför svårt att tillgodose alla elevers behov

Då jag jobbat i Kulturskola har jag ingen rutin på att läsa sådana dokument och jag är tveksam om det skulle innebära någon skillnad för hur jag jobbar om jag gjorde det.

Positiva eller neutrala kommentarer:

Man använder mest de lokala kursplanerna. Skolverkets användes när man skrev de lokala.”

Vi har ju gjort lokal kursplan i X-stad tillsammans alla musiklärarna i kommunen och den följer vi.

Vi jobbar efter våra egna kursplaner med musikklasserna

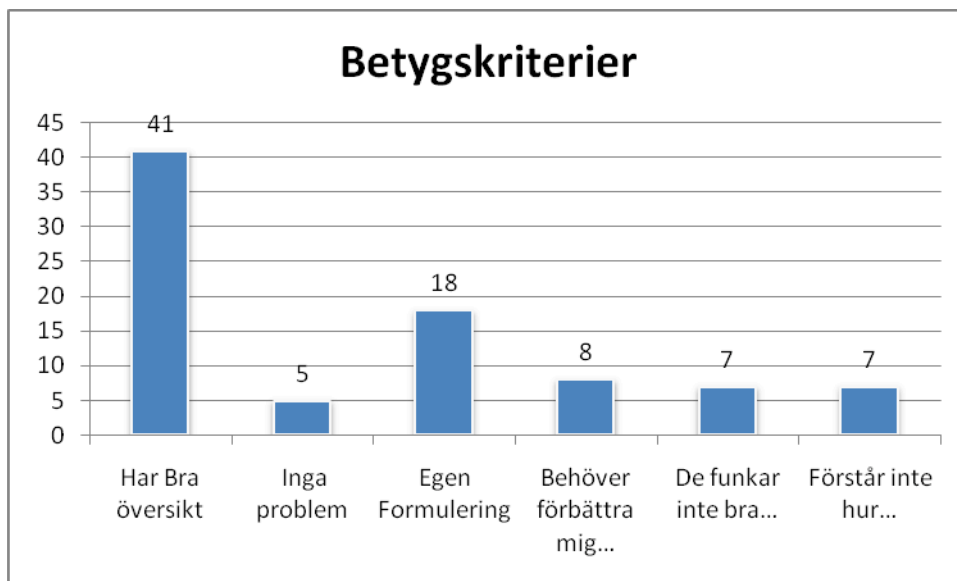
De fungerar oftast mycket bra.

Har läst dem och tillämpar dem så ofta det går.

Alla elever på vår skola har samma grundkursplan i musik precis som Skolverket kräver. Musikklass eleverna har fler timmar och kan därför fördjupa sig mer än vanliga elever.

Ovanstående svar är motsägelsefulla, inser jag, men musikklasserna hinner så mycket mer av många delar och beroende på vilken musikprofil varje musikklass har

LE fråga 17. Anser du att du känner dig väl insatt i Skolverkets gällande betygsriterier och förstår hur de ska tolkas? (Samma valbara svar som i fråga 16)

Figur 37. Musiklärnarnas förhållningssätt till Skolverkets Betygskriterier.

Egen formulering representeras i tabellen av:

Jag sätter inte betyg (3)

Jag har svårt att förstå varför man ska betygsätta över huvud taget, så jag vill inte svara på frågan

Musiken är ett läroämne men borde inte betygsättas på samma sätt som något annat ämne. I musiken bygger vi upp värderingar som stärker självförtroendet - inte stjälper. Allas röst har lika värde.

Jag gillar inte betyg i allmänhet och i dagsläget är det ett mycket trubbigt arbetsredskap eftersom barn som går i musikklass och har 5 timmar "högpresterande" musikundervisning i veckan i slutänden kommer att jämföras med barn som gått tre år på en vanlig högstadieskola med sjukskriven musklärare. Alla måste egentligen få MVG och hur premierar man då de extra duktiga?

De kan bli ännu bättre

De är ganska luddigt formulerade men det går ganska bra eftersom vi även där har jobbat fram lokala betygsriterier utifrån Skolverkets.

Det som är svårt är jämförelsen med "vanliga" klasser. Vad är MVG hos dem och vad är MVG hos oss. Har vi för höga krav - har de för låga krav?

För musikklasserna känns nivåerna och intentionerna rimliga. Till vanlig musikundervisning blir de däremot oerhört höga. Detta anser jag gör att "alla" musklärare sätter mycket snälla betyg i vanliga klasser och rätt betyg i musikklasser. Det blir väldigt orättvist.

Helt orealistiska för ordinarie klass. Kan någon alls få MVG? De är bra för musikklass

Jag anser mig själv som svävande mellan de olika alternativen

Våra betygsriterier är kommunala och reviderades av musklärarna på kommunens högstadieskolor 2003. Förutsättningarna för musikundervisning ser väldigt olika ut på skolorna och det avspeglas inte alls i betygsriterierna vilket de kanske borde.

Inget problem med betygsättningen i musikklasserna, där räcker tiden. För den obligatoriska musikundervisningen är ju korrelationen tid – betyg ett skämt! Och varför ställer Skolverket högre kunskapskrav på grundskolelever än lärarstuderande?

Målen är någorlunda realistiska för de som går i musikklass men för övriga elever finns det knappast någon möjlighet att allt i de nationella betygskriterierna ska hinnas med. Man MÅSTE rensa och lokalanpassa betygskriterierna efter den verksamhet man bedriver.

Jag har ganska bra översikt och använder mig av dem kontinuerligt i min verksamhet men tycker att vissa kriterier är svåra att tolka och jag skulle gärna få mer hjälp med det.

Jag känner till betygskriterierna, men har svårt att sätta högsta betyg på en elev som är duktig men bara visar det på konserter, knappt jobbar på timmarna.

Vi har formulerat egna mycket tydliga kriterier utifrån skolverkets.

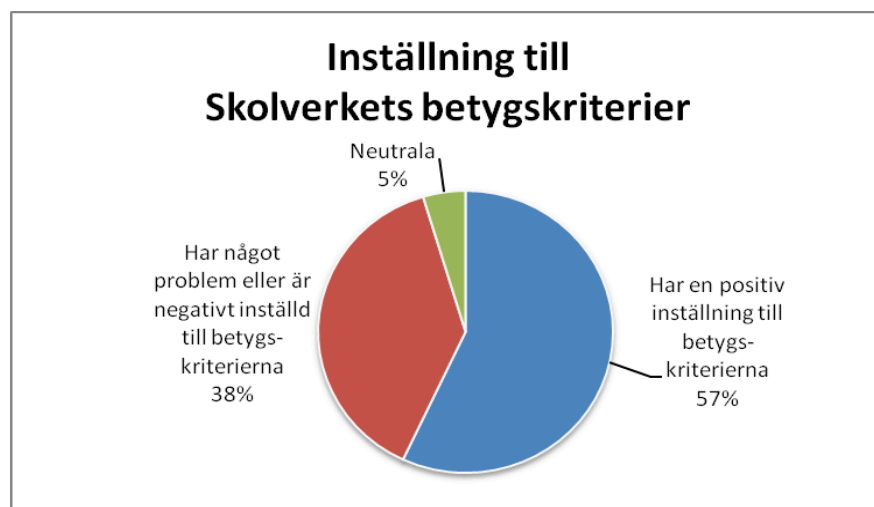
Vi håller på att utforma ett eget bedömningsunderlag som fungerar på år 1-9

Klarar de dessa mål är det lätt att sätta betyg.

Om man sammanställer de positiva respektive negativa svaren, i LE fråga 18 och 19; kan man tydligt se att en stor del av lärarna är kritiska i något avseende till Skolverkets kursplan och betygs-kriterier.

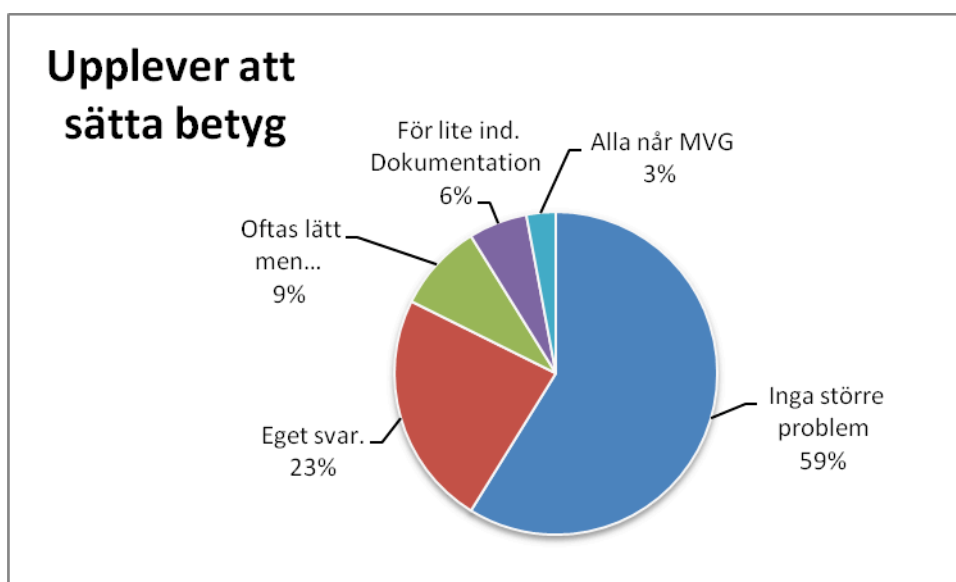
Figur 38. Musiklärarnas övergripande inställning till Skolverkets Kursplan.

Figur 39. Musiklärarnas övergripande inställning till Skolverkets Betygs-kriterier.

LE fråga 21. Hur upplever du att det är att sätta betyg på musikklasser?

- Inga problem alla når självklart MVG.
- Inga större problem. Våra lokala betygskriterier är tydliga och jag har en god översikt över alla mina elevers musikkunskaper.
- Oftast går det lätt men vissa elever har jag inget eller mycket lite underlag på och då blir det svårt att sätta betyg.
- Betygsättningen är alltid knepig eftersom jag har för lite individuell dokumentation.

Figur 40. Hur musiklärarna upplever betygssättningen.

Eget svar representeras i figuren av:

Det fungerar ganska bra. Musikklasserna har ju samma kriterier som ”vanliga klasser”, och eftersom vi har mycket mer musiklektioner så hinner man ju oftast längre också. Därmed inte sagt att alla per automatik når MVG, men betydligt fler når ju dit som betygskriterierna är utformade. Men vi håller ju oss till kriterierna och sätter betygen utifrån dem.

De allra flesta når MVG och mer därtill. Då de har mer tid i musik än vanliga klasser, har de också bättre möjligheter att nå upp till MVG-nivån. Dock är det inte alla som når dit.

De flesta musikklass eleverna uppnår MVG

Eftersom musikklasserna (hos oss i alla fall) inte har egna betygskriterier så får de flesta ett MVG i slutbetyg. Jag kan tycka att det känns orättvist för jag skulle definitivt vilja ställa högre krav på musikklasserna än vad jag gör på ”vanliga” klasser.

Inga större problem NÄSTAN alla når MVG i nian

Inga större problem, jag har gott om underlag och de flesta når det högsta betyget

Inga större problem, men ibland kan det vara svårt att avgöra gränser för betyg, eftersom vi bara har musikklass elever på skolan och inte kan relatera till ”vanliga” elever. Nu är ju betygen i.o.f.s. inte relativa men betygskriterierna går alltid att tolka till olika nivåer och det är inte alltid lätt att hitta helt rätt när man inte har ett representativt urval.

Ok, de kan ganska mycket men hur mycket tid lägger vi ned på att lära dem. De som inget gör kan inte få MVG.

Vi är flera lärare som samarbetar kring eleverna vilket ofta underlättar betygsättningen

Oftast går det lätt men vissa elever har jag inget eller mycket lite underlag på och då blir det svårt att sätta betyg.

Det är klurigt... Utförlig dokumentation krävs men oftast går det bra.

Jag delar betygsriterier med de 2 (utbildade) lärare som har musik i övriga klasser = svårt att nå samsyn.

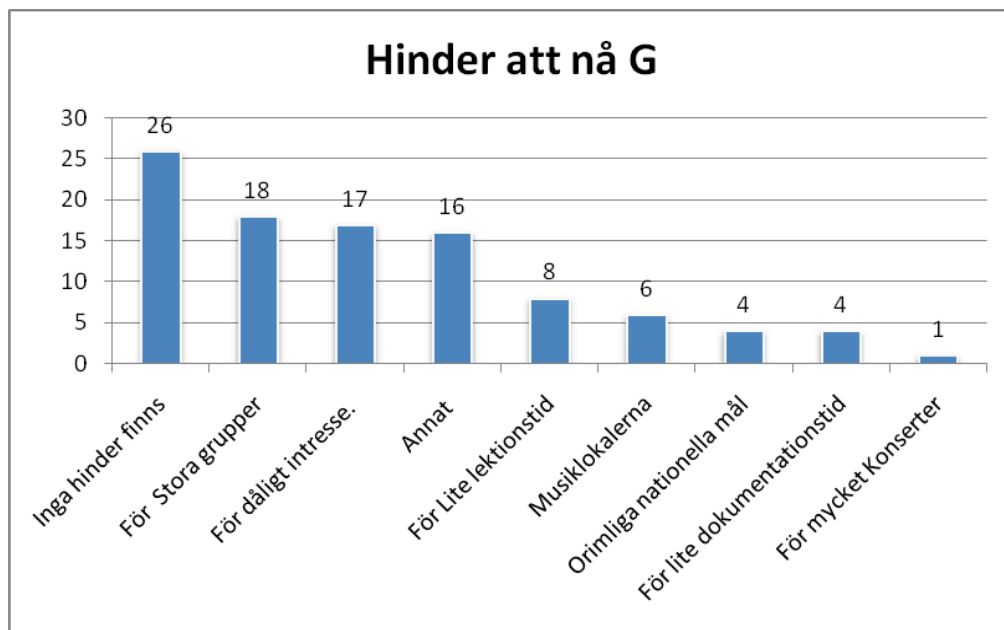
Jag gillar inte betyg i allmänhet och i dagsläget är de ett mycket trubbigt arbetsredskap eftersom barn som går i musikklass och har 5 timmar ”högpresterande” musikundervisning i veckan i slutänden kommer att jämföras med barn som gått tre år på en vanlig högstadieskola med sjukskriven musiklärare. Alla måste egentligen få MVG och hur premierar man då de extra duktiga?

Alla når G

Jag tycker att det är svårt och värdelöst!

Svårare att sätta betyg i musikklasserna

LE Fråga 22. Vilket är det största hindret anser du för att alla dina elever ska kunna uppnå godkändnivå i musikämnet?

Figur 41. Hinder för eleven att uppnå Godkänt betyg.

Andra hinder och kommentarer från musiklärarna:

Omöjlig fråga! Jag graderade:

1) Stora grupper 2) Lite lektionstid 3) Orimliga Mål 4) Musiklokalerna 5) Dåligt intresse

Frånvaro eller sjukdom (5):

Alla musikklassel elever brukar uppfylla G med undantag för stor frånvaro.

Frånvaro och ej aktivt deltagande.

De flesta elever i musikklass når minst godkänt men det kan hända att elever är borta mycket t.ex. pga sjukdom. Då blir det mycket svårt att ta igen det som är ensembleövningar, samspel etc. Teori kan man alltid läsa in men att spela och sjunga ihop, förhålla sig till andra som skapar. Det är svårare.

Dåliga förkunskaper (2):

Dåliga förkunskaper inför år 6 eller 7

Orimligt stora skillnader i förkunskaperna hos eleverna. Det skiljer ibland upp till 6 läsår kunskapsmässigt! Inte så lätt att lägga upp en bra undervisning där alla kan utvecklas på lite tid och i stora grupper då!

Bristande intresse:

Det händer sällan att vi har elever som inte vill gå i musikklass, de har då inte intresse av att gå i skolan heller.

De som inte når godkänt är endast sådana som helt eller delvis struntar i ämnet

Vissa är i slutändan inte så intresserade av ämnet musik

Få blir underkända, om så sker så väljer de själva att inte delta

Inga problem att nå G i musikklasser:

Om de är där och gör det de ska får jag vara en riktigt dålig lärare för att de ska misslyckas.

I vårt inträdesprov uppvisar många redan i princip G.

Finns inte hos musikeleverna dvs. ett hinder. De har ju valt en inriktning som de gillar.

Några lärare jämför med betygssättningen för vanliga elever i sin kommentar.

För våra "vanliga" elever finns däremot hinder.

Jag undervisar i dagsläget enbart musikklass och mina elever når minst G. För elever som går i vanlig klass stämmer alla kryssen.(ovanstående punkterna)

Svårt att motivera elever som ej går i musikklass.

De här svaren gäller inte musikklass utan de som går enligt normal timplan

Grupp 9. Avslutande öppen fråga – övrigt (LE fråga 23)

LE fråga 23. Skriv gärna ned några egna tankar eller idéer kring musikklassens verksamhet. Eller kanske har du frågor eller uppmaningar till mig inför sammanställningen av enkäten. Saknade du någon fråga i enkäten?

I den öppna frågan kom en del kommentarer och kompletteringar till egna svar i enkäten, men även längre beskrivningar av den egna verksamheten. Det som efterlystes av flera musiklektörer i enkäten var frågor kring ekonomi t.ex. hur stort musikanslag, hur stor del var och en undervisar i musikklass jämfört med heltidstjänstgöring, nedsättning för konsertverksamhet och administration. Dessa frågor kan inte med denna enkäts konstruktion få något tydligt svar även om man kan se att skillnaderna är stora vad gäller organisation av musiklektörresursen och även omfattningen av den. Annat som tas upp är integrering med de vanliga ämnena i skolan, gruppstorlekar, elevernas

delaktighet, genre etc. Här redovisas ett antal citat ur den öppna frågan som inte har fått utrymme någon annanstans i uppsatsen men som ändå kan vara av allmänt intresse.

Det är kul att du gör en sådan här "sammanställning" Det kan vara bra och nyttigt att nå likvärdighet i arbetsmål/kurser/bedömning för musikklasser i stort. Skulle vara kul att veta hur mycket undervisningstid och hur mycket administrativt arbete olika musikklasslärare har. Det skulle också vara roligt att vad det administrativa arbetet består i.

Kanske frågor om ekonomin, typ vad har ni för budget i er verksamhet. Finns det problem att få extra pengar när utrustning skall förnyas mm. Jag tror att ekonomin är av betydelse för att musikinriktningar skall kunna genomföras och nå goda resultat.

Möjligen hur stor del var och en undervisar i musikklass jämfört med heltidstjänstgöring. Nedsättning för konsertverksamhet, administration.

Funderar ibland över musikprofil/musikklass. Det kan nog skilja sig väldigt. T.ex. "Vi sjunger allsång varje vecka..." är det förenligt med att kalla sig musikprofil? Hur ser föräldrarna skillnad när det är dags för skolval?

Jag vill att eleverna ska känna att det är kul och givande att gå i musikklass. Jag tycker att det är tråkigt att alltid undervisa musikklasserna i helklass. Resultatet hade blivit ett annat om det funnits resurser för halvklass. (framför allt i ett ämne vi har som vi kallar rytmik/drama.) För att bättre kunna ta tillvara elevens egna resurser och talanger ska vi alltid sträva efter att jobba i mindre grupper. Jag tror att det är en enorm erfarenhet som vi ger eleverna med konserter av olika slag. En upplevelse och erfarenhet som de kan bära med sig hela livet.

Enkäten verkar som vanligt mest utgå ifrån körklasser. Våra musikklasser kallar vi för orkesterklasser. Varje klass är en egen orkester som består av fl, klar, sax. trp. trb. euph. elbas. elgit.eyb.slv.

Vi jobbar mycket med ensemblespel, både med kompinstrument och elevernas huvud- och bi-instrument. Vi "toppar" sällan, (satsar på bredd i stället) utan vid konserter går eleverna runt bland många olika instrument. Eleverna vågar mer och mer det är fantastiskt kul att se hur de utvecklas. Vi jobbar med ett ämne i några veckor t.ex. musikhistoria sedan spel i några veckor osv. (4*60 min/vecka) Det enda som återkommer varje vecka är kör 60 min + instrumentalundervisningen på musikskolan. Vart 3:e år gör vi ett större projekt tillsammans med musikskolan. Det har blivit två mycket uppskattade musikalerna hittills. Jag trivs otroligt bra med vår verksamhet, det är mycket jobb men vi har fantastiska elever att jobba med.

Vi startade för 3 år sedan och befinner oss fortfarande i uppbyggnadsskedet. Musikklasser har inte funnits i X-stad tidigare och de kommunala skolorna har låg status här så vi har fortfarande inte fulla klasser och alla kommer in. Detta gör att innehållet förmodligen ser lite annorlunda ut för oss. Vi lägger tonvikten på barnens eget musicerande och teorin är med endast som hjälpmedel vid gemensam sång eller spel. Vi vill att barnen ska utvecklas till glada, frimodiga och aktiva elever som har en rik skatt av musikerfarenheter att ösa ur när de lämnar oss. De ska ha medverkat vid olika konserter, ha lärt sig spela bruksinstrument och rytminstrument, vara säkra sångare och gärna ta lektioner på något instrument på Kulturskolan. I vår verksamhet har vi många barn som kanske inte kommer till sin rätt i de teoretiska ämnena men som får glänsa och vara duktiga på musiken och särskilt för dem är det jätteskönt att få gå till musiksalen varje dag. (Att det sen blir mer "spännande" för mig som lärare på konserter o. dyl är en annan femma)

Vårt projekt går ut på att eleverna skriver egna låtar, samt arrangerar dem med stöd av oss lärare. Så eleverna styr innehållet! Eftersom eleverna skriver låtarna själva, så kan det bli vilken genre som helst, men oftast blir det pop- eller rock-stuk.

Det är mycket svårt för elever som tröttnar att byta klass, vilket inte är bra för dem. /.../När de är små är allt roligt, men längre upp när det ställs krav och högstadielärarna kräver mer (som de gör) så tycker en del att det blir för tungt.

Vi spelar pop och rock ofta men kanske inte så gärna men eleverna måste också få vara med och påverka.

Musiken är ett läroämne men borde inte betygsättas på samma sätt som något annat ämne. I musiken bygger vi upp värderingar som stärker självförtroendet - inte stjärper. Allas röst har lika värde.

Här i X-stad börjar man i musikklass i år 7 vilket vi anser är försent. Så mycket av tiden går åt till att forma en bra grupp/klass. Vårt mål är att vi ska utveckla klasserna till start i år 4 men det är mycket i kommunen som ska beslutas. Det tar lite tid. Vi försöker utveckla ämnet körsång som alla 3 klasser hade samtidigt (90 elever i vår musikska!) Nu har varje klass 60 min i vecka utöver det. 40 min teori, 40 min allmän musik, 60 min "konsert". Mycket bruks och ensemblespel som leder till musikcaféer, konserter och uppträdanden av olika slag. Vi har dessutom 80 min musikprofil som är behovsstyrda där vi musiklärare bestämmer vad som ska göras, ex soloövning, extra teori, rep inför konsert etc.

Jag tycker att vi har en mycket bra verksamhet med stor flexibilitet vilket vi måste ha p g a att vi ofta får lite märkliga instrumentsammansättningar. Jag försöker arbeta nära mina kollegor som undervisar i andra ämnen så att vi kan använda ämnenas olika kvalitéer i våra olika ämnen.

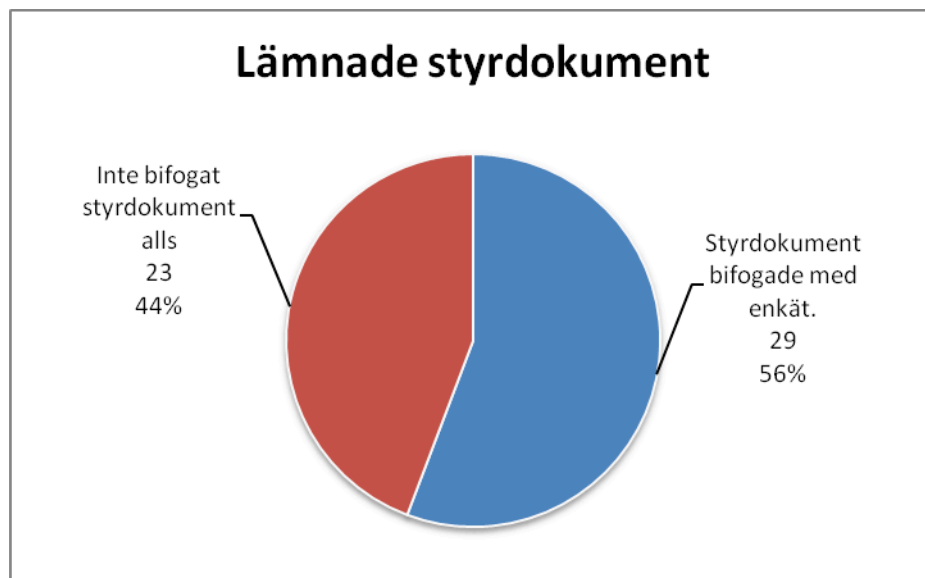
Jag tycker att dina genrefrågor var lite väl styrda, passar körklasser.

Vår musikklass är nog lite annorlunda än andra. Vi har 6-8 platser i alla åk från 4 till 9 det innebär i dagens klass 40 elever. Elever från hela kommunen får söka till vår skola. Vi delar upp klassen i 4-6 och 7-9 dock är en lektion tillsammans med alla (90 min) 4-6:or har 2x50 min varav en är ren spellektion. 7-9:or har en gemensam lektion på 50 min och varje årskurs (7-9) har 50 min. egen spellektion i grupp. Sammanlagt har de 190 min musik i veckan.

Vi startade musikklasser hösten X. Innan dess hade vi årskursblandad musikprofil sedan år X. Där var det alltid schematekniska problem. /.../Det har varit jätteintressant att jobba med musikklasser. Det jag lärt mig är att elevernas intresse och målbild är helt avgörande för kvalitén.

Inlämnade styrdokument – Analys

Mer än hälften av de skolor som svarat på enkäten har också bidragit med styrdokument. 29 olika kursplaner och 28 betygskriterier har samlats in. De representerar tillsammans 37 skolor av landets sammanlagt 71 (52 %). Av dessa har 8 skolor inte svarat på någon enkät utan kursplanerna är hämtade direkt från skolans hemsida.

Figur 42. Inlämnade styrdokument.

Följande motiveringar har angetts till varför man inte bifogat styrdokument till undersökningen:

Kursplanen är under revidering: 7 (varav 5 uppgett att kursplanen reviderades för 1 år sen)
Hinner inte: 3
Det finns ingen lokal kursplan: 2
Inaktuell pga. nedläggning: 1
Har ingen i datorn: 4
Har inga lokala betygskriterier – använder de nationella: 7
Ingen motivation alls: 11

En musiklärare och även en skolledare från musik/kulturskolan uttrycker sig helt ovetande om någon kursplan för verksamheten med motivationen att de arbetar på just kulturskolan och därför inte har något med den att göra.

Finns det någon? I så fall har mina kollegor som arbetar på X-skolan den

Jag som kulturskolechef har inget med det att göra eftersom musikklasserna ligger under grundskolans ansvar. Kulturskolan fungerar som samarbetspartner och ”säljer undervisning”.

Om man spekulerar lite i vilka andra orsaker som finns till att man inte lämnat in kursplaner kan det kanske vara att man inte vill dela med sig av sitt material, trots att kursplaner och betygskriterier är offentliga handlingar. Det kan också vara så att det inte finns någon alls och man vill inte avslöja sig eller bli synad. Kanske finns det en som man inte är nöjd med eller vill stå för men troligast är nog det som av några få nämnts som motivation nämligen att man helt enkelt inte hunnit med. Om den inte finns lättillgänglig just när man håller på med enkäten kan det vara svårt att komma ihåg och hinna med att leta upp den i någon pärm på skolan, kopiera den och än mindre att lägga brevet i utgående postfacket.

Även den nationella utvärderingens³¹ insamlande av styrdokument gick trögt och krävde flera påminnelser och alla lämnade i slutändan inte in sina planer så med det i åtanke får man kanske ändå vara nöjd med det insamlade resultatet.

Kursplaner, sammanställning och beskrivning

27 olika kursplaner har kommit in och här finns några exempel (3) på uppställningar i matrisform men de flesta är skrivna i punktform. Många har delat in ämnesinnehållet i underkategorier men det finns inte identiska sådana i någon kursplan med ett undantag där 2 kursplaner bygger på de 4 M:en (se stycke 2:2). Där slutar likheten mellan dessa två kursplaner eftersom den ena av dessa kursplaner är full av information om vad som ska arbetas med och den andra är mycket sparsmakad med endast ett par få övergripande punkter allt som allt. Man får en ganska tydlig bild över hur olika det kan se ut i landets musikklasser bara genom att studera deras underkategorier i ämnet.

Exempel på olika underkategorier i musik:

1. Musicerande Musiklyssnande, Musikkunnande, Musikskapande.
2. Sång, Spel, Skapande, Musikteori, Musikhistoria, Ljudmiljö.
3. Ensemble, Kör, Teori, PRIK= praktisk instrumentkännedom.
4. Sång, Instrument, Musikteori, Musikhistoria + Elevens val

---

³¹ Nationella Utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03) Musikhögskolan i Stockholm/Skolverket (2005)

5. Mellan: Sång, Musicerande, Teori/praktik, Musikhistoria, Folkmusik.
Hög: Klassisk musikhistoria, Rockens historia, Grupparbete.
6. Kör, Orkester, Musikteori, Musikhistoria
7. Musik/Sång, Rytmik, Kör, Drama och Ensemble,
8. Ensemble, Scenisk gestaltning, Musikteori, Kör och orkester.
9. Kör, Bruksinstrument, Eget instrument, Ensemble, Musik och Samhälle
10. Keyboard, Gitarr, Trummor/bas, Sång, Teori (inkl musikhistoria), Analys och formlyssning, Klassrumsarrangemang, Stämsång. I så 8 tillkommer Egenarbete.
11. Sång, Instrumentalspel, Musikteori, Musik genom tiderna,
12. Musik, Dans, Teater och Uppträdanden.
13. Körsång & Sång, Bruksspel, Gehör & Musicklära, Musikhistoria & Musiklyssning. I så 9 tillkommer Projekt,
14. Musicerande, Musiklyssnande, Musikteori, Musikskapande, Dans & Rörelse

Många av kursplanerna är väldigt svepande och övergripande och andra är i princip de nationella målen med viss omskrivning. Man får en känsla av att de är skrivna för att man måste. Det ska ju finnas en lokal kursplan och då får man skriva ihop något. Man kan ifrågasätta om alla skolledare ens läser igenom kursplanerna mer detaljerat när de är färdigskrivna med tanke på att så pass många lärare ändå vittnar om att skolledare inte är så väl insatta i deras verksamhet (se LE fråga 19). I ett par av styrdokumentet är kursplan och betygskriterier vävda samman och man ser en tydlig koppling mellan dem. Eleven arbetar med det som den sedan också bedöms på.

Det råder en viss begreppsförvirring i de insamlade dokumenten. Här hittar man olika terminologi för dessa lokala styrdokument eller verksamhetsbeskrivningar. Det som är Lokal kursplan kallas ibland för: Studieplan, Studiegång, Arbetsplan, Arbetsområde/Arbetsätt, Läroplan, Stoff, Innehåll, Övergripande kursplan, Uppnäendemål kan kallas för: kravnivåer, bedömningsgrunder, målformulering, IUP.

Lokala betygskriterier, sammanställning och beskrivning

28 lokala betygskriterier har kommit in och sex av dessa är uppställda i matrisform. De andra är oftast i punktform och är i princip de nationella målen men med något förenklat språk. Vissa förkortar texten och förändrar språket så mycket att effekten blir att det blir ännu svårare för eleverna att tillgodogöra sig innehållet i texten.

Betygskriterier Exempel 1.

Godkänd
Eleven har tillägnat sig en grundläggande förmåga att kreativt uttrycka sig i musik och ljudskapande. Eleven har grundläggande musikaliska kunskaper, samt har en godtagbar förståelse för musikaliska sammanhang och kvalitéer.

På liknande sätt fortsätter texten på VG och MVG-nivå. Det är mycket svårt att tro att varken lärare eller elever kan tolka detta på ett bra sätt. Det föreligger risk för en stor portion godtycke i betygssättningen.

Med följande klart konkretare exempel på betygskriterier borde det inte vara några större problem för varken lärare eller elever att förstå vad som krävs för att elever ska få godkänt i ämnet.

Betygskriterier Exempel 2.

Godkänd

- Du sjunger med och gör ditt bästa, kan vara med på enkelt spel på piano, gitarr, bas och trummor efter given instruktion. Du kan läsa av en grepptabell och ta ackord på t ex en gitarr.
- Du kan lyssna koncentrerat på en låt och göra en enkel textanalys (vad låten handlar om) och samtala om det.
- Du kan några musikbegrepp som puls, rytm, ackord och melodi. Du kan följa med i en sångtext och ett enkelt spelschema.
- Du kan skriva en egen text till en känd melodi.

Betygskriterier Exempel 3.

G

Musicerande Eleven deltar konstruktivt i musicerandet i klassrummet

Gitarr: Spela två ackord på rätt ställe i en enkel tre- eller fy rackordslåt

Piano/Synt: Spela två ackord på rätt ställe i en enkel tre- eller fy rackordslåt

Bas: Spela alla toner rätt i en enkel tre- eller fy rackordslåt

Trummor: Hålla takten med fot/hand i en hel låt

Sång: Sjunga så att det hörs i mikrofon

Musiklyssnande Eleven lyssnar aktivt och deltar i diskussionen kring den musik man just nu spelar och/eller lyssnar på

Lyssna med öronen, gör ingenting annat. Säg vad du tycker om du blir tillfrågad eller begär ordet när man diskuterar musiken.

Musikkunnande. Eleven förstår musikaliska grundbegrepp som form, puls, rytm, melodi, ackord och baslinje

Förstå innebörden i följande begrepp:

Form: vers, refräng

Puls: alla spelar lika fort

Rytm: fast man spelar lika fort kan t ex två trummisar låta helt olika i sitt spel

Melodi: Sjunga eller spela olika, enstaka toner efter varandra

Ackord: flera toner samtidigt

Baslinje: en ton i taget som passar till ackordet och bastrummans rytm, en låg ton

Musikskapande. Eleven deltar konstruktivt i musikskapandet i klassrummet

Gör en kort text på fyra rader som rimmar.

Hjälp till att göra musik genom att föreslå ackord, rytm, form, melodi och stil. Har du inga egna förslag så kan du spela något som är föreslaget av någon annan.

6. Diskussion och slutsatser

Kartläggning musikklasser – sammanfattning

Denna undersökning syftade bl.a. till att kartlägga musikklassernas verksamhet i Sverige och generaliseringar kan man inte i egentlig mening göra eftersom helt korrekta statistiska beräkningar inte har gjorts i undersökningen, men p.g.a. den höga svarsfrekvensen på enkäten och det omfattande insamlade materialet får man anse att sammanställningen är representativ för landets musikklasser. Olika slutsatser kan alltså därför dras med stor sannlikhet och tillförlitlighet.

De allra flesta musikklasser drivs i kommunal regi och antalet skolor har kraftigt ökat de senaste 2 decennierna. Musikklassernas framväxt i landet kan illustreras i följande lista:

- 1 skola startar under 1930-talet
  - 2 skolor startar under 1960-talet
  - Ingen skola under 1970-talet
  - 11 skolor startar under 1980-talet
  - 33 skolor startar under 1990-talet
  - 25 skolor startar under 2000-talet (t.o.m. 2008)
- (1 skola saknas det uppgift ifrån.)

Cirka 70 skolor finns med musikprofilklass och man kan med hjälp av den insamlade informationen uppskatta antal musiklejare i musikklasser i Sverige. Minst 250 lärare arbetar sammanlagt i musikprofilklasser runtom i landet. Vanligast är skolor med en täckning av skolår 4 till 9 följt av 7 till 9. En del lärare som arbetar i verksamheter som startar senare än skolår 4 uttrycker dock ett önskemål och strävan om att få utöka till tidigare år.

Här i X-kommunen börjar man i musikklass i år 7 vilket vi anser är försent. Så mycket av tiden går åt till att forma en bra grupp/klass. Vårt mål är att vi ska utveckla klasserna till start i år 4 men det är mycket i kommunen som ska beslutas. Det tar lite tid.

Vanligast (71 %) är det med en parallellklass med musikprofil på skolan. Skolor med två paralleller eller fler finns oftast i större kommuner eller storstadsområden. Det finns också lösningar där man delar klass med en annan profilinriktning som man också samarbetar i projekt med.

Antagningsproven

Trots att regeringen inte kommit med en enhetlig reglering kring urvalsförfarande så väljer nästan alla att använda sig av antagningsprov för att välja ut sina elever. Det finns en lång tradition med antagningsprov i musikaliska sammanhang som är närmast vedertagen och förfarandet lär fortgå såvida inte regeringen lagstiftar emot detta. Men man kan absolut ifrågasätta vad antagningsproven egentligen mäter eller syftar till och Gustafsson gör samma reflektion och funderar över provens validitet. Han menar att barnen behöver vissa utommusikaliska egenskaper och färdigheter för att kunna genomgå antagningsproven:

Eleven bör vara van vid att lyssna efter musikaliska strukturer
Eleven bör behärska de abstraktioner som det skriftliga provet innehåller
Eleven måste vidare ha den koncentrationsförmåga som proven kräver
Förutom vana vid olika röster och sång som uttrycksmedel måste också eleven ha den muskulära kontroll som ”god” sång förutsätter.

Vidare skall eleven ha mod och motivation att redovisa sina färdigheter för en okänd person³²

Gustafsson beskriver vidare att flera skolor har ett tvåstegsförfarande när det gäller antagningsproven. Alla kallades då till ett första grupprov där den sökande fick lyssna till ett förinspelat band med olika uppgifter som ska lösas genom att fylla i ett formulär. I vissa fall var detta första prov kvalificerande till det andra, i andra fall lyssnade man igenom alla sökande. Idag ser provsituationen något annorlunda ut även om en del moment har kvarstått. Tvåstegsförfarande finns endast på någon enstaka skola och ett obligatoriskt skriftligt prov använder sig endast två skolor av. Det är 14 skolor som precis fyller sina utbildningsplatser eller har färre sökande än antal platser. Trots detta använder sig alla utom två av dessa skolor av antagningsprov som urvalsinstrument.

Vanligast är att man har 1-2 sökande per utbildningsplats. I undersökningen framkommer att de dominerade musikaliska momenten är puls/rytmtest, härma tonslingor och sjunga en given melodi. Hälften av skolorna med antagningsprov låter också de sökande sjunga en valfri melodi. Det stämmer ju också väl med att sång och gehör är det som oftast anges som avgörande för antagning av eleverna. För de som har en bredare inriktning i sin undervisning går det inte att se något klart mönster. De har svarat mycket olika eller inte alls på denna fråga.

15 skolor i undersökningen har med momentet ”Läsa en text” vilket är mycket tveksamt med tanke på att regeringen³³ har understrukit att test och prov endast bör få förekomma i undantagsfall och inte i de ämnen som utgör själva kärnan i grundskolans utbildning. Det framkommer inte i denna undersökning hur detta läsprov går till eller vad det är som bedöms men ett sådant moment bör i alla fall ses över.

Provmomentet ”Samarbeta i grupp” är nog inte heller vad som kan tänkas vara inom provramen för *speciella färdigheter i musik och dans*, som regeringen uttrycker det, även om man kan förstå att en elev som är bra på att samarbeta i grupp också är bättre lämpad för musicerande i grupp. Samtidigt som det också är en egenskap som ska övas upp just genom gruppmusicerandet.

Gustafsson³⁴ framhäver ytterligare en för musikklasserna positiv bieffekt med antagningsproven och det är att det bidrar till att etablera klasserna i det kommunala kulturlivet och hävda musikklassernas pedagogiska vederhäftighet och därmed också status.

En del skolor aviserar att inga förkunskaper krävs av eleven men ändå har man antagningsprov som urvalsförfarande. I följande informationstext, hämtad från en hemsida, försöker man tona ned betydelsen av antagningsprovet.

Musikintresse – ett måste

För att söka till musikklasserna krävs inga speciella förkunskaper, men en stor vilja att lära sig sjunga och spela. Eleven gör ett inträdesprov som hjälper både lärare och barn att avgöra om eleven kommer att kunna tillgodogöra sig undervisningen.

Om motivation och musikintresse är det som framhävs som avgörande för antagning så kan man fråga sig om antagningsprovet innehåller moment som mäter just dessa saker.

---

³² Gustafsson, Jonas (1990).

³³ Proposition 1995/96:200 *Fristående skolor m.m.*

³⁴ Gustafsson, Jonas (1990).

Har en elev med stor motivation men sämre musikaliska egenskaper någon chans emot eleven med tydlig musikalisk begåvning men som söker musikklass under sina föräldrar starka påverkan? Troligtvis inte, men kanske kan en stark motivation vara avgörande mellan två jämbördigt musikaliska elever.

Kvotering

Huruvida någon typ av kvotering förekommer i musikklassernas antagningsförfarande kan man inte utläsa ur denna undersökning men det är inte omöjligt. För profiler där tonvikten läggs på körsång skulle kvotering kunna bli aktuell om det är väldigt sned könsfördelning hos de sökande. Ett förhållande med minst en tredjedel pojkar framhålls ibland som optimalt så att klasskören har en fungerande stämbalans när pojkarna når målbrottet i tonåren. Har man en musikprofil med inriktning mot instrument och orkester kan det tänkas att man prioriterar vissa instrument eller instrumentgrupper för att få en fungerande ensemble. Det krävs mycket arbete för musikläraren att anpassa notmaterialet eftersom de flesta orkestermedlemmar har en helt egen stämma. I kör använder hela kören samma notmaterial även om mycket material måste anpassas för att passa den musikaliska nivån på kören.

Musiklärarna, kompetens och förhållningssätt

Musiklärarna i landets musikprofiler har överlag ett relativt brett förhållningssätt till både musikaliska genrer och olika typer av musicerade och skapande inom ramen för undervisningen. Det finns en stark överrepresentation av GG-utbildade musiklärare och det kan bidra till detta breda förhållningssätt till musikprofilernas verksamhet. Utöver de lärare som arbetar kontinuerligt med eleverna tar dessutom majoriteten av skolorna hjälp av extern kompetens för att ytterligare fördjupa sig i något område eller i andra fall bredda sig ytterligare. Denna möjlighet finns inte alls på samma sätt för den vanliga musikundervisningen i grundskolan. Många skolor samarbetar med musikskolan kring musikprofilens undervisning vilket också ger en större kompetensspridning.

I Lindgren³⁵ kan man läsa att när musiklärarna ska rekryteras i de fem försökskommunerna (Botkyrka, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Täby) är det ett antal kriterier som prioriteras. Först och främst krävdes det ettämneslärare i musik, helst med sång som tillval. En kombination med rytmik kunde också vara en fördel. Tvåämnesutbildning ansågs inte vara tillräcklig men körpedagogisk påbyggnadsutbildning skulle räknas som en merit. Men detta var alltså under 1980-talet och jämför man med denna undersöknings resultat så visar det att mycket har hänt. Endast en knapp tredjedel av lärarna har sång eller kör som sin huvudinriktning och rytmiklärare är mycket knapphändert representerade (4) i lärarkåren. Åtminstone nio tvåämneslärare arbetar i musikprofilerna och jag tvivlar på att de känner sig underkvalificerade för arbetet.

I inledningen ställer jag frågan om musiklärarnas bakgrund kan påverka det musikaliska innehållet och man kan inte alls se något tydligt mönster i undersökningen. De mer sånginriktade musikprofilerna har inte enbart sång- och körpedagoger som man kanske skulle kunna anta. Inte heller har de instrumentalt inriktade musikklasserna uteslutande lärare med instrumental högskoleutbildning som bakgrund även om det är vanligt. Snarare verkar det finnas kombinationer av olika typer av lärare på samma skola som kan komplettera varandra i kompetens och yrkeserfarenhet.

---

³⁵ Lindgren, Kurt (1987).

Man kan klart konstatera att musiklärarna som arbetar i musikklasser i Sverige har en väldigt hög kompetensnivå. 98 procent har musikutbildning på högskolenivå jämfört med 75 procent generellt för musiklärare i landet³⁶. Flera lärare har dessutom mer än en högskoleutbildning i musik och alla har ett eget musicerande på fritiden med undantag för småbarnsföräldrar som kanske snarare tagit en paus med det egna musicerandet en period. Med så goda förutsättningar borde i princip alla skolor uppvisa lokala styrdokument som är tydliga att arbeta efter och lätta att förstå för elever. Är så fallet? Svaret är ett absolut nej. ALLA skolor kan inte uppvisa detta. Det besvaras genom att knappt hälften av skolorna inte har skickat in sin kursplan och ungefär hälften av dessa sedan inte heller ger någon motivation till detta. Men de styrdokument som kommit in då, håller de en hög nivå?

Med hög nivå för den lokala kursplanen menar jag följande:

1. Att *alla* nationella mål på något sätt är representerade i texten.
2. En tydlig progression som man kan följa över alla skolåren i verksamheten gör det lättare för eventuella nya lärare att börja jobba i verksamheten.
3. Beskrivning av arbetsätt och utvärderingsformer.
4. Ett språk som elever, föräldrar och andra lärarkollegor kan ta till sig och förstå.
5. En snygg layout och tydlig uppställning som gör det lätt att ta till sig texten.

Med hög nivå för de lokala betygskriterierna menar jag följande:

1. Att *alla* nationella mål på något sätt är representerade i texten.
2. Konkreta exempel på hur eleven uppvisar att man nått varje mål.
3. Ett språk som elever, föräldrar och andra lärarkollegor kan ta till sig och förstå.
4. En snygg layout och tydlig uppställning som gör det lätt att ta till sig texten.

Svaret blir att det är ytterst få dokument som svarar upp till alla ovanstående punkter men ungefär en dryg tredjedel är ändå väldigt goda exempel på kursplaner och betygskriterier. Den andra tredjedelen är dokument som med viss revision och översyn kan bli bra.

I den sista tredjedelen finns exempel på helt borttagna mål, exempelvis att musicerandet består enbart av sång eller instrumentalspel. I andra dokument finns inga skapandemål beskrivna men den sämsta sortens lokala styrdokument är den som är direkt och ordagrant kopierad från de nationella styrdokument. Här har man struntat helt i direktivet att man skall forma egna lokala dokument utifrån lokala förutsättningar. Det som är en tydlig brist i många styrdokument är att arbetsätt och utvärderingsformer inte beskrivs alls. Man definierar dock *vad* man arbetar med men inte *hur* man arbetar eller hur man bedömer att eleverna nått målen. På många dokument saknas en del viktiga detaljer som exempelvis kommun, skolans namn, datum för revidering etc. Det är anmärkningsvärt när dessa dokument är offentliga handlingar.

Sammantaget är ändå inte de lokala styrdokument så dåliga även om det är en ojämn kvalitet. Vad finns då för orsaker till ojämnheten? Vilka faktorer hindrar musiklärarna från att skapa lokala styrdokument med en hög kvalitet?

Det första att nämna är **de nationella styrdokumentens utformning**. Många lärare upplever dem som svårtolkade, luddiga och överambitiösa:

---

³⁶ NU-03 (2005).

Jag har ganska bra översikt och använder mig av dem kontinuerligt i min verksamhet men tycker att vissa kriterier är svåra att tolka och jag skulle gärna få mer hjälp med det.

En del saker i kursplanen fungerar utan problem medan annat är helt verklighetsfrämmande. Hur kan man tro att ALLT som står i kursplanen ska hinnas med på den tidstilldelning som finns.

Inget problem med betygsättningen i musikklasserna, där räcker tiden. För den obligatoriska musikundervisningen är ju korrelationen tid – betyg ett skämt! Och varför ställer Skolverket högre kunskapskrav på grundskolelever än lärarstuderande?

Jag läser dem ibland och jobbar utifrån dem, men förstår inte hur man ska kunna leva upp till dem i en icke musikklass, det är knappt man klarar det med 5 timmar i veckan.

För ”luddigt” skrivna, man kan tolka dem hur som helst.

Även NU-03 kom ju fram till att de nationella styrdokumenterna skulle behöva ses över och ingenting verkar ha hänt med den revideringen sedan utvärderingen publicerades 2005. Sedan regimskiftet 2006 från socialdemokratisk till borgerlig regering har den svenska grundskolans bristande måluppfyllelse debatterats flitigt. Tyvärr lyfts inte de estetiska ämnena fram utan som så många gånger förut prioriteras kärnämnen. Kanske kommer vi ändå att få se en förändring av alla styrdokument inom en snar framtid.

Sedan har vi **musiklärarnas förhållningssätt till dokumenten**. Det är inte kursplaner och betygsriterier som i första hand styr och driver de flesta lärare i sin yrkesutövning. Dokumenten kan för en del snarare kännas som en belastning och ett nödvändigt ont eller också ger man dem inte någon som helst betydelse.

Musiken är ett läroämne men borde inte betygsättas på samma sätt som något annat ämne. I musiken bygger vi upp värderingar som stärker självförtroendet - inte stjärper. Allas röst har lika värde.

Då jag jobbat i Kulturskola har jag ingen rutin på att läsa sådana dokument och jag är tveksam om det skulle innebära någon skillnad för hur jag jobbar om jag gjorde det.

Jag har svårt att förstå varför man ska betygsätta över huvud taget.

Som jag tidigare tagit upp i samband med analysen av de inlämnade styrdokumenterna fanns exempel på musiklärare som inte visste om det fanns någon kursplan eller inte. Man kan tycka att alla inblandade i verksamheten, och särskilt de som arbetar med eleverna, borde vara medvetna om hur kursplanen är utformad och vilka mål man arbetar mot. Det är särskilt viktigt i de fall man samarbetar med musikskolan kring undervisningen eftersom dessa lärare inte arbetar under mål som är uppsatta av någon myndighet. I musikskolan jobbar man i princip utifrån rent musikaliska mål och varje enskild lärare har, vare sig den är nedskriven eller inte, sin egen kursplan uppställd för varje elev eller ensemble. De flesta av musiklärarna i landets musikprofiler är dock ändå väl medvetna och insatta i att vi ska formulera lokala dokument även om denna arbetsuppgift ibland för många kan kännas betungande och tidsödande.

Nästa hinder för att jobba fram riktigt bra lokala styrdokument är **musiklärarnas höga arbetsbelastning**. Det tar tid att formulera dessa planer och det är svårt att prioritera detta i konkurrens med den löpande verksamheten. Det är ständigt musikaliska deadlines i form av konserter och framträdanden och musiklärarna har ett stort ansvar att leverera en så god musikalisk kvalitet från sina elever som möjligt hela tiden. Lärarna har hela tiden många vakande ögon på sin utåtriktade verksamhet vilket kan vara både en sporre och ett stressmoment. Här borde det vara upp till rektorerna att hjälpa musiklärarna att omprioritera tiden till att få jobba med kursplaner och mål kontinuerligt. **Skolledarnas förhållningssätt** till musikämnets utformning är tyvärr inte

alltid den bästa även om många rektorer är insatta i musikklassernas verksamhet finns det en stor del rektorer som inte egentligen har så stor förståelse för musiklärarnas arbetssituation.

Eftersom vi är ganska nya med musikklasser, så har vi stöd från ledningen, men de har inte insett att vi behöver mer tid för att planera, så det känns jobbigt. Vi har inte fått tid till att göra en lokal kursplan vad som gäller från åk 4-9. Känns stressande.

Min skolledning förstår sig ganska lite på ämnet och hur musikklassernas undervisning är upplagd och jag kan ibland känna mig oförstådd för det som behövs för att undervisningen ska kunna ge ett ”fullgott resultat”.

Ledningen stöttar mig men förstår inte alls vad vi gör och hur mycket arbetet det är förutom undervisningen.

Det första av citaten ovan är anmärkningsvärt. I uppbyggnadsfasen av en ny verksamhet är det särskilt viktigt att de som ska arbeta med den får tid och resurser att formulera en övergripande plan *innan* man börjar arbeta med verksamheten. Revidering bör göras sedan efter hand när man får erfarenhet av planen i verkligheten. Risken finns att det blir några år av experimenterande på elevernas bekostnad. När väl kursplanen konstrueras i detta fall finns risken att man skriver ned i kursplanen vad man gjorde i stället för vad man kanske borde ha gjort. Jag återkommer till musiklärarnas arbetsbelastning i stycket om paraplyorganisation längre fram.

Det sista hindret att nämna kanske borde vara det första. Kompetens att skriva egna lokala kursplaner och betygskriterier får man kanhända inte från sin **högskoleutbildning**. I min egen utbildning lyste denna färdighetsträning med sin frånvaro. Det finns anledning att tro att flera musiklärare har liknande erfarenhet av sin utbildning.

De nationella styrdokumentens relevans

Att musiklärare i musikklass skulle vara bättre på att skriva lokala styrdokument än musiklärare i allmänhet kan man inte på något sätt hävda, men förutsättningarna för att sedan utföra kursplanen i verkligheten är avsevärt bättre för musikklasslärare som har mer undervisningstid tillsammans med studiemotiverade elever. Med de förutsättningarna kan man ha en möjlighet att uppnå det som den nationella kursplanen strävar efter i musikämnet men vilket väldigt få vanliga klasser har. Man måste ställa sig den frågan som många musiklärare gjorde i enkäten: Är de nationella styrdokumenterna egentligen relevanta för någon annan skolform än musikklassens? Hade de som arbetade fram kursplanerna och betygskriterierna i musik inte någon uppfattning om vilka förutsättningar som finns för musikämnet ute på landets grundskolor? I de lägre skolåren är det mycket ovanligt med utbildade musiklärare. Läget är något bättre i de senare skolåren men det saknas behöriga lärare även här. Instrument, material och inventarier för musikämnet finns inte och prioriteras inte heller om det inte finns någon engagerad lärare med musikintresse och även hos en del av skolorna i undersökningen ser det väldigt skralt ut vad gäller innehav av instrument. Kanske finns det ett samband mellan den sjunkande behörighetsnivån på landets musiklärare i grundskolan och de svårtolkade styrdokumenterna. Om uppdraget i arbetet inte korrelerar med verkligheten blir det omöjligt att stanna kvar i yrket. Även nyutbildade musiklärare kanske söker sig andra arbetsplatser av samma orsak. Hur hanterar musikhögskolorna och lärarutbildningarna denna verklighet? Anpassar man innehållet i utbildningen så att man förbereds på att hantera kraven från Skolverket samtidigt som musikämnet på många

skolor nedprioriteras till fördel för kärnämnen? Eller bearbetar man Skolverket för att få till stånd en ändring av styrdokumentet såsom uppmanas i NU-03?

Betygen – jämförelse med vanliga klasser.

Ett par av lärarna i undersökningen ifrågasatte helt betygssättning i musikämnet och kanske säger inte musikbetyget egentligen någonting om vad eleverna kan när det innehållsmässigt kan skilja så mycket mellan ett Godkänt betyg i vanlig musikundervisning och musikklassundervisning. Att likvärdigheten saknas för musikämnet allmänt i Sverige kunde även NU-03 konstatera.

Jag drar mig till minnes en diskussion som jag för en tid sedan hade om betygssättning med en musikleklärarkollega som arbetar på en som denne upplevde det ganska tungjobbad 6-9 skola med vanliga klasser. Han tyckte att det var konstigt att en del av mina elever bara hade Godkänt betyg. De borde ha minst Väl Godkänt allihop var inställningen och det är väl egentligen min inställning också men jag motiverade det med att jag måste utgå ifrån de betygskriterier som finns och kan inte sätta mer än godkänt på vissa elever, trots att vi har fler timmar på schemat. Jag i min tur ifrågasatte att i princip alla elever på den skolan hade minst G och motivationen till detta var att de ju hade varit närvarande och då skulle ha G. Här har alltså skett en nedtaxering av betyget och liknande erfarenheter verkar finnas hos lärarna i undersökningen. Vetskapen finns att extra resurser inte prioriteras för elever som inte når målen i musikämnet. Om man inte godkänner många elever blir man synliggjord som lärare och får själv försöka inom ramen för sin arbetstid att lyfta eleverna till den nivå de egentligen ska vara på. Detta är en omöjlighet för flertalet musiklejare.

De flesta av Sveriges musikklasser finns inom ramen för en vanlig grundskola. Vanliga klasser har musikämnet enligt normal timplan och ska bedömas med samma kriterier som musikklasser. Flera lärare beskriver i enkäten problemen som finns just vid betygssättning och där vanliga klasser finns jämför sig eleverna sinsemellan. Där enbart musikklasser finns har man istället som lärare inga vanliga elever att förhålla sig till.

... ibland kan det vara svårt att avgöra gränser för betyg, eftersom vi bara har musikklasser på skolan och inte kan relatera till "vanliga" elever. Nu är ju betygen iofs inte relativa men betygskriterierna går alltid att tolka till olika nivåer och det är inte alltid lätt att hitta helt rätt när man inte har ett representativt urval.

För musikklasserna känns nivåerna och intentionerna rimliga. Till vanlig musikundervisning blir de däremot oerhört höga. Detta anser jag gör att "alla" musiklejare sätter mycket snälla betyg i vanliga klasser och rätt betyg i musikklasser. Det blir väldigt orättvist.

Det som är svårt är jämförelsen med "vanliga" klasser. Vad är MVG hos dem och vad är MVG hos oss. Har vi för höga krav - har de för låga krav?

Jag gillar inte betyg i allmänhet och i dagsläget är det ett mycket trubbigt arbetsredskap eftersom barn som går i musikklass och har 5 timmar "högpresterande" musikundervisning i veckan i slutänden kommer att jämföras med barn som gått tre år på en vanlig högstadieskola med sjukskriven musiklejare. Alla måste egentligen få MVG och hur premierar man då de extra duktiga?

Våra betygskriterier är kommunala och reviderades av musiklejarna på kommunens högstadieskolor 2003. Förutsättningarna för musikundervisning ser väldigt olika ut på skolorna och det avspeglas inte alls i betygskriterierna vilket de kanske borde.

Att samarbeta kring betygssättning på en skola eller kommun kan vara en bra modell förutsatt att man är överens om vad musikämnet syftar till i allmänhet.

Jag delar betygskriterier med de 2 (utbildade) lärare som har musik i övriga klasser= svårt att nå samsyn.

Vi är flera lärare som samarbetar kring eleverna vilket ofta underlättar betygssättningen.

Lokaler och utrustning

Musikklassernas krav på lokaler kan skilja något från vanlig musikundervisning. Jag tänker närmast på körundervisning med många fler elever i gruppen än vad som är normalt i musikundervisningen. Man behöver helt enkelt större utrymmen. Akustiskt skiljer sig instrumental- och körundervisning också åt. Nu kan man ju tycka att alla skolor borde ha en större sal akustiskt anpassad för sång eftersom sången liksom instrumentalspelet ska utgöra ämnets kärna enligt KP 2000. Man bör av samma anledning också ha fler mindre grupper i anslutning till musiksalen som är fullt rustade med instrument och akustiskt anpassade för instrumentalspel. Denna beskrivning av musiklokaler är nog att betrakta som ett drömscenario för de flesta musiklärare i Sverige och inte ens musikklassernas lokalsituation uppnår en sådan nivå dock med vissa undantag.

En lärare i undersökningen kommenterar frågan om instrument att man inte har tillräckligt med utrustning för att kunna klara de nationella målen. Sex lärare anger också musiklokaler som ett hinder för att eleverna ska kunna få godkänt men tre av dessa visar sig ha välutrustade eller åtminstone hyfsat utrustade musiklokaler. Förvånande är att flera skolor som faktiskt saknar utrustning för att överhuvudtaget kunna nå nedanstående mål, inte kommenterar eller uppger detta som ett hinder i betygssättningen:

Kunna delta i gruppmusicerande med melodi-, rytm och ackordspel samt kunna reflektera över och bedöma utförandet³⁷

Nu kan man i och för sig ifrågasätta innehållet i MR:s basutrustningslista, som reviderades 2002. Framförallt den tekniska verkligheten ser väldigt annorlunda ut idag 2008. Listan ger ändå en fingervisning om vilken typ av utrustning som krävs och den kan också vara en hjälp för musiklärare som behöver argumentera för mer resurser till musikinventarier.

Flera skolor samarbetar med musikskolan och det ger större möjligheter att utnyttja varandras resurser vad gäller lokaler, instrument och teknisk utrustning såsom ljudteknik etc. Frågan om för musikämnet anpassade lokaler kan ibland ställas på sin spets. Ingen ifrågasätter att man har ett visst antal fullt utrustade kök för hemkunskapsämnet men en del rektorer drar sig faktiskt inte för att föreslå att man ska undervisa i musik under de mest spartanska förhållanden. Prova att ha hemkunskap i ett kök med en spis, fem kastruller och klassutrustning slevar – det går inte men det är faktiskt vad en del musiklärare förväntas göra i sitt ämne.

En kollega till mig undervisade under en period i skolans bibliotek och i Runbergs uppsats³⁸ bedriver en av musiklärarna sin musikundervisning i en träslöjdssal. Detta är kanske extrema exempel men alltför ofta har jag själv haft diskussioner kring akustik eller ventilation i musiksalen där man ska bedriva undervisning med 80 elever på

³⁷ Skolverket, Kursplan 2000 Uppnåendemål.

³⁸ Runberg, Mats (1999).

samma gång (i en lokal anpassad för 45 elever) och i undersökningen finns exempel på liknande erfarenheter.

Elevernas förkunskaper

Elevernas bristande förkunskaper lyfts fram av några lärare och grundskolornas vanliga musikundervisning får kritik.

Jag tycker att vi måste belysa skillnaderna i vad eleverna har gjort i år 1-6. Det är mycket svårt att arbeta efter otydliga betygskriterier och mål. I matematik ska alla kunna de fyra räknesätten när de börjar högstadiet. Finns det egentligen NÅGOT som jag kan vara SÄKER på att ALLA elever kan/har gjort i musikämnet när de kommer från olika skolor och börjar på högstadiet? Tyvärr tror jag svaret blir NEJ på den frågan. Vad gör vi åt detta?

Orimligt stora skillnader i förkunskaperna hos eleverna. Det skiljer ibland upp till 6 läsår kunskapsmässigt! Inte så lätt att lägga upp en bra undervisning där alla kan utvecklas på lite tid och i stora grupper då!

Under antagningsprovet har vi frågat den sökande om vad man gör på musiken i skolan och alltför ofta får vi svaret att man inte har någon musik. "Vi sjunger ibland på engelskan" eller "Vi har sångsamling alla klasser i gymnasalen" har också varit vanliga svar. Det är ju katastrof om eleverna inte får den undervisning de faktiskt har rätt till. Det gör att barn som får musikundervisning på fritiden, d.v.s. som också har föräldrar med bättre ekonomi, de barnen har mycket större chans att komma in i musikklassen.

Musikklass som etikett och marknadsföringsverktyg

Det som länge varit den allmänna uppfattningen om vad man vanligtvis gör i musikklasser d.v.s. att man nästan bara sjunger får absolut revideras. Större delen av de musikklassverksamheter som bedrivs idag har en stor bredd och oftast ingår även körsång men i olika stor utsträckning. En del skolor har t.o.m. polariserat sig från den föreställningen och beskriver sig själva som att man skiljer sig från det vanliga. Man försöker alltså göra en egen programbeskrivning med utgångspunkt från den allmänna uppfattningen. För att illustrera detta vill jag delge läsaren följande citat:

I stort sett sjunger vi i kör lika mycket som vi har ensemble, dvs. spelar i band eller orkester. Dessutom har vi musikteori och en timme fritt val. Redan här skiljer vi oss från den vanliga formen av musikklass som vi finner i Sverige där körsången tar all plats. X-skolans musikklasser är redan i sin grundval nyskapande.

Musikklass som profil har som jag skrev i inledningen blivit ett varumärke på den allt tuffare skolmarknaden. Många nya friskolor har etablerat sig med olika typer av pedagogiskt förhållningssätt som sitt varumärke. Kommunala skolor måste då också skapa ett alternativ till friskolorna för att inte bli dränerade på starka elever och få behålla resursstarka familjer och bl.a. musikklass är en stor möjlighet till just detta. Bra PR är en viktig faktor för att synas och locka till sig elever med tillhörande elevpeng. På hemsidor och i färgglada broschyrer lyfter man gärna fram det som kan locka till sig så många sökande som möjligt, nämligen att det är roligt och spännande för barn och ungdomar.

Turné på schemat

In med förstärkare, gitarrer och högtalare i turnébussen, iväg till en scen, packa upp och rocka loss. Sjunga kör med minst 50 andra ungdomar på läger. Skriva manus på svenskan, repa låtar på musiken och sen flytta upp på scenen och göra en föreställning.

Klasser där man trivs...

Att trivseln är stor i dessa klasser behöver vi kanske inte tillägga. Självklart påverkar detta också resultaten i andra ämnen. Om Du redan från årskurs 4 vill gå i en klass med välutbildade och erfarna lärare, ett gott kamratskap, en öppen och trevlig atmosfär och en sammanhållning som kommer att sätta sin prägel på Dina kommande 6 år i grundskolan, så är Du hjärtligt välkommen att söka till X Musikklasser på X-skolan.

Ett par profiler lånar uttryck från gymnasiets värld och kallar sig för musikallinje och rocklinje. Ordet *linje* är tydligt värdeladdat på ett positivt sätt och upplevs stå för bl.a. kvalitet och kvalificerad utbildning på en högre nivå. Ett annat exempel på gymnasieflirt hittar man i en nytryckt broschyr där man utöver antagningsprov pratar om behörighet till musikklassernas verksamhet:

Behörighet:

För sökande till årskurs 4 krävs genomgången grundskola åk 1-3. För sökande till årskurs 5 krävs genomgången grundskola åk 1-4.

Detta ter sig mycket underligt och man kan undra om skolan haft problem med många sökande som inte har haft denna behörighet tillgodosedd. Den kategori elever som möjligen inte skulle ha det skulle kunna tänkas vara invandrade elever som nyligen flyttat till Sverige. Att utesluta elever alls från att söka kan inte på något sätt vara tillåtet, även om jag misstänker att detta inte är avsikten med texten i broschyren. Konsekvensen av texten blir olaglig om man hårdtrar direktivet.

En del skolor gör redan i sin programförklaring en vägledning om vilken typ av genreinriktning musikprofilen har. Följande citat är hämtade från olika informationsblad och hemsidor:

Vi vill ge eleverna en bred allmänmusikalisk utbildning med inriktning mot ”ickeklassisk” musik samt möjlighet att kunna söka sig vidare mot högre musikstudier, /.../
Musikundervisningen är inte specialiserad på någon enskild musikgenre, utan vi använder oss av allt från visa till rock och lägger stor vikt på samspel och ensembler.

Undervisningen utgår från rock- och popmusik och med lusten och glädjen som drivkrafter erövrar vi sedan större delen av musikens värld.

... en fristående grundskola med klassisk instrumentundervisning som profil...

Övergripande organisation

Att landets musikprofilklasser inte har en egen paraplyorganisation är egentligen konstigt. Flera personer som arbetar på musikhögskolenivå har också föreställningen om att det skulle finnas någon sådan vilket borde vara det naturliga när det funnits musikklasser sedan länge och dessutom när ökningen av musikklasser varit så markant de senaste 20 åren. En organisation behövs för att man ska kunna delge varandra erfarenheter och kunna skapa likvärdiga förhållanden i elevernas utbildning liksom musikleärares arbetssituation. Lindgren skrev redan 1987 så här:

Även om musikleärarna i musikklasser ibland kompenseras för det merarbete de utför i samband med bl.a. den utåtriktade verksamheten, så torde frågan om avtalsreglering komma att aktualiseras.³⁹

Någon avtalsreglering har inte kommit till stånd för musikleärare i musikklasser utan en mängd olika lösningar har gjorts på skolorna. Lösningar som för en del musikleärare inte är acceptabla. En paraplyorganisation kan hjälpa till att driva sådana fackliga frågor när inte de befintliga facken uppmärksammat problematiken i musikklasslärares

³⁹ Lindgren, Kurt (1987).

arbetssituation under alla dessa år. Gruppen har kanske inte ansetts tillräckligt stor hittills men när gruppen är över 200 musiklärare borde energi läggas för att se över arbetsbeskrivningar.

En engagerad musiklärare har i enkätens öppna frågor gett uttryck för behovet av paraplyorganisation:

Vi saknar en gemensam organisation som kan hävda musikklassers specifika intressen gentemot beslutsfattare, rektorer m.fl. Vi har haft många rektorsbyten på vår skola och det drabbar den här typen av verksamhet. Vi har dessutom skolpolitiker som inte är så kunniga och som inte visar intresse för musikklasser. Det har varit och är en kamp för överlevnad! Mycket är upp till musiklärarens entusiasm, arbetskapacitet och kompetens. Jag tror att vi behöver någon form av riksorganisation för musikklasser om vi ska överleva i framtiden och inte bara vara hänvisade till hur Adolf Fredrik driver vissa frågor gentemot Skolverket.

Vi har sedan årsskiftet en ny rektor som ska spara pengar... känns det igen?! Det känns tyngande att än en gång behöver förklara och försvara vår verksamhet som vi nu börjar få lite struktur på. Hon är väl positiv i grunden men ekonomi är ju ekonomi... Hon har ifrågasatt om vi behöver ha kvällsverksamhet och vi är rädda att vårt nuvarande avtal då det gäller nedsättning i tjänst/undervisningstid ska ändras eller upphöra.../ Tänk om det fanns någon rikstäckande organisation med gemensamma direktiv dit man kunde hänvisa varje ny rektor ☺!

Många musikklasslärare har ändå lyckats stämma träff nästintill årligen och det var Bengt Går sjö i Norrköping som initierade till denna träff första gången 1988. En stark bidragande orsak var att musikklassernas verksamhet var hotade från politiskt håll och det fanns orsak att samarbeta för få musikklasser att få finnas kvar. Sedan dess har värdskapet för denna träff vandrat mellan olika musikklasskolor och värdskolan står för all organisation kring träffen mot en kursavgift från deltagarna. Med hjälp av minnesanteckningar från träffen i Uppsala 2000 och egna erfarenheter kan man lista de senaste träffarna till följande skolor:

1988 Norrköping	1999 Örebro
1989 <i>Inget möte</i>	2000 Uppsala
1990 Linköping	2001 <i>Inget möte</i>
1991 Stockholm AF	2002 Norrköping
1992 Kristianstad	2003 Haninge
1993 <i>Inget möte</i> – Konsert i Globen	2004 Helsingborg
1994 Göteborg	2005 Örebro
1995 Botkyrka	2006 <i>Inget möte</i>
1996 Stockholm AF	2007 Västerås
1997 Västerås	2008 <i>Inget möte</i>
1998 Karlstad	2009 Nacka (?)

På mötet i Kristianstad 1992 initierades en gemensam konsert med musikklasselever från de musikklasskolor som fanns då och året därpå, 1993 utgick musikklassträffen och istället organiserade man tillsammans en konsert med cirka 5000 sjungande musikklasselever i Globen i Stockholm. Detta var embryot till det som senare skulle bli Adolf Fredriks Luciakonsert i Globen. Under musikklassträffen i Göteborg 1994 fördes diskussioner om att skapa en förening för musikklasserna i Sverige men man kom då fram till att i stället fortsätta vara ett nätverk där den skola som har värdskapet för nästa möte också har ansvaret för att bjuda in alla musikklasser, även nya sådana.

Det faktum att man lyckats hålla denna träff igång sedan 1988 tolkar jag som att det finns ett starkt behov att få träffas och utbyta erfarenheter och det behovet finns troligen hos många av dem som inte tidigare fått en inbjudan. Med hjälp av en organisation kan man lättare upprätta ett register och därigenom också ytterligare förstärka musikklassernas legitimitet i samhället. Organisationen skulle kunna vara ansvarig för att organisera den återkommande träffen och eventuellt att upprätta en gemensam hemsida där alla musikklasskolors hemsidor kunde nås. Med den, både breda och djupa, kompetens som musiklärarna i musikklasserna har skulle man kunna organisera workshops och fortbildning med varandra som inspirationskälla.

Det kan dock finnas en fara med en paraplyorganisation och det är om man ställer upp villkor för medlemskapet likt begreppet musikklass i bakgrundstexten. Därigenom utesluter man skolor och bildar olika lag. Det tror inte jag tjänar något som helst syfte. Bättre är att välkomna alla, acceptera de olika inriktningarna och försöka lära av varandra på olika sätt.

En lösning skulle kunna vara att exempelvis ingå som en egen underavdelning i Musiklärarnas Riksförbund som är en fackligt oberoende riksorganisation för all typer av musiklärare.

Begreppet musikklass igen

I bakgrunden skrev jag om begreppet musikklass och redogjorde inte då för min egen tolkning. Detta helt enkelt för att jag inte själv riktigt är klar över vilka kriterier som absolut *ska* gälla. Det finns så många varianter på musikklasser som arbetar på ett för eleverna kvalitativt sätt men som kanske inte uppfyller vissa av de där punkterna.

Exempelvis: Måste man vara en klass för att få heta musikklass? Nej, inte om eleverna har en rejäl kvalitativ fördjupning i musikämnet och en bra organisation för hur det ska fungera. På en mindre ort kanske man inte har ett tillräckligt stort elevunderlag för att kunna fylla en hel klass så måste man kunna hitta lösningar som fungerar och det ser man också exempel på i undersökningen. Målet är väl ändå att så många elever som möjligt ska få chans att utvecklas och fördjupa sig musikaliskt. Något som egentligen redan är målet för ordinarie musikundervisning men som den tyvärr inte alltid kan leva upp till. Måste undervisningen ha en vokal inriktning? Nej, instrumentalklasser är ju också musikklasser och många musikklasser i Sverige har ett brett innehåll där även sången ingår.

Jag anser att det viktigaste är att undervisningen syftar till att utveckla elevernas musikkunskaper på ett sätt som inte snävar in dem inför framtiden. Sedan kan undervisningen läggas upp på många olika sätt och inget sätt behöver vara fel eller rätt. Men man måste utgå ifrån de gällande styrdokument som finns vare sig man vill eller inte. Det åligger alla tjänstemän att arbeta efter de direktiv som ens överordnade ställer upp, men många musiklärare identifierar sig snarare som kulturarbetare än som tjänstemän.

Om man ska ha ett gemensamt begrepp på musikprofilklasser bör det befintliga i alla hänseende formuleras om och en ny minsta gemensam nämnare hittas. Kanske finns ett sådant behov, eller kanske inte.

Vidare forskning kring musikklasser

När man undersöker musikklasser kommer man automatiskt in på jämförelser med den ordinarie musikundervisningen i grundskolan och det finns många frågeställningar kring detta förhållande. Enstaka jämförande undersökningar⁴⁰ mellan vanlig klass och musikklass har gjorts men inga mer omfattande sådana med ett större urval och över tid. Det skulle exempelvis vara intressant att göra en jämförelse mellan 2 klasser som får samma musikundervisning men där den ena utgör en klass med elever som antagits med ett traditionellt antagningsprov och den andra är en vanlig klass. Vilka skillnader och likheter finns klasserna emellan och vad beror de på.

Musikklassernas ekonomiska förutsättningar skiljer sig mycket i landet och denna undersökning har inte lyckats belysa denna del av verksamheten nämnvärt varför det skulle vara av intresse att göra en sådan jämförande studie.

Något som inte tagits upp alls tidigare är den stora resursen som elevernas föräldrar utgör. Många musikklasser organiserar sina föräldrar i en föräldraförening vars syfte ofta brukar vara att på olika sätt stötta musikklassernas utåtriktade verksamhet. Kommunerna är på olika sätt reglerade ekonomiskt och med den utåtriktade konsertverksamheten följer en ekonomisk organisation som inte skolan som organisation får hantera. Därför arrangeras ofta denna verksamhet av exempelvis en föräldraförening. Förutom den ekonomiska lösningen hjälper föräldrar till med allt möjligt kring konsertverksamheten. Utan denna resurs skulle det vara svårt för många musikklasser att ha den omfattande utåtriktade verksamhet som blivit många skolors signum. En kartläggning av hur föräldraföreningarnas arbete ser ut skulle ytterligare förtydliga bilden av Sveriges musikklasser.

---

⁴⁰ Hansson, Pernilla & Skoog, Anna (2006) samt Sandborgh, Elisabet (1989).

7. Slutord

I denna uppsats har jag försökt skapa en samlad bild av Sveriges musikklasser. Vilka de är, vad de gör, vilka olika typer av musiklärare som arbetar med dem och hur dessa förhåller sig till de nationella styrdokumenterna.

Det visade sig att min ingångslista på skolor mer än fördubblades och att musiklärarnas kompetens vida överskrider landets snitt. Förvånande var att endast hälften av skolorna lämnat några lokala styrdokument men de inlämnade var överlag genomtänkta och klart godkända även om en del mindre goda exempel förekom. Kritiken från musiklärarna i musikklass mot de nationella kursplanerna och betygskriterierna är tydlig och klar. Uppmaningen till Skolverket blir att revidera de nationella styrdokumenterna så att de blir anpassade efter verkligheten i en vanlig musikundervisning eller möjligen anpassa verkligheten till styrdokumenterna, vilket i princip skulle innebära att alla skulle behöva ha minst fem timmar musikundervisning i veckan i anpassade lokaler⁴¹ med de instrument som krävs för att kunna nå alla mål.

Den nu rådande uppfattningen om musikklasser – att man bara sjunger bör revideras. Endast en femtedel av undersökningens musikklasser räknar sig själva till sång- och körklasser. En tiondel är rena instrumentalklasser och resten är varianter av blandad inriktning. Den nya sanningen är att musikklasser i stort är väldigt breda i sin musikaliska inriktning men vissa skolor är smala och om man vill söka sig till en musikklass måste man ta reda på hur det förhåller sig på just den skolan.

Så till sist vill jag ge ett par uppmaningar till alla musiklärare i musikklasser:

- Se till att skapa den riksorganisation för musikklasser, som många redan tror finns, för att på ett mer aktivt sätt kunna driva specifika frågor för musikklasserna och skapa en plattform för att hjälpa varandra på olika sätt i verksamheterna.
- Uppmuntra rektorer, som inte är fullt insatta i vad arbetet med musikklasser innebär, att träffa andra musikklassrektorer som har en större vetskap och förståelse. Genom ett nätverk där även skolledare har möjlighet att träffas kan många viktiga erfarenheter utbytas.

---

⁴¹ Musiklärarnas Riksförbunds Basutrustningslista.

8. Litteraturförteckning

Bell, Judith (2005) *Introduktion till Forskningsmetodik* (4: uppl.) Lund; Studentlitteratur.

Byström, Per-Åke; Johansson, Bo (1999) *Tidernas körklang: en bok om Adolf Fredriks musikklasser, Stockholms musikgymnasium och mycket annat*. Stockholm: Adolf Fredriks musikklasser.

Ekbäck, Anders (2003) *Musikklass på högstadiet – elevers upplevelse av musikprofil*. Examensarbete Musiklärarutbildningen, Musikhögskolan i Stockholm.

Eriksson, Thore (2004) *Vem tar ansvar för att eleverna når målen t.o.m. år fem i ämnet musik?* Examensarbete i pedagogik. Stockholm SMI.

Gustafsson, Jonas (1990) *Utvärdering av musikklassverksamheten i fem kranskommuner runt Stockholm. Slutrapport*. Centrum för musikpedagogisk forskning. Musikhögskolan i Stockholm

Gårsjö, Bengt (1995) *Musikklasser – Våra första profilskolor*. C-uppsats, Stockholm; MPC.

Hansson, Pernilla & Skoog, Anna (2006) - *Förekommer en mer språkutvecklande miljö i profilklasser?*- En studie av två språkutvecklande miljöer, Examensarbete. Lärarutbildningen Malmö Högskola.

Lutteman, Elisabeth (2006) *Musikklass ett pedagogiskt spänningsfält*. C-uppsats. Luleå Tekniska Universitet.

Lindgren, Kurt (1987) *En studie av en musikpedagogisk verksamhets formering i grundskolan, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm*.

Runberg, Mats (1999) *Kursplan? Vadå kursplan?* C-uppsats i musikpedagogik, Örebro universitet.

Sandberg Ralf, Heiling Gunnar, Modin Christer (2005) *Nationella Utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03)*. Stockholm; Skolverket.

Sandberg, Ralf (1993) *Musik – Huvudrapport. Den nationella utvärderingen av grundskolan våren 1992*. Skolverkets rapport nr 23. Stockholm Liber Distribution.

Sandborgh, Elisabet (1989) *Om musikämnets betydelse: en jämförande undersökning mellan en musikklass och en normalklass*. C-uppsats i musikpedagogik. Musikhögskolan i Stockholm.

Sapford, R.J. & Abbot, V. (1996) *Ethics, politics and research*, London; Sage.

Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*. SKOLFS 2000:135

Skolverket, (2006) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94*.

Skolverket. Avdelningen för utbildningsinspektion. *Antagningsvillkor till s.k. profilklasser i grundskolan*. PM 2005-05-31 www.skolverket.se

Svensson, Anna-Maria (1999) *Varför musikprofil - en studie av två skolor med musikprofil*. Examensarbete Musiklärarutbildningen. Kungliga Musikhögskolan i Stockholm.

Trost, Jan (2001) *Enkätboken*. Lund; Studentlitteratur.

9. Figurförteckning

Figur 1. Kunskapsmatris i Musik	16
Figur 2. Svarsfrekvens skolor.....	23
Figur 3. Skolornas regi.....	25
Figur 4. Startår musikklass.....	26
Figur 5. Täckning över skolår	26
Figur 6. Antal paralleller i musikklass på skolan.	27
Figur 7. Antal Elevplatser per musikklass	27
Figur 8. Antal musiklärare i musikklassen per skola.....	28
Figur 9. Musiklärare per parallell 4 till 9.....	28
Figur 10. Musiklärare per parallell 6 till 9.....	29
Figur 11. Musiklärare per parallell 7 till 9.....	29
Figur 12. Övergripande beskrivning av musikklassinriktning i staplar.....	30
Figur 13. Övergripande beskrivning av musikklassinriktning i procent.....	30
Figur 14. Antal sökande per utbildningsplats.....	35
Figur 15. Urvalsförfarande.....	35
Figur 16. Obligatoriska provmoment.....	36
Figur 17. Avgörande för antagning.	37
Figur 18. Undervisningstid i musik per vecka och skolår.....	38
Figur 19. Undervisningstid i musik per vecka i medel.	38
Figur 20. Ansvarsfördelning inom musikämnet för musiklärarna.	39
Figur 21. Instrument i musiksalarna.	40
Figur 22. Anlitar specialister i undervisningen.	41
Figur 23. Typer av specialister	41
Figur 24. Högskoleförberedande utbildningar hos musiklärarna.....	42
Figur 25. Högskoleutbildningar hos musiklärarna.....	42
Figur 26. Arbete innan musikklass.	43
Figur 27. Eget musicerande på fritiden.....	44
Figur 28. Typ av musicerande.....	44
Figur 29. Genremässigt innehåll.....	45
Figur 30. Musicerande i musikklasser.	46
Figur 31. Musikskapande i musikklass.....	48
Figur 32. Musikteori i musikklass	50
Figur 33. Vem styr innehållet i konsertprojektet?	50
Figur 34. Skolledningens stöd för den löpande undervisningen.....	51
Figur 35. Skolledningens stöd för konsertverksamheten.....	53
Figur 36. Musiklärarnas förhållningssätt till Skolverkets kursplan.....	54
Figur 37. Musiklärarnas förhållningssätt till Skolverkets Betygskriterier.....	56
Figur 38. Musiklärarnas övergripande inställning till Skolverkets Kursplan.....	57
Figur 39. Musiklärarnas övergripande inställning till Skolverkets Betygskriterier.....	57
Figur 40. Hur musiklärarna upplever betygssättningen.....	58
Figur 41. Hinder för eleven att uppnå Godkänt betyg.....	59
Figur 42. Inlämnade styrdokument.....	63

10. Bilagor

Bilaga 1. Missiv

Hej

Du har fått detta brev därför att du arbetar med musikprofil i grundskolan.

Det gör även jag och jag har en del funderingar kring hur man kan lägga upp musikämnet inom ramen för en musikprofil i grundskolan. Jag är mycket nyfiken på hur det ser ut hos er ute i landet. Vilka likheter och skillnader i förutsättningar finns för musikprofilen?

Mina tankar, och era svar på medföljande enkäter, tänker jag samla i en C-uppsats som jag gör vid Musikhögskolan i Stockholm och den kommer att färdigställas under våren 2008.

Det finns 2 olika enkäter

- 1) **Enkät till skolor med musikklassprofil** där endas en person (musiklärare eller rektor) fyller i den övergripande informationen om verksamheten på er skola.
- 2) **Enkät till musiklärare i musikklassprofil** där alla musiklärare som jobbar i verksamheten fyller i eftersom förhållningssättet ju kan skilja en del från lärare till lärare.

Om du vill ha den färdiga uppsatsen med skickad till er i PDF form så går det utmärkt att anmäla det i slutet av enkäten.

Jag hoppas verkligen att du vill medverka med dina svar och ser fram emot att få ta del av dem.

Hjälp mig att sprida enkäterna till alla berörda lärare/skolledare i din verksamhet.

Om ni inte vill medverka vore jag tacksam för ett besked om orsaken.

Hälsningar Yvonne Palm Lebel

Upplands Väsby musikklasser.

Musikhögskolan i Stockholm

Tel arb. 08-59097961 Tel. hem 018-327152 Mobil 070-6628599

yvonne.palm.lebel@edu.upplandsvasby.se

Bilaga 2. Skolenkät

Datum: _____

Enkät till skolor med musikklasser/profiler

1. Kommun _____

2. Skolans namn _____

3. I vilken regi drivs din skola? Kommunal skola Friskola

4. Musikklassens startår _____

5. Antal parallellklasser i musikklassprofil _____

6. Hur många olika musiklärare jobbar med musikklassprofilen på skolan? _____

7. Antal elevplatser i varje klass _____

8. Musikklassprofil finns i skolår 4-9 6-9 7-9 annat _____

9. Från vilket upptagningsområde kommer era elever?

Kryssa i det alternativ som passar bäst.

- Endast egna skolan
- I huvudsak egna kommunen
- Egna kommunen och närliggande områden.
- Hela länet
- Annat _____

10. Hur många sökande har ni ungefär per utbildningsplats? Kryssa i ett alternativ.

- Mindre än 1 per plats
- 1 per plats
- 1,5 per plats
- 2 per plats
- 3 per plats
- 4 eller mer per plats

11. Vilken form av urvalsförfarande använder ni er av?

- Antagningsprov
- Lottning
- Kösystem _____
- Annat _____

12. Vid antagningsprov - vilka obligatoriska moment innehåller det?

- Puls/rytmtest
- Härma tonslingor
- Hitta toner i ackord
- Sjunga given melodi
- Spela ett instrument
- Läsa en text
- Skriftligt musikteoriprov
- Intervju
- Andra moment såsom:
_____
_____
_____
_____

13. Vilket moment, av ovanstående, är det dominerande för om en elev kommer in eller inte i musikklassprofilen? Motivera om du vill.

---

14. Hur mycket schemalagd musik (inkl. kör) har klasserna i de olika skolåren? Summera antal minuter. (ex 5x45min=225min)

4an _____ 5an _____ 6:an _____ 7an _____ 8an _____ 9an _____

15. Vilken ansvarsfördelning i musikämnet stämmer bäst in för musiklärarna i er musikklassprofil? Välj ett alternativ eller gör ett eget alternativ:

- Varje musiklärare ansvarar för all musikundervisning och konsertverksamhet i "sina" klasser. Man har eget ansvar vid omdömen och betyg.
- 2 lärare undervisar jämbördigt i en klass och man delar upp arbetsområden inom ämnet emellan sig. Man har gemensamt ansvar vid omdömen och betyg.
- En huvudlärare har hand om den övergripande verksamheten i musikklasserna och fler andra lärare undervisar i vissa ämnen t.ex. individuell instrumentalundervisning, musikteori, ensemblespel etc. Huvudläraren ansvarar för slutliga omdömen och betyg men rådgör med alla inblandade musiklärare.
- Annat _____

16. Vilken beskrivning passar in på musikklassprofilens övergripande verksamhet.

- Sång/körklasser
- Orkesterklasser - Ren instrumental inriktning
- Vokal inriktning men med viss del bruksspel, teori m.m.
- Temainriktning t.ex. musikal eller Rock och pop etc. _____
- Annan _____

17. Vilka instrument finns till förfogande för undervisningen i era musiklokaler?

Kryssa i de alternativ som passar:

- Flygel/Piano/ Elpiano
- Gitarrer i elevuppsättning ca. antal _____
- Syntar/keyboard i elevuppsättning ca. antal _____
- Trumset antal _____
- Elbasar antal _____
- Elgitarrer antal _____
- Rytminstrument antal _____
- Malletinstrument (klockspel/xylofoner/tonboxar/marimba) antal _____
- Andra trummor (congas, bongos, djembe etc.) antal _____
- Flöjter _____ antal _____
- Andra instrument _____
-

18. Brukar musikklasserna samarbeta med olika "specialister" utifrån i samband med musikundervisningen?

- Nej det finns inte resurser till men det skulle vara bra.
- Nej, vi täcker själva upp kompetensmässigt för den verksamhet vi har.
- Ja, det händer.
- Ja, varje läsår enligt en viss plan.
- Annat alternativ _____
-

19. Vilka typer av specialister har ni samarbetat med tidigare?

- Specialister inom en viss genre.
 Dans och koreografi
 Drama/regi
 Bildkonstnärer
 Andra _____

20. Bifogas lokal kursplan?

- Ja   Nej - Ev. Motivation _____
_____

21. Bifogas lokala Betygskriterier?

- Ja   Nej - Ev. Motivation _____
_____

Jag vill ta del av C-uppsatsen (Pdf-fil) när den är klar och vill att den skickas till följande E-postadress:

_____

E-postadress som sammanställningen i första hand skickas till:

yvonne.palm.lebel@edu.upplandsvasby.se

Postadress om du föredrar att skicka mig enkät och styrdokument via post:

Yvonne Palm Lebel

Frejs Väg 17a

75440 Uppsala

Du kan även faxa mig din enkät och styrdokument till skolans fax på nummer:

08- 590 837 62

Tack för att du tog dig tid att svara på enkäten!

Hälsningar Yvonne Palm Lebel

Upplands Väsby musikklasser.

Arbetsrum skolan 08-59097961

Tel.018-327152 Mobil 070-6628599

yvonne.palm.lebel@edu.upplandsvasby.se

Bilaga 3. Lärarenkäten

Datum: _____

Enkät till musklärare i musikklasser/profiler

1. Kommun _____
2. Skolans namn _____
3. Ditt namn _____

4. Höskoleförberedande utbildningar

- Folkhögskola med musikinriktning
- Musikgymnasium
- Musikalisk utbildning utomlands
- Annan _____

5. Utbildning högskolenivå

- Körpedagogutbildning
- GG Grundskole/gymnasielärare - Huvudinstrument _____
- RE Rytmik & Ensemble - Huvudinstrument _____
- IE Instrumental ensemble – Huvudinstrument _____
- Musikdirektör
- SMI –Inriktning _____
- Annan _____

6. Vad arbetade du med innan du började med musikklasserna/musikprofilen?

Kryssa i flera alternativ om du behöver.

- Studier
- Instrumental & ensemblelärare i musikskola/kulturskola.
- Musklärare i grundskola/ gymnasium.
- Frilansande musiker
- Annat nämligen _____

7. Ägnar du dig åt någon form av eget musicerande utöver musklärarjobbet och i så fall i vilken form?

- Nej – motivering _____
- Ja, nämligen _____

8. Hur många olika konsertprojekt medverkar du som musklärare i under ett läsår med musikklasserna i snitt?

- 1-3
- 4-6
- 7-9
- 10-12
- 13 eller fler

9. När reviderades (alt. skrevs) er lokala kursplan senast?

- 1 år sedan
- 2 år sedan
- 3 år sedan
- 4 år sedan eller tidigare
- Vet ej!
- Lokal kursplan finns inte.

10. Var du själv med i revideringen eller när den lokal kursplanen formulerades?

- Ja Nej

11. Vem/vad styr det musikaliska innehållet i konsertprojektet.?

Kryssa i de alternativ som passar.

- Musikläraren väljer material helt och hållet eftersom de har den musikaliska översikten och kunskap om elevernas musikaliska kunskapsnivå.
- Eleverna är delaktiga genom att komma med t.ex. låtförslag. Det är dock musikläraren som avgör i slutänden.
- Den lokala kursplanen beskriver övergripande vad programinnehållet ska vara och utifrån den väljer musikläraren passande material.
- Vissa projekt får eleverna helt bestämma innehållet i men musiklärarna handleder och t.ex. ser över vad som kan vara realistiskt att framföra.

12. Vilka musikaliska genrer jobbar du med i musikklasserna och i vilken utsträckning.

Ge exempel på en sång/låt ur genren.

- Visor Ballader Låt exempel _____
- Mycket gärna och ofta Det händer Aldrig
- Klassiskt (Barock och nyare) Låt exempel _____
- Mycket gärna och ofta Det händer Aldrig
- Klassiskt (Renässans och äldre) Låt exempel _____
- Mycket gärna och ofta Det händer Aldrig
- Soul/gospel Låt exempel _____
- Mycket gärna och ofta Det händer Aldrig
- Rock & pop Låt exempel _____
- Mycket gärna och ofta Det händer Aldrig
- Musikal Låt exempel _____
- Mycket gärna och ofta Det händer Aldrig
- Svensk Folkmusik Låt exempel _____
- Mycket gärna och ofta Det händer Aldrig
- Etnisk musik Låt exempel _____
- Mycket gärna och ofta Det händer Aldrig
- _____ Låt exempel _____
- Mycket gärna och ofta Det händer Aldrig

13. Vilka olika typer av musicerande arbetar eleverna med i era musikklasser? Kryssa i flera alternativ om du behöver.

- Sång (Körsång/unisont/mindre sångensemble/solosång)
- Ensemblespel på eget instrument (som man tar lektioner på enskilt i någon form)
- Ensemblespel på bruksinstrument (ex. trummor, bas, keyboard, gitarr)
- Ensemblespel på rytminstrument/malletinstrument m.m.
- Annan form nämligen _____

14. Vilken typ av musikskapande arbetar eleverna med i era musikklasser?

- Eleverna jobbar inte själva med skapande i vår verksamhet.
- Eleverna tolkar redan befintlig musik på ett eget sätt
- Skriver egna texter till befintlig musik.
- Skriver egen musik i enkla former.
- Skapar danser och koreografi till musik man jobbar med.
- Annan form _____

15. Om du skulle göra en uppskattning av hur stor del av all musikundervisning för musikklasserna som består av teori

(musikteori/gehör/musikhistoria/instrumentkännedom etc.) så är det:

- Ingen alls
- ca. 10%
- ca. 25 %
- ca. 40 %
- ca. 50 %
- ca. 75 % eller mer

16. Anser du att du känner dig väl insatt i Skolverkets gällande kursplaner och förstår hur de ska tolkas? Kryssa i de alternativ som passar dig eller gör ett eget alternativ.

- Jag skulle absolut behöva förbättra mig på det området.
  - Jag har ganska bra översikt och använder mig av dem kontinuerligt i min verksamhet.
  - Jag har läst dem men tycker inte att de fungerar så bra att tillämpa i min verksamhet.
  - Jag förstår inte hur de som har skrivit dessa planer kan tro att man ska kunna följa dem i verkligheten.
  - Jag har inga som helst problem att använda mig av och tolka Skolverkets kursplaner för musikämnet. De känns naturliga och väl formulerade.
  - Eget svar _____
-
-
-
-

17. Anser du att du känner dig väl insatt i Skolverkets gällande betygskriterier och förstår hur de ska tolkas?

Kryssa i de alternativ som passar dig eller gör ett eget alternativ.

- Jag skulle absolut behöva förbättra mig på det området.
  - Jag har ganska bra översikt och använder mig av dem kontinuerligt i min verksamhet.
  - Jag har läst dem men tycker inte att de fungerar så bra att tillämpa i min verksamhet.
  - Jag förstår inte hur de som har skrivit dessa planer kan tro att man ska kunna följa dem i verkligheten.
  - Jag har inga som helst problem att använda mig av och tolka Skolverkets betygskriterier för musikämnet. De känns naturliga och väl formulerade.
  - Eget svar _____
-
-
-
-

18. Anser du att du har ett gott stöd från skolledningen vad gäller ditt sätt att planera den löpande musikundervisningen för musikklasserna?

- Jag har en väl insatt skolledning som aldrig ifrågasätter min verksamhet utan litar på mig fullt ut!
- Min skolledning förstår sig inte alls på ämnet eller hur musikklassernas undervisning är upplagd och jag kan ibland känna mig t.o.m. motarbetad.
- Jag har ett bra samarbete med skolledningen som kanske inte alltid håller med mig men vi kommer alltid fram till en lösning som fungerar för alla.
- Eget alternativ _____
-
-

19. Anser du att du har ett gott stöd från skolledningen vad gäller ditt sätt att genomföra konsertverksamhet för musikklasserna?

- Jag har en väl insatt skolledning som aldrig ifrågasätter min verksamhet utan litar på mig fullt ut!
- Min skolledning förstår sig inte alls på ämnet eller hur musikklassernas undervisning är upplagd och jag kan ibland känna mig t.o.m. motarbetad.
- Jag har ett bra samarbete med skolledningen som kanske inte alltid håller med mig men vi kommer alltid fram till en lösning som fungerar för alla.
- Eget alternativ _____

20. Hur skulle du med egna ord formulera det övergripande syftet med musikklassernas undervisning och verksamhet?

21. Hur upplever du att det är att sätta betyg på musikklasser?

- Jag undervisar inte några musikklasser som betygssätts.
- Inga problem alla når självklart MVG.
- Inga större problem. Våra lokala betygskriterier är tydliga och jag har en god översikt över alla mina elevers musikkunskaper.
- Oftast går det lätt men vissa elever har jag inget eller mycket lite underlag på och då blir det svårt att sätta betyg.
- Betygsättningen är alltid knepig eftersom jag har för lite individuell dokumentation.
- Eget alternativ. _____
-
-

22. Vilket är det största hindret anser du för att alla dina elever ska kunna uppnå godkännivå i musikämnet?

- Orimligt högt ställda nationella uppnåendemål.
- För dåligt utrustade musiklokaler
- För stora grupper
- För lite lektionstid för eleverna.
- För lite förberedelsetid eller tid för dokumentation för din egen del.
- För mycket av tiden går till konsertverksamhet.
- För dåligt intresse hos eleverna
- Annat _____
-
-

23. Skriv gärna ned några egna tankar eller idéer kring musikklassprofilens verksamhet. Eller kanske har du frågor eller uppmaningar till mig inför sammanställningen av enkäten. Saknade du någon fråga i enkäten?

---

24. Bifogas lokal kursplan?

Ja   Nej - Ev. Motivation

25. Bifogas lokala Betygskriterier?

Ja   Nej - Ev. Motivation

Jag vill ta del av C-uppsatsen (Pdf-fil) när den är klar och vill att den skickas till följande E-postadress:

E-postadress som sammanställningen i första hand skickas till:

yvonne.palm.lebel@edu.upplandsvasby.se

Postadress om du föredrar att skicka mig enkät och styrdokument via post:

Yvonne Palm Lebel

Frejs Väg 17a

75440 Uppsala

Du kan även faxa mig din enkät och styrdokument till skolans fax på nummer:

08- 590 837 62

Tack för att du tog dig tid att svara på enkäten!

Hälsningar Yvonne Palm Lebel

Upplands Väsby musikklasser.

Arbetsrum skolan 08-59097961

Tel.018-327152 Mobil 070-6628599

yvonne.palm.lebel@edu.upplandsvasby.se

Bilaga 4. Musiklärarnas Riksförbunds Basutrustningslista.

Lokaler

Musiksal med fri golvyta som möjliggör dans och rörelse
Tillgång till grupprum i anslutning till musiksal
Tillgång till samlingslokal med scen och ljus- och ljudanläggning

Utrustning

Ett ackordinstrument per elev
Flygel/piano/digitalpiano
Keyboards
Akustiska gitarrer
Elgitarrer med förstärkare
Elbasar med förstärkare
Kompletta trumset
Digitalt trumset
Synthesizers/Ljudmoduler
Fullständig uppsättning rytminstrument
Stavspel och tonboxar
Blåsinstrument
Stråkinstrument

PA-anläggning
Stereoanläggning med skivspelare,
dubbelkassettdäck och CD-spelare,
MiniDisc-spelare
Bärbar kassettdäckspelare med inspelningsfunktion
Mikrofoner med stativ
Flerkanalig inspelningsapparat
Representativt fonotek(CD, MC, LP,MD)
Hörlurar

Datorer med musikprogram
CD-brännare

Overheadprojektor
Tillgång till diaprojektor och video med TV
Notlinjerad skrivtavla
Notställ

Sångböcker i klassuppsättning
Musikfacklitteratur
Musiklexikon

Decibelmätare
Hörselskydd

Januari 2002, Musiklärarnas Riksförening